

- mean, (*in the*) -time, -while, ntam', nsem yi gyinam' no; ansā, eno ansā; ebere yim'; G. teñ, teñbe; be neñ.
- mean, means, *n.* ade, adwinne, adeyede; G. nii; nānii.
- meaning, *n.* tirim (asem); ase; G. yin, yitson; šiši.
- measles, *n. pl.* ntobūro; G. ntoblo.
- measure, *n.* nsusuwi, asusude, susudua, susuhama; G. susumo, -nō, -kpā, -tšo; neitšo.
- measurement, *n.* osusuw, nsusuwi; G. susumo; kā.
- meat, *n.* enām; aduan; G. lo, niyenii.
sweet meats, nnokonnokowade; G. dokodokonii.
meat-stew, frofrow; G. flou; flouflou.
- meddle (with), *v.* de nehō fra mu *or* gyigye mu; G. he bō bo; ke he futu mli.
- mediate, *v.* pata; G. kpātā; damo mli, - teñ; tša.
- mediator, *n.* opatafo, ntam'gyinafo; G. kpātālo.
- medical art, aduruye, oyaresa hō nimdee; G. tšalōnā; tšamo; tšofāfemo.
- medicament, medicine, *n.* aduru; odúdó; G. tšofā.
- meditate, *v.* susuw hō, dweñ asem, da dweñ; G. susu he.
- meek, *to be*-, dwo, ani dwo, ani kā ase; G. hie ba ši.
- meekness, *n.* odwo, mmerew, - ye; G. bleōfemo.
- meet, *v.* hyia; to; hyia mu; kūa ano; ano hyia; G. kpe, kpe hie; na ti; yele; kūa na.
 -*face to face*, bō anim, di mmoanim, ani ye anan.
- meeting, *n.* ŋhyia, ŋhyiamu; G. kpē, kpemo; mli kpē; nakpē.
 -*place*, ahyiae; G. nakpēhe.
- melange, *n.* mfrafrae; G. futumo.
- melody, *n.* dwoñtobea; G. gbē.
- melon, *n.* fere, anowatere; G. watere, anowatere.
- melt, *v.* nāñ, hono; G. sere, sele.

member, *n.* hōnam (hō) ade, kwā; baguani, ɔsafoni;

G. henō; gwabolo; asafonyo.

memory, *n.* ti, tirim, nkae; G. yi; yitšon (wolo).

men, *n. pl.* mmarima; nnipa, adesā mma; G. hī; mei. See *ma*

to be full of-, nnipa ye ho mānyāmānyā;

G. fe dšukudšuku.

menace, *v.* tēetēe, bō kōkō; G. fā.

mend, *v.* sā, ta mu, tuatua (mu), ye yiye;

G. tša, tša he; ta mli; sa.

mendicant, *n.* ohūafo; G. sisēlo.

mendicate, *v.* hūā, sēresēre ade; G. sisē.

menstruation, *n.* bra, asabu; G. tšuse, -yā, gbese, -yā.

mention, *v.* bō dii; G. tā, tši tā; - *n.* dimmō; G. tātši.

mercery, *n.* (seda a.s. sirikiyi) aguadi; G. (seda) dšrayeli.

merchant, *v.* oguadini, obatani; G. dšrayelilo, guoyelo.

mercy, *n.* mmoborohunu, ayamhyehye, timobo;

G. mlitšō, mōbonale, musuntšō.

to have-, hū mmobo; G. na mōbo.

mere, *a.* hunu, kwa; G. efo, flo; sōn; kpōn, kponkpon.

merge, *v.* mem; G. mī.

merit, *n.* oye-nyā, akatua, amammui pa;

G. senamo; nyōmowō, dšēnbā kpakpa.

merriment, *n.* anigye, anikā, anigyede;

G. miše, tšuidšurō, plaši.

mess, *n.* aduan, adidide; asafō, fekuw; G. niyenii.

messenger, *n.* obofo, osomafō; G. obofo, bofo.

messiah, *n.* nea woasra no; ogyefo, ohene, Kristo;

G. moni afole mū; mūfole; Kristo.

metal, *n.* fagude, ogubó (?); G. siemōnō.

mete, *v.* susuw; G. susu, ka.

midday, *n.* a'wia, o'wigyinae; *G.* fāne.

middle, *a. n.* mu, ntam', mfinimfini;

G. teñ, tūntū, teñtūntu; asuoñ.

—*finger, n.* nsateahene; *G.* teñwao.

midnight, *n.* o'dasum; *G.* nyōnten.

midst, *n.* mfinimfini; *G.* teñ.

midwife, *n.* awogyefo; *G.* yōfōlō, fōmoyō.

—*v.* gye awo; *G.* fō yō.

might, *n.* ahōodeñ, tumi; *G.* hewale, wā; nyēmo.

mighty, *a.* ohōodeñfo, otumfo; nea odi tumi a.s. owo ano wo

omañ mu; *G.* 'gbo, agbo, ofe, kekenam; hewalō.

migrate, *v.* tu kō; tu kwan; *G.* tšomlō; fā.

mild, *a.* merew, bēreō, komm; *G.* bleō; bō; kpō.

to be—, dwo, kōma hō dwo, ani dwo; yam ye;

G. dšō, mli dšō, ye bleō; mli hī.

—*person*, onipa a oye merew, odwo; oyamyefo;

G. mlefo, mlidšōlō, mlihilō.

military, *a.* nea efa doñkōe nē asrafo hō biribi; *n.* akōfofo,

dom; *G.* asrafoi ahenni; *n.* ta.

milk, *n.* nufusu; *G.* fufo; fufomlinu;

—*v.* kyī nufu; *G.* nā fufo.

mill, *n.* ayamē, nea woyam aburow n.a. *G.* wyie, wyiete.

—*stone*, wiyammo, wiyammoba; *G.* wyie, —te; wyiebi.

millenium, *n.* mfe apem (ahenni); *G.* afii akpé (noyeli).

million, *n.* opepem; *G.* akpeiakpe.

minee, *v.* t'witwa ñketeñkete (mēhēmēhē); *G.* flo dšekedšeke.

mind, *n.* ti, tirim, adwene, kōma, bo; were;

G. yi; yin, yitšōñ, dfeñmō; tšui.

mind, *v.* *to bear in mind*, kae, ani wo so, dweñ hō, fwe yiye;

G. dfeñ, kai, kwe.

never mind! enye biribi! *G.* efee noko!

- mine, *pron.* me, me de, me dea; G. mi., minō.
- mine, *n.* amōa (amāna), ñkoroñ (ñkonon);
G. bu, būkwōñkwōñ; siemōñōbu.
- mingle, *v.* fra; G. futu; tšaka.
- minister, *n.* osomfo; osofo, anyamesem hō somfo; oman-
sofwe mu somfo-panyiñ; G. sōolo; tšūlo; osofo.
- miracle, *n.* anwōñwāde, ñkonyā, ahōdwiriwde;
G. afāi, ñkōnya; nakpēnō.
- mire, *n.* atēkyé, dōntorí; G. ñmōto, ñmiamo.
- mirror, *n.* afwefwe; G. afefe.
- mirth, *n.* agoru, anigye; aseresem, asenkwā;
G. plašifemo; ñmlo; feoyeli; femo.
- miry, *a.* potō; G. ñmōtoñmōto.
- miscarry, *v.* nye yiye, tere hō; pōñ; G. musu dše, šrāke.
- miscarriage, *n.* oḡrabone; oḡpōñ;
G. musufitemo, musudšē, šrākemo.
- mischief, *n.* mmusu, bone, amumoye;
G. musu; eša; šidšē, šitšē.
- mischievous, *to be-*, bō musu, di aboro;
G. bō musu, tše ši, dše ši.
-*person*, obusufo, akoa busufo, obofo, omumoyefo;
G. ablofo, musufo, šidšelo.
- miser, *n.* opepeefo, okyēkyēfo, oyamōñwenefo;
G. kpekpefelo, hiedšolo.
- miserable, *to be-*, ye mmōbo; G. fe mōbo; akle.
- misery, *n.* amane, amanehunu, ade a eye māmōbo, ahōhīa;
G. mōbo, mōbōñii; amanehūlū, nōnā.
- misfortune, *n.* asiane, mmusu, abew, abu, amane;
G. adēdē; eša; musu; ošrā.
- misgiving, *v.* akyinnyegye, abotu; G. ñwanedšē, tšuifā.
- mishap, *n.* asiane, amane; G. adēdē, ošrā.

mishappen, *v.* siane; biribi aye no; G. dē; šrā; noko fe m.k.

miss, *n.* abábā', owuraba; G. ablā; oblayō; awurā fio.

miss, *v.* siane hō, tere hō, tra; watiriw, fom; yera (hāra);

G. hie ho he, nme; šrā he; ladše (la).

the gun misses fire, otuo pa; G. tū kwa.

mist, *n.* kusukūkū, omununkum; G. afua, oblotu.

mistake, *n.* ofōm, mfomso; G. tōmo, eša; natōmo.

mistress, *n.* awurā', aborā' (aborowá), odefi;

G. nontšonā, ablā; awurā; hemo.

-of a slave, akoa (afānā) awurā; G. nyoñnye.

mite, *n.* niwa; adeketewa; G. hieo; lototo.

mix, *v.* fra, (kā..) fra mu; G. futu, futu mli, luta, tšaka.

moan, *v.* di nkōmmo, sū, gyam, wēre how;

G. dōmo ntšoi, ye nkōmo.

mock, *v.* serew, (di hō few), goru hō, yi ahī, si atwētwe;

G. li, li he; ye ahī, ye he feo, gbe he guo.

mock, *n.* (ofewdifo), ohiyifo, otwētwešfó;

G. hefeoyelo, ahiyelo, lilo.

moderation, *n.* anidahō; wo-ano wo-ano; kwanse-kwanse;

G. letemo, hiešikāmo.

Mohammedan, *n.* krāmo, krāmoni; taboñni;

G. klamo, taboñnyo (tabunyo).

moist, *a.* fōsō, fōsofoso, fōfō; G. frōfrō.

moisten, *v.* fow; G. fā no; wo nu; fo.

mole, *n.* G. mian.

moment, *n.* anitwa, ahuntwam', kakrā bi; G. hienmeitsā.

monarch, *n.* ohene, ohenemū, ohempoporo; opumpuni;

G. mantše; noyelo kome.

monday, *n.* dwođa; G. dšu.

money, *n.* sika, dweťe, kōbere; dare; ntrama, serewa;

G. šika, dfeťei, akōble; dale; tremā.

- monkey, n.** akyeneboa (see: *ape*); G. adu, k̄ua, ofo, h̄o &c.
m̄onstrous, a. w̄i, k̄ese kok̄ur̄o; biak̄o;
 G. kanaole; k̄ome; sase.
month, n. ōsram', ōbosom; G. nyōn.
monthly wages, asranne; G. nyōnd̄senii.
moon, n. ōsram' (As. ōs̄erané), hyeñ, ōbosom;
 G. nyōn, nyōnt̄šere.
-light, -shine, n. ōsram haññ; *by-*, ōsram so;
 G. nyōnd̄šē, nyōnk̄p̄em̄o, nyōnt̄šered̄šē, nyōnt̄šerek̄p̄em̄o.
morass, see *marsh, swamp*.
more (than), to be-, kyeñ, señ, boro, tra;
 G. fe; fa fe; teke n̄o.
to be more than enough, boro so; G. fa t̄šō.
moreover, adv. nanso, sañkyiri, bio;
 G. naso, nanso; asañ, h̄u.
morning, n. an̄opa, adekȳe; G. lebi, d̄šet̄šerem̄o, d̄šet̄šerem̄o.
-dew, n. an̄opa obosu, h̄ūasu; G. lebib̄o.
-light, n. adekȳe, -hama;
 G. lebila, d̄šet̄šerem̄o; wuohai, wuohaigblam̄o.
-star, n. k̄osoroma, owuodi; G. tol̄o, op̄ehenadi.
morrow, to-, *adv.* ōkyēna (ōkana); G. w̄o.
to-morrow morning, ōkyēna an̄opa(tutu), 'ade kyē a,...
morsel, n. tr̄om̄ā, atr̄om̄ā; kakr̄ā bi, siñ, bupr̄ek̄o, tepr̄ek̄o,
 t̄w̄ap̄r̄ek̄o; G. atr̄om̄ā.
mortality, n. owu; G. gbele; gbē; gboim̄o, gbō.
mortar, n. ōwadurn; ōdaásé;
 G. badunt̄šo, badurut̄šo, wadurut̄šo; fufuit̄šo, nīšim̄on̄o.
mortgage, v. si awowa; G. to aw̄oba.
mosquito, n. nt̄ont̄om̄; G. tont̄on̄, tont̄ron̄.
moss, n. ōbo-so-ñhwi.

- most**, *a.* pī no ara, dodow ara gyēññ; *v.* dōsō (kyēñ ne nnyinā); G. pī dientše, titri; *v.* fe fē; fa fe fē; fa tšō.
- moth**, *n.* ñwēwēe; abubummabā; G. omlēgē.
- mother**, *n.* enā, onī; awo! obātañ, obeatañ; aberewá; G. nye; biianye; yofoyo; awo! Ad. mā! See *mama*.
 — *in-law*, osew (ase?); okumu nā, oyere nā; G. šayō.
- motion**, *n.* ahōkekā, ñkoso; G. noyā, hetšimo.
- mount**, *v.* foro, trā (opoñko..) so; G. kwo.
- mount**, **mountain**, *n.* bepow; G. goñ; Ad. yo.
mountain-cabbage, kube; G. wyeitšo, wietšo.
- mountaineer**, *n.* bepow-so-fo; G. dšekonyo.
- mourn**, *v.* sū, gyam, ye ayi, di ñkommo, wēre how; G. fe mōbō, ye ñkomo; fe yara; fo; wēre ho.
- mouse**, *n.* akurá; abotukura; G. kwakwe, kploku.
 — *hole*, *n.* akura tū, — tokuru; G. kwakwebu, kplokubu.
- month**, *n.* ano, anom; G. da, dañ; na, nabu.
- move**, *v.* kā, kekā, t̄wiw; him, popo, posow; G. he kā; kpo; t̄ši, t̄ši he, t̄šire; ya, ho.
 — *a canoe*, hare korow; G. mā aladša, wiri.
 — *on*, t̄wiw ko anim, duom; G. t̄ši hie, t̄ši no; ya hie.
 — *too and fro*, wosow, posow, hiñhim, gyigyya; di ako-nè-aba; G. hoso, woso; didā; tfa.
- movement**, *n.* ahōkekā; G. hetšimo; t̄šimo; yā.
- mow**, *v.* t̄wa, (tu sare), dow; G. fao.
- much**, *a. adv.* bèbèrē, bebrebé, pī, pì, papa, pām', dodo, praññ; G. babao; gbē; kplañ, kpótō; pampampam; pì; saññ, tam; tšō, t̄šitšō. *to be—, do, sō, dōsō*; G. fa.
as—as, nea..., senca; G. gbiiabo ní, boḅoni;
how—? ahē? Ak. señ? G. enyie? *too—, very—*, bebrebé; sē, se biribi; G. t̄utu, tšō, naakpa; gbē, gbogbōgbo.
 — *less*, ñkantom; G. bloblo; mbasroo (*v.* sro).

mud, *n.* dote (nnotee), efa potopotō, dontori;

G. ñmiamō; sūkpotō; ñmōtō.

mud-wall, fabaṅ; G. fā, *to build a —, to fā.*

mug, *n.* kuruwa; G. kpalu, kuku.

muggy, muggish, *see moist, damp.*

mulatto, *n.* muratoni; G. blofomeiabi, blofonyobi.

mulet, *n.* akasadi, sikagye. — *v.* di, kasa, gye sika.

mule, *n.* afurumponkō, oponkō afurum; G. afukponō.

multiplication, *n.* ahorow-ye; G. hebō, toifemō.

multiply, *v.* dō, mā edō, edōsō; ye ahorow;

G. bō, bō he, kū, kūkū, wo; fō; fa pī; fere.

multitude, *n.* dodow; nnipakuw; asafo wū; G. fale; asafoyū.

murder, *n.* awudi;

G. awui, awuiyeli, gbē, gbomogbē, kpatumō.

murder, *v.* di awu, kum; G. ye awui, gbe, kpatu.

murk, murky, *see darkness, dark.*

murmur, *v.* kasa huhūhuhū, ñwīñwī;

G. bō hūhūhūwiemō, wie hūhūhū; gbigbli; krō; hū, hūhū.

muse, *n.* adwēnem' agyinatū; G. dŕēmō.

muse, *v.* susuw, dweñ, bō tirim; G. susu, dŕeñ, ŕie yin.

mushroom, *n.* mmere; G. mle.

musket, *n.* otuo, akwadamma; G. tū.

—*ball*, aboba, adarebo, korabo.

must, *v.* etwa se., ehia se.; G. dŕa ake., fi ake..

mute, *a.* mumu; G. mumui.

mutter, *see murmur, grumble.*

muzzle, *n.* ano, otuo ano, oprem ano; G. nabu; tūna.

my, *pron.* me (*pronounced mi before i, u., cf. I, pron.*);

m' (*before a*); G. mi...

myself, meara, mañkasa; (*obj.*) mehō; G. midientŕe; mihe.

mystery, *n.* ahintasem; G. temōsane, duñsane.

N.

- Nail**, *n.* T̄wi: dadewa, F. preko; Gā: bleko, *pl.* blekobii.
nail (of the finger, toe), āwerew, bōwerew; G. (waose) lami.
nail, *v.* de nnadewa bō mu; G. ka, kla.
naked, *to be-*, da adagyaw, hō da ho; G. he kā, nyie yaiyai.
 —*person*, ōdagyafo; kwaterekwa; G. yaiyai.
nakedness, *n.* adagyaw; G. yaiyai.
name, *n.* edin; mmārañ; G. gbei; sablañ.
name, *v.* fre, to (din); G. wo gbei.
nape, *n.* koñ-akyi.
napkin, *n.* mpopahō; G. heñkle, hañkle.
narrative, *n.* asem, panyin-asem, tetesem, anansesem;
 kasee; *pl.* nsemma-nsemma; G. sane.
narrow, *a.* hihia, mūamūā, tētēā, f̄wēaf̄wēā;
 G. fintō, kplokotō, legē, legelege; leleō.
to be-, emu nteréw; G. mli bē.
 —*path, pass, way, oša*, akwamma; nammoñkoro.
 —*places*, ñkokoam; G. fifi, niififian.
nasty, *a.* tañ, tantañ; pōtō; G. tañ, tantañ.
nastiness, *n.* efi, mpebebé; biñ; G. mūdši; ñmiamō; ñmōto.
nation, *n.* ōmañ, *pl.* amañamañ; G. mañ, dšenmañ.
native, *a. n.* asase so ba, nea woawo no kürom ho;
 G. dšeiyo, mañnyo.
 —*place*, eñā kürom; G. dšehe, dšaku; fōmomañ.
 —*tribe*, abusūa, mañkuw; G. dšaku, mañ.
nature, *n.* su, bañ, bāra, awo-su, tebea; abode;
 G. adebo; dšen, dšenbā; dšenbo; fōmō; su, bañ.
naught, *a.* bone, huhuw, funu; G. yaka, efo.
naughtiness, *n.* ahuhusem; G. lahō; hieffle.
naughty, *to be-*, di asemmonde; G. ho la; hie ho la.
nausea, *n.* po so yare; G. nšō mōmō.

- naval**, *a.* nea efa hyeñ hō biribi; *G.* lele he sane, nšonšane.
nave, *n.* (katraka mu) birimmirim; *G.* mlilonto; lontoteñ.
navel, *n.* funuma; *G.* lañmo.
nay, *adv.* dabi; *é*hě́, óhǒ́; mpo, po; *G.* dabi, ohoho; hē, tete, po.
near, *a.* ñkyeñ, nea ebeñ (hō); *v.* beñ, beñkye, beñkyeñ, piñkye; *G.* masei, nō; *v.* beñke.
nearness, *n.* obeñ, obeñkye, mmeñē, mmeñkyeñé; *G.* beñkemo.
neat, *-ly, adv.* freñkemm; *G.* hiahia.
necessary, to be-, ehia, etwa se.; *G.* dša, hia, fi.
it is - for me: ehia me, etwa me se.; *G.* ehiami.
necessary, n. duaso, duadañ; *G.* tšono, nšona; kona; tiafi, fětšu.
neck, n. ekoñ; *G.* kue.
-band, *G.* kuēñō. *-cloth,* koñmu dúkú'; *G.* kuēfiduku.
-lace, abokoñmu, akyekyerekoñmu; *G.* abíbríbi.
need, n. ohia; *G.* hiamo, ohia; heniitšumo; fimō.
needle, n. pāne, abui; *G.* abui.
needy, a. nea odi hia, ohiani; *G.* ohiafo.
to be-, di hia; *G.* hia.
neese, sneeze, v. ñwānsi; *G.* tšine.
neglect, v. pa, ani pa so; to (toto) ase, to apomafō; *G.* fō; ši, kwa; hie kpa no.
negligence, n. anibiannáso; aniyiyi, nyiyiani; *G.* anyāgbā, fō; kwamo, hienokpamo.
negotiate, v. di, di ano; *G.* ye, ye na; ye sane.
negro, n. obibini; *G.* modin.
neighbour, n. ofpāñni, oyōñkō, awe; *G.* nanyo, nanyo gbomo; hegbomo.
neighbourhood, n. mmeñē, mmeñkyeñé, hō, ñkyeñ; *G.* beñkemo; nō; masei.

- neither, *a.* *he does neither*, onyé mu biara; *he does neither good nor bad*, onyé papa, nanso onyé bone.
- nephew, *n.* wofase, wofasewa, onua babarima, o_{ba};
G. nyemibi; tšekwēbi.
- nerve, *n.* ntini, hoñ-ntini; G. henunō; fā.
- nervous, *a.* kitikiti; den, ohōdénfó, otwéntwemfó;
G. gidigidi, yeyēye.
- nest, *n.* ebuw, berebuw; G. tšu, loflōtšu.
- net, *n.* àsawu, o_{tañ}, akyé, ebóa, boā, atrā, adwókú;
G. yā; n_{tañ}.
- nether, *a.* ase, fam, anafo; G. šiši, šišigbe.
- nettle, *n.* ahyehyewnsá; sásono; G. sonsron.
- never, *adv.* da, dabi, dabiarada, peñ } *after a neg. v.*
G. gbikogbiko; dabi, dabidabi; dā }
- nevertheless, *adv.* (de,) nanso; G. tšenaso; kēle, kē.
- new, *a.* foforo, amono; G. hē, ehē;
-birth, awofoforo; G. ehēfomō, ñweifomō.
-comer, *n.* ábàéfò.
-year, bròonyā; G. bronya, blonya.
- news, *n.* akwañmusem, atesem; G. asemsro (*cf.* tfa adafi).
- next, *a.* foforo; nea odi so, okā hō (edi so, ekā hō);
G. seo, semo, (mo)kroko; moni ye se.
-day, -morning, n'adekyēe; G. dšetšeremo, dšetšereno.
- nice, -ly, *adv.* fe, fefe; oso; fefefe, yiye;
G. feo, fefeo; fiñ, nonōi; dāne, saññ.
- niece, *n.* wofasebea, onua babea, o_{ba};
G. nyemibi, tšekwē biyo.
- niggard, *n.* okyēkyēfo, oyamōñwenefo; opepeefó;
G. kpekpe_{lo}, hiedšolo.
- niggard(li)ness, *n.* ñkyēkyē, ayamōñwene; pepee;
G. kpekpe, kpekpefemō; hiedšomō.

nigh, *to be-*, beñ, beñkye, piñkye; G. beñke.

night, *n.* anadwo (adadwo), adesae; G. nyō, nyon, dšenamo.

it gets-, ade sã, anim kata; G. dše na, hiebu; Ad. dše dšo.

to-night, enne anadwo, anadwo yi.

night-gown, ođan mu (pia mu) atade wuw;

G. sablok, atale yū; pian atale.

nimble, *a.* harehare, wéwé, awésewa, kámkam;

G. flefle, niblinibli.

nine, *num.* akron (ńkron, ńkōnōn); G. nehū.

nineteen, duńkron; G. nyonma-ke-nehū.

ninety, aduakron; G. nyonmai nehū.

nip, *v.* fem, ti, bee, bēbee.

nipple, *n.* nufuāno; G. fufonā.

no, *adv.* dabi, dabida; ńńō', éhē' F. óhō' } *with neg. v.*
 G. dabi, dabida, dabidabi; oho, ohoho }

-, *a.* (pron.) bi, biara, G. ko, *with neg. v.*

no one, nobody, obi, obiara, G. moko(moko), *with neg. v.*

nowhere, adv. bābi, bābiara, G. heko(heko), *with neg. v.*

nobleman, *n.* ođehye, ođehyewa, bāsewá, omananiwa bi,

opanyiñ, otitiriw; obarima kunini; G. ablade, odehe.

nobility, *n.* adehye, nnehyewa; omananiwafo, mpanyimfo,

atitiriw; G. hienianobii; abladeyeli.

nod, *v.* wō (ti) ńko, tō ńko; G. wō hie se; be hienmeii.

noise, *n.* gyegyēgye, hō, hōye;

G. blomo; gbemo; hō; kiñkā; bū.

to make-, tēteem', bom', ye hō; G. blo, fe hō, bu; gbe; hū.

noisy talking, akasakasa; G. blomo.

none, *pron. a.* obi, ebi, bi, G. moko, noko, eko, *with neg. v.*

nonsense, *n.* asakasaksem, ńkwasezsem, asemfunu; G. ya-

kawiemo, yakayakanii femo; kwašiasane, sane gbonyo.

noon, *n.* aŵia, aŵia ketē; G. fāne, – finti, – ketekete.

noose, *n.* hentia (hentua), nterewsó; nsémmā, dŵākóro.

nor, *adv.* nanso *with neg. v.*

north, –ward, *n. a.* kwaemu, kwaemu-fām', beńkum, kusū-fām; nord, norde-fām; G. kō, koyi, koyigbe; abekugbe.

nose, *n.* eŵene; (eŵen, eŵene nŵen); G. gōgō, gūgō.

not, *adv.* enyé, or: *negat. form of the v.*; G. dsee, or: *neg. v. to be–*, nye, nni (hō); G. dsee; be.

not only.. but also.. enye.. nkō, na.. nso;

G. dsee.. keke, ši.. hū.

notch, *v.* koe, koekoe; paruw (ŵiyammo).

note, *v.* kari; hye agyirae; kyerew.

note, *n.* dŵonto mu nē agyirae; ahōmawa;

G. gbemo-okadi; wolo fio.

nothing, *n.* fŵē, biribi, *with neg. v.*; G. agā.

it is –, enyé biribi; G. dsee noko.

nothingness, *n.* ne fŵē a enye, ne hunu a eye; G. yaka.

notice, *he gives him–*, oyi no asitiw; G. etfalē adafi.

notwithstanding, *adv.* (eno te sā de,) nanso..;

G. tše, tšebele; tšenaso.

nought, *n.* fŵē; G. agā, *with neg. v.*

to come to–, ye hunu, ye okwa; G. fe efo, fe yaka.

nourish, *v.* yen, mā aduan; bō akonhama; G. le; tšose.

novel, *a.* foforo; G. ehē.

now, *adv.* afei, eyi ansā na.., sesē, mprenpreñ ara; ene;

G. agbene, afene.

nudity, *n.* adagyaw; G. yaiyaiyiemo.

nuisance, *n.* efi, atantanne; ahide; G. mūdši; tantannii.

number, *n.* dodow, ano, nkanē, akontā (akontae?);

G. abo, bō, yibo, yikule, na.

–*v.* bu ano, kañ, keñkañ; G. bō yi.

numerous, *a.* see many, plenty.

numerously, *adv.* bebrē, pī, bíribiri, pítipíti, pepe; mǎnyā-mǎnyā; G. babao, pī.

nuptials, *n. pl.* ayeforohya; G. yokpemo.

nurse, *v.* yeñ, gyigyē, mǎ nufu; fwe;

G. lē, dšedše; tšose; hā fufo; nyāmo.

nurse, *n.* ogyigyefo, nufumāfo; G. fufohālo, lelo, tšoselo.

nut, *n.* adwe; aba; kokosi; G. ñme.

-oil, *n.* adwe (mu) ñño; G. ñmemū.

①.

Oar, *n.* Twi: tabon; Gā: wirimotšo, wulotšo, aladša; tabon

oath, *n.* ntam, ntankā, nsew, nsewdi;

G. kitā, kitā kāmō; nāmō.

obdurate, *v.* mā. ye deñ, pirim; G. wa; wadše.

obedience, *n.* asōmerew, asōye, osetie;

G. toibō, toibā, toihāmō, toifemō.

obey, *v.* te, tie, ye asō, weñ asō; som, bu, di so;

G. nu, bo toi, sa toi, ba toi, fe toi, ye nō; bu, wo.

oblige, *v.* hye; G. nyē nō; sa hie.

oblique, *to be-*, kyea; G. kpa afā.

obscurity, *n.* kusūye; G. duñ; kusūfemō.

observe, *v.* bu, di, di so, dweñ so; hū, fwe, kari;

G. bu, di nō, dfeñ, ye nō, kwe nō; yo.

obsolete, *a.* atetede, dedaw; G. momo; gbonyo.

obstacle, *n.* abew; G. pampi; tšimonō; gbetši.

obstinaey, *n.* anuodeñ, mpī, mpīye; G. yiwale; hiewale.

obstruct, *v.* siw kwan, siw ano; G. tši na, tši gbe, tši nō.

obtain, *v.* nyā, nsa kā, nsa sō so; G. ná, nine še nō.

obvious, *a.* faññ, fē, pefē; G. fāññ.

to be-, da adi; G. ye faññ.

- occident**, *n.* atifi, atōe, atōe-fām; G. anai, anaigbe, yiteingbe.
occiput, *n.* atiko; G. kluklu; yise.
occultation, *n.* hintaw, nsiwso; G. temo, nošiumo.
occupy, *v.* fa, di so, de, trā mu, kura, mā adwuma, ye adw.;
 G. ye, ye no; hi mli; hie mli.
occur, *v.* hyia, ba, to; to tirim
ocean, *n.* epokese, bosonopo; G. nšo, nšowulu.
ochre, *red-*, ntwoma; G. sū tšuru. *white-*, hyirew; G. ayilo.
ocro, (a fruit), nkrūma; G. enmomi.
ocular, *a.* nea efa aniwa hō biribi; G. hieimeiahesane, - nō.
odd, *a.* nea edi doñ; (ne tirim ye no) kēsērenene;
 G. košikoši; sroto.
odium, *n.* nitan; G. nyē, hetšēmō, hiehile.
odoriferous, **odorous**, *a.* hūām, hūāmhūām;
to be-, yi hūā, ye hūām; G. dše nma.
of, *prp.*, *v.* fi; *n.* hō, nti, mu; G. *v.* ke-dše, ye; *n.* he, hewo, mli.
offence, *n.* ofom; mfomso, bone; hintidua; ahī, abufuw;
 G. pampī; tšōne, natšō.
offend, *v.* ye bone, huru bo, hye yamgya; fom, fom so;
 G. fe efoñ; wo mli la; tō m.k. no; tšō tšōne; tšō m.k. na.
offer, *v.* de..bo (obi) abo; de..komā, de..bo afore;
 G. wo dšra; nō..hā, ke..yahā.
offering, *n.* abobo; afore, aforebo; tow;
 G. hedšrawō; afole, afolešā; oniatšumo.
office, *n.* dšwuma, adwuma; osom; asore; adwumadañ; asen-
 nidañ. -, *v.* ye (adwuma); som.
officer, *n.* (omañ mu, hyeñ mu, asrafo mu) panyiñ, ośafo-
 bene, ofwēfo; G. asafotšē; onukpa; nokwelo.
oft, **often**, *adv.* dā; *v.* tā; G. kpitiokpiti, notonoto; dā.
oh! *int.* ei, ao! G. hā, tšo; ō! ao!
oil, *n.* nno; G. mū. *European-*, būroño, mmūroño.

old, *a.* dedaw (dada); panyiñ; tete.;

G. emo, emomo, momo, sase; sa, blema.

to be-, nyiñ (*perf.*), bọ akwakorā, bọ aberewa, fuw d wēñ;

G. da, gbọ, ye onukpa; sū, gbọdşo.

-fashioned, atetede; atetekwā; G. blemanō, tetekwa.

-age, akoraye, ñkwakorābere, mmerewabere; G. gbole.

-man, akora, akwakwarā, akwadā; opanyiñ; otetení;

G. numo, onukpa.

-time, tete, tetebere; G. blema, sa.

-woman, aberewa; G. yōmo.

omen, *n.* señkyerēne; G. okadi.

omit, *v.* gyaw, gyae; G. šī.

omnipotent, *a.* otumfo, ade ñhinā so tumfo; T wēaduam-
poñ; G. Ofe.

on, *prp. adv.* so (F. do), hō, mu; anim; G. nọ, yino, hiegbe.

-, *int.* pā so! kọ so! duom!

onanism, *n.* G. hešimo; fe helo yakayakani.

once, *adv.* prekō, peñkoro; peñ, dabi, dabiho;

G. šikome; gbi ko; peñ; sa.

at-, prekō; G. kpa! ñmūi.

-more, bio (biow, biem'); G. ekoñ.

one, *num.* ekō, biakō (bākō), koro, fua, bafua; bi, obi;

G. ekome, eko; *one by one*, mmiakō-mmiakō (mmakō-m.);

G. ekomekōme.

the-, *the other*, obi..obi (ofoforo bi); G. eko..eko (ekroko).

to be - with s. b., o-nè no bọ, bom', ye biakō, afa oyoñkō;

G. ke m.k. ye egbo; ke m.k. bọ, fe ekome; bọ nanyo.

onion, *n.* soprādā', gyēne, án wō; G. sabolá.

only, *a. adv.* koro; ñkō, ñkutō; G. eflo, keke; dō, tō.

- one, biakō pe; G. ekomeflo, ekometō, ekome keke.

onward, *-s, adv.* n'anim, anim kwan; G. hiegbe.

- open**, *v.* bue, bue so, bue mu, hīe (hīnī), sān (boā, kotoku ano), tu (tumpan) ano, tew (nhōma) ano, tue, tu (tokuru), yi (kwañ); pae, tew, pue;
G. gble (na, sina); fēne, fā, fā na, dše (bu, gbe), kā, nme, tiki, tše, fe; hā gbe.
- open**, *-ly, a. adv.* fāññ, práññ, fē, pefē, petē, patā, pradadada; *G.* fāññ, nme, kpete, petē, peteple, kpetekplē.
to be-, ehō da hō, ano da hō, eda hō pefē; *G.* dfere no, dforo no, fā; nō fō; nō gble, gble hie, kā, na fā, na kā.
- openness**, *n.* ayamyi, nokware;
G. gblemo, yingblemo, yinkāmo; anokwale.
- operate**, *v.* ye mu biribi; *G.* tšō mli, tšu mli nii.
- the bowels, fa ase; *G.* tšō musu.
- opinion**, *n.* tirim, nsusuwi, adwene;
G. yin, yitšon, dšengbē; dšenmo.
- opportunity**, *n.* (hō) kwañ; *G.* gbe, hegbe, nagbe.
- oppose**, *v.* di asi, gye akyinnye, tuatua ano; o-nè no anyā;
G. kū na; ši; ke m.k. na.
- opposite**, *a.* ntentenso; *G.* neleno.
- opposition**, *n.* akyinnyegye, ntuatuaano; asidifo;
G. nakū; nakūlo; nwanedšē.
- oppression**, *n.* nhyeso; *G.* yiwō, yiwale; nomiamo.
- opulent**, *a.* see *rich, wealthy*.
- or**, *conj.* ana (anā), anase; *G.* alo, lō.
- oracle**, *n.* nkōm, -hye; *G.* klamo; gbaļe.
- orange**, *n.* akutu; *G.* akutu. - *coloured, a.* akutu.
- orb**, *n.* kontonkron, dantabañ, ade kurukuruwa, puruw;
G. noko kokloö; kutruku; bō.
- order**, *n.* ahyede, nkra; kwanso, nsiesiei;
G. akpo, akpowō; gbedšianotō, samo, fāmo.

order, *v.* siesie, sesew; hye, pia; k̄ara;

G. to; sa; wo akpo; şe; to gbēdšiano; fā.

ore, *n.* obo a wonān a wonyā mu sika, d̄wete, dade, sūmpī n.a.; G. šikasū, dadesū &c. siemonō.

organ, *n.* adakabeñ; G. sañkū.

to play the-, hyeñ (bō) adakabeñ; G. tfa sañkū.

orgies, *n. pl.* ahofwibō; G. nyeñnyentfībō.

orient, *n.* anafo, apuei; G. bokā, nādšiaši.

origin, *n.* ase, mfiase, abose; G. šišidšē.

originate, *v.* bō ade; fi ase; G. bō ade, dše šiši.

ornament, *n.* ahyehyede; G. wulamo.

orphan, *n.* ayisā; G. awuisā, awisā, ayisā.

ostentation, *n.* ahōkyere, ahōhoahoa; G. hetšōmō; fāmō.

ostrich, *n.* sohori; G. duguma(?).

other, *a.* obi, ebi, soforo, biakō no (F. ekoro no), nea okā hō; oyōnkō; G. ekroko, kroko.

ought, *v.* (aṅkā) ešē se.; G. sa ake., dša ake. (dšikule).

ought, *pron.* biribi; G. noko.

our, *pron.* yeñ (yeñ, yere F. nyere, nhyeñ nyere); G. wō...
ours, yeñ de, yeñ dea (yere de &c.); G. wonō.

ourselves, yeñ ara, yeñ aṅkasa; *obj.* yeñhō;

G. wōdientše; *obj.* wōhe.

out, *adv.* adi, *v.* fi.. mu; G. kpo, *v.* dše.. mli.

outcast, *n.* opanyifo; sumāna so ade; adesé;

G. šitfalō; tumu nō nii; šitfalō.

outcry, *n.* ntēm'; awuōsōn-ton; G. wōmō; blōmō; kēmō.

outdo, *v.* kyēñ, señ, buñkam;

G. ho he, ho na; teke nō; fe nine.

outfit, *n.* (hyeñ mu) hyehye; G. wulamo; hesamo.

outside, *n. adv.* ehō, akyi, akyiri, ani, adiwo;

G. he, kpo, agbona, gbese.

- outran, -strip, *v.* t̄wa hō; G. ho na, ho he, nina.
- outward appearance, -being, -form, ɛhō, ani; ɔlfōnam anihayi, aniani, anianihayi; G. d̄še, d̄šeñ; hie, he.
- outweigh, *v.* deñ so.
- oven, *n.* frōnō, fōnōnō; G. frōnō, flōnō.
- over, *prp. adv., n.* eso, atifi; *v.* tra, tra so, deñ so, boro so, kyeñ; G. *n.* nō; yiteñ; yise; *v.* bō nō, deñ nō, teke nō, fe. -against, ntenteñso; G. ñelenō.
- overawe, *v.* yi hū, yi ahī; *pass.* bōm, tem; G. wo gbeye.
- overbearing, *to be-*, ye ahupō; G. fū; fā yi, kē yi.
- overcome, *v.* fa so, di so, kā gu, yi dom;
G. fā; nyē nō, ye nō; gbe.
- overdo, *v.* (ye) mā ɛtra so; G. d̄še se; hā fa t̄šō; sale.
it is overdone, atabaw.
- overflow, *v.* fe hō, bō, yiri, sram so; G. ho, teke, teteo, yiri.
- overgrow, *v.* fuw; G. ho he; fū; t̄ša.
- overlay, *v.* tare (so), dura hō, dura mu.
- overleap, *v.* huruw tra; G. t̄šō nō, teke nō.
- overlook, *v.* ani pa so, ani fa so; yi ani fi so, bu ani gu so;
G. hie ho he; d̄sie hie ye n.k. nō; kū hie fō nō.
- overpoise, *v.* deñ so.
- overpower, *v.* see prevail.
- overripe, *to be-*, bere tra so; G. wroo; wroke; sa t̄šō; sale.
- overseer, *n.* ɔf̄w̄efo, ɛso f̄w̄efo; G. kwelo, ñokwelo.
- overset, overthrow, overturn, *v.* butuw, kā..butuw;
G. butu; fe butu.
- overtake, *v.* to; tua, ba so; t̄wa hō;
G. gbe m.k. nō; nina; ti m.k. ši, tua; yere na; ho he (nō).
- owe, *v.* de kaw, mā kaw; G. hie nyōmō, wo šika.
- owl, *n.* patu; G. patu.
- own, *a.* ankasa de (dea); G. dient̄še nō, nient̄še nō (nom).

- owner, *n.* owura (oŵira), ɔdede; G. tšę, nōtšę (nomtšę).
 ox, *n.* nantwi, -nini, -sae; G. tšinanu, tšinanu osai.
 oyster, *n.* àdode, adam, ñworāboa; G. kakrada; ñlāi; afani.
 -shell, *n.* ñworā; G. akakrada ñoño; ñlāi.

P.

- Pacification, *n.* Twi: mpata, ɔmanñwoee;
 Gā: kpātāmɔ; dšęndšomɔ; mandšomɔ.
 pacify, *v.* pata, dŵudwo; G. kpātā, dšę he.
 pack, *v.* hye (adesoa), siesie (adaka), kyekyere fi, - boā;
 G. to (adeka), to dšatšu.
 pack, package, packet, *n.* adesoa, efi; boā;
 G. dšatšu, ke; kolo.
 pad, *n.* káhiri (As. kahire, Akr. kárè); G. tako.
 paddle, *n.* tabon; G. wiritšo, wulotšo, tabon, tablon.
 padlock, *n.* krádò; G. kradoa.
 pagan, *n.* ɔbosonsomni; amanamanmuni;
 G. wondšalɔ; dšęnyo, dšęmannyo.
 paid, *part.* nea wɔatua kaw; G. noni awo nyōmɔ.
 pail, *n.* tōpo; G. blake, blage.
 pain, *n.* eyaw, ahōoyaw, ayayade;
 G. dō; wā, hewā, hedšramɔ, walę, nōnā, pīmɔ.
 pain, *v.* ye yaw, keka, beñ, tutu, haw;
 G. dɔ; wa he, wa yi; na nō, pi.
 painful, *a.* nea eye yaw; yawyáw; G. hedšra, hedšramɔ.
 paint, *v.* sra hō, kā hō aduru; G. tē, tēi, tēn; wo atifo.
 paint, *n.* aduru; G. atifo; amati; tšofā.
 pair, *n.* nta, ade abieñ, nnipa bānu;
 G. nta; nibii enyo, mei enyo.
 palace, *n.* aban, ahemfi, ahennan; G. mō, mōñ.
 palaver, *n.* asem, akasadi; G. sane, nō, asemsro.

- pale**, *a.* fitā, nea ahoa, asēren fitā; *G.* fū, hoá, hie hoá.
- paleness**, *n.* animhoa, sēren; *G.* hiehoamo, hieyemo.
- pall**, *v.* kata hō; *G.* ha he.
- palm**, *n.* (*of the hand*) nsam, nsayam; *G.* de, kōko.
- palm**, *v.* de nsa kā, kekā; sisi; *G.* ta he, tra he; šišiu.
- palm**, *-tree, n.* abe, abedua; adobe, kubé, kyeresia, kokosi; *G.* tēi; wietšo; amitsrobitšo; loñtšo, sōñtšo &c.
-branch, -leaf, popā, berew, daha; *G.* bleo. *-nut, n.* abe, adwe; befua; (*cluster of palmnuts*: bemú); *G.* ñme. *-oil, n.* ñño; *G.* mūtšuru. *-tree, young* abedwā (abedwewa); *half-grown* obédwō; *fullgrown* obeten. *-wine, n.* nsáfufu (nsúsá, ntétéasá; ntũnkũm; nsápá; kókũro, kokũroampon; bēñānò, mfrásá); *G.* tēdā, tēidā, *Ad.* kotše.
- palma christi**, see *ricinus*.
- palpable**, *to be-*, wotumi de nsa kā; *G.* ti.
- palpation**, *n.* ehō kekā; *G.* hetā.
- palpitate**, (*of the heart*) *v.* kōma bō pā, bo (a.s. kōma) tutu (a.s. pere) kàtirikatiri; *G.* tšui tša, tšui ši.
- palsy**, *n.* dwōko (oyare a ebubu nipa); *G.* hegbole, hegbođšomō; kũmō.
- palsical, palsied**, *a.* obubuafo; *G.* moni gbodšo, -kũmō, obubuafo.
- pane**, *n.* afwefwe; *G.* afefe.
- pannier**, *n.* kyereñkye; *G.* kafu.
- pant**, *v.* bo tutu, bo pere katirikatiri; fe; *G.* tšui sũ, tšui tša.
- pantaloen**, *n.* trōs; *G.* bluku.
- panther**, *n.* osebō, gyahene; *G.* kotše, olowo, mlañtĩ.
- pap**, *n.* nufu ano; ohu, otō; dokono a wəahono no nè wo afra; mpampá; *G.* fufona; flada, agēgēnu, pampá.
- papa**, *n.* agya; *G.* ata; *Ad.* tšatše.

papaw, pawpaw (a fruit) *papaya*, *n.* brofere, -dua;
G. akpakpa; -tšo.

paper, *n.* nhōma, krātā', bōrōnhōma;
G. wolo (wulo), n̄māwolo.

parable, *n.* ẹbẹ, abebu, abebusem; G. abẹ.

parade, -*ground*, *n.* guaso; G. dšano.

paralysis, *n.* d̄wòkò; G. hegbòdšomò.

paramour, *n.* n̄wēwe, mpēnā.

parasol, *n.* akataw̄ia, asow̄ia; G. akataw̄ia.

parboil, *v.* nōa fā-nè-fā; G. mlemlle.

parbreak, *v.* fe; G. se.

parcel, *n.* siñ, n̄kyemu; boā; G. kuku, mlidša; ke.

parch, *v.* kyew, hyew; G. šā.

parchment, *n.* nhōma, nhōmapoe;

G. wolo, kolo i ahe wolo ní ānmā nii yẹ nọ.

pardon, *v.* de (fa)..firi, de (fa)..kye; G. fa, kē.

pardon, *n.* ofafiri; G. fā, kē; *to beg-*, pa kyew; G. kpa fai.
beg your-, kose! tafarakye! wo kyew ni!

G. kuse, taflatše.

pare, *v.* h̄uan' (f̄wané), wae; G. dšie toto.

parent, *n.* ọwofò, agya, enā;

G. fòlò, bifòlò, bii afòlò, biiatše, biianye.

parish, *n.* (asorefo) asafo; G. asafo.

parrot, *n.* akō; ọpesare (*gray*); ānkyē, āmfudw̄umá; āwiri-
kwáw (*green*); akōhene (*red*); G. akō.

parson, *n.* ọsofo, asafo-so-f̄w̄efo; G. ọsofo.

part, *n.* ofā, afā; siñ; kyefā, de, ade; adw̄uma; fekuw;
G. gbefā, gbefān, gbenā; fā, afā.

-*of a company*, asafokuw; G. asafoku.

I for my part, me de; ka meñkō a; G. mi le; ke ka mi.

- part**, *v.* pae mu, guae, kye, tew mü; di ntetewmu, sim, ko;
G. fā, gbale mli; tše; gba, gbla mli.
- parted*, *part.* (nyimu so); G. yimuyimu.
- partake** (in, of), *v.* fa mu bi, nyā mu bi.
- partner**, *n.* ɔhōkāfo; G. hefatalo.
- partridge**, *n.* akokofwéréw; G. afi, afibe.
- party**, *n.* asafo, fekuw, kuw, yānom;
G. yimu; digbobi; fekū, kū, asafo.
- pass**, *v.* tʷam', tʷa hō, señ; G. foñ, ho, tšō mli.
- *away*, tʷam', señ (ko), sā, hī, to tʷa; G. ho ke-ya, tā.
- *by*; tʷa hō, señ, māñ; G. wyi, ho he.
- *over*, tʷa, tʷam', señ ko; G. fo mli, ho he, ho ya.
- *through* fa (mu), tʷa (mu); G. tšō, tšō mli.
- *the time*, fʷere adagyew; G. dšie hietšere.
- pass**, *n.* afae, mpotam';
G. gbe, mlitšōgbe; gbe ní tšō gōdši ateu.
- passage**, *n.* asutwāree; ɔkwañ, akwantu;
G. fōhe; gbe, gbenyiemō.
- passenger**, *n.* ɔkwantemfo, ɔkwantufō;
G. gbenyielō; (in a vessel) nšonō-nyielō.
- passion**, *n.* anibere, abufuw, mperehō; amanehunū;
G. hiedō, grimō; tšuihaomō; amanehūlū; dšodšodšo, fīfīfī.
- passionate** (person), obufufafo, oniberefo; nea ne bo haw no,
oye bo sē, oye ɔtékúm; G. mlilatšē; tšuihaolō; hiedolō.
- passover**, *n.* tʷam'; G. henqhō, hehō.
- pastime**, *n.* nea wode fʷere wo adagyew; G. hietšeredšiemō.
- pastor**, *n.* oguañfʷefo, ɔfʷefo, asafo so fʷefo, ɔsofo;
G. kwelō, nɔkwelō; ɔsofo.
- pasture**, *n.* adidibea, wura fromfrom, yemmea;
G. dšefō, lēhe.
- path**, *n.* ɔkwañ, ɔsa; ɔtempoñ; G. gbe; tempoñ.

- patience**, *n.* boaseto, abotōase; G. tšuišinmē, tšuišito, yišinmē.
patient, *to be—*, to bo ase, tā bo; kura mu, mia ani;
 G. nme tšui ši; to tšui ši; gbo hie ši; hie mli, mia hie.
patient, *n.* oyarefo; G. helatše.
patriarch, *n.* tete agya, agya panyin;
 G. blematše; tše onukpa.
pauper, *n.* ohiani, obērefo; G. ohiafo; sisēlo.
pavement, *n.* abo-nsewē; G. tekamō.
paw, *n.* tote, nsa; G. nine.
pay, *v.* tua, tua kaw; G. wo nyōmō.
pay, payment, *n.* akatua;
 G. nyōmōwō; gbefan, gbena; nyōndšenii.
pea (*pl.* peas or pease), *n.* G. yetre.
peace, *n.* asomdwoee, omanndwoee; ahōdwoee, abodwo, abo-
 toyam; G. dšō, dšōle, dšōmō; dšenndšōle; hedšōle, hiedšōle,
 toindšōle; omanyē.
peaceful, *a.* dwođwo, berēō, komm;
 G. hedšōlo; bleō, bleobleō; diō.
peacemaker, *n.* opatafo, asomdwoee ba;
 G. dšenndšōlo; kpātālo; hedšōlo.
pearl, *n.* ahene (*prop. coral*), ahenepa; margarite;
 G. margarita, adiagba.
pebble, *n.* mmosea; G. fōbite.
peculiar, *a.* densow; *v.* esono; G. denso; ekoro; sroto.
pedagogue, *n.* mmofra yeņfo, kyerekyerefo;
 G. tšōselo, gbekebii akwelo; tšōlo.
pedestrian, *n.* onantefo; G. gbēnyielo; nanenonyielo.
peel, *v.* hūan (aburow), gua (brode), wae, wēre;
 G. gumō; kpa; kproke.
peel, peelings, *n.* ehono; G. toto.
peep (at), *v.* fwe; G. fi; kwe no.

peer, *n.* tipeñ, afe, *pl.* mfefo; odehye; omañ-panyin;

G. tipeñ; ablade; tšie; onukpa.

peevishness, *n.* mpī, -ye, animmuna.

pelican, *n.* pokupoku; G. godo; kpokukpoku.

pell-mell, *adv.* sakasaka; G. futufutu, sakasaka.

pelt, *v.* tow (abo); G. tfa (te); lu.

pen, *n.* pen, ntakara; akokobuw, pesu; nnuam-mañ;

G. pen, peñ; wotšere.

-*knife*, *n.* pen-sekañ; G. peñkakra, penfokakla, penkini.

pencil, *n.* pensere; G. pensle.

pendant, *n.* nea eseñ (asom); ofrañkawa;

penetrate, *v.* ko mu, bae mu fa mu, fwirow mu, tew mu kom';

don, donuon; G. gbu; tšo mli; bote mli.

people, *n.* omañ, nkurofo, omañfo; unipa;

G. mañ; mei; asafo.

pepper, *n.* mako (ntonko, nnyerā); yisá; G. šoto.

black-, sesá', G. wyiei, gbowyiei, anaiwyiei.

peradventure, *adv.* ebia, wonnim nna; anibiannaso so;

G. ekole; aleenō.

perambulation, *n.* okyini, nkyiñso; G. šifō; tšomlomo.

perceive, *v.* hū, te; G. nu; yo, yose; na na.

perception, *n.* ohū, ote; tirim adwene;

G. numo, yō, yomo, heyomo, šišiyomo; yosemo, nanā.

perch, *v.* si, sisi, kotow; G. sō, sōmo.

perch, perching-stick, *n.* nkoko dua; G. sōmotšo, wotšo.

perchance, *adv.* ebia, wonnim nna; mpofirim; anibiannaso

so; G. ekole; aleenō.

percolation, *n.* oson, nsonso; G. hiekpamo.

perdition, *n.* osee, oyera; G. hiekpātāmo, ladšemō, fitemō.

peregrinate, *v.* dom' (= do mu, red. dodom'); tu kwan (wo

amannone); G. dom; fā ke-ya.

perfect, *a.* emū, pē, pepe; G. mū, emū.

to be-, ye pē, wīe pē ye, ye pē, ye korā, di mū, nni dem;

G. hi kē-wula ši; ye emū; gbe na; hi pē.

perforate, *v.* fwirow mu, fiti mu; G. gbu, tšu.

perforation, *n.* mfitimú; G. hegbū, mligbū, tšū.

perform, *v.* ye, bō, wīe; G. fe, gbe na.

perfume, *n.* ohūām; G. nma; tšofā-kē-nma.

perhaps, *adv.* wonnim nna; ebia, sese;

G. adši; aleenō; bene; ekole.

period, *n.* bere; G. ying be, dšenbe.

perish, *v.* see, yera, wu, tšam; seū kō;

G. hie kpātā, fite; gbo; ladše; bule, wule.

perjure, (*one's self*), *v.* kã ntañhunu.

permeate, *v.* donnoñ; G. dođo.

permit, *v.* mā, mā okwañ, mā hō kwan, to kwan;

G. nme he, nme gbe, hā gbe.

pernicious, *a.* bone, nea ešee; G. efoñ; musu.

perpetrate, *v.* di (ašemnone, atratrasem), bō (mmusu), ye
(adebone); G. fe, bō, tšu.

perpetrator, *n.* oyefo, (mmaratōfo); G. tōlo, mlatōlo.

perplex, *v.* tōtō; tu bo, ye sakasaka; G. tōtō; fi.

perplexed, *to be-*, tirim tšwētšwē no; - kyere no, - ye no
kešekese *or* kōšerenene; n'ani aye krakra, eye no aniani,
n'ani ye no ntiréntiré *or* tōtōtoto; n'ani atu atō ne nsam;
bo tu; gyigya, bō nnyinnyañ;

G. tō; yin fe košikoši, fe yeyeye; hie fe tōtōtō; he hia m.k.

persecute, *v.* di akyiri, tiw, tā, haw;

G. nyie se; tiu, tu, tiū se; wa m.k. yi.

persevere, *v.* trā mu, gyina mu, kye; kura mu, mia ani;

G. kã he; gbo hie ši; hie mli, mia hie.

person, *n.* onipa, o_{ba}; obi; asiamàsi sè obèntén;

G. mo, gbomo.

perspiration, *n.* fifiri; G. latša, latšatša.

perspire, *v.* fi fifiri; G. latša tša m.k.

persuade, *v.* dādā, dañ ti, mā ti da;

G. doko na; laka; tšo yin.

pervert, *v.* sakra, dañ ani, see, butuw;

G. tšake; fite; laka; tšo hie.

pestle, *n.* owoma; G. woma, fufuitšomlibi, wadurutšomlibi.

petition, *v.* pa kyew, koto, koto sere, seresere;

G. kpa fai; ba; sisē.

petticoat, *n.* ase atade; G. šišinii.

petty, *a.* akūmā, ketewa, nketenkete; G. bibio, fio.

pewter, *n.* sānyā'; G. sānyā. -basin; G. tasa.

phantastic, *a.* nea esi ani so kwa; G. lañlañ.

philology, *n.* okasa ahorow hō nimdee; G. wiemoi ahe niilē.

philosophy, *n.* wiase nyansa; nyansape; G. dšenniiilē.

phlegm, *n.* hohore; anihaw; berēoye;

G. fo; anihao; bleofemo.

phlegmatic, *a.* nā, nāññ; (opātāfo); G. bobokū, boboli.

physic, *n.* aduru; G. tšofā.

physician, *n.* oduruyefo, oyaresafo;

G. tšalo, hetšalo; tšofātše.

pick, *v.* wō, wōw, we, tu, tew; G. ko, kole; ti, titi; yi, tšotše.

- out, paw; - up, sow, kukuru, tase; G. ko, kolo.

picture, *n.* mfonini; G. mfonini.

piece, *n.* siñ, gow, (*pl.* asiñasiñ, agowagów), atrā; kakra;

G. kuku; yi; kolo.

break to pieces, bu asiñasiñ, bo, bobo; G. kū dukuduku.

pierce, *v.* fwirow, wō, wōw, fiti; G. du, gbu, tšu.

pig, *n.* prako; G. kploko, kplôtó'.

pigeon, *n.* aborɔnoma (*domestic*), aborɔina, aburuburu (*wild*);
G. okpo.

pigmy, *n.* a. akwatia; G. akotia. — *antelope*, adowá; G. adowa.

pile, *n.* ekuw; tãnã; —, *v.* bɔ kuw. — *up*, bañ.

pilfer, *v.* wia, bew, bebew; G. dšu; kɔ.

pilgrimage, *to go on a*—, tu kwañ, kɔ asɔre wɔ bābi;

G. to srēnē ya; ya sɔle yɛ heko.

pillow, *n.* sumí (*sumie*); G. sune.

—*case*, (—*bear*, —*beer*, —*bier*), sumí nnurahô; G. sune hebo.

pimp, *n.* G. brantañ.

pimple, *n.* see *pustule*.

pin, *n.* akorotēā; G. aklontia, akontia.

pincers, *n. pl.* a wiri; G. abele.

pinch, *v.* fem, fɛw, peñ, tī, titi; G. be, kole; tšotše; kpiti.

pine, *v.* ani kisā; G. tšere; plene.

pine-apple, *n.* abɔrɔbe; G. blɔfoñme.

pipe, *n.* abua, abũrobua, tãseñ; abeñ, atentɛbeñ, bɔtɔwa;

hãse; G. blɛ; tawa-blɛ; hase.

pipe, *v.* hyeñ a(tentɛ)beñ, — bɔtɔwa; G. kpā blɛ.

piss, *v.* d wensɔ, gu nsu; G. fie nu; šãmo.

pistol, *n.* akodiawua, atwɛrewá; G. pitisawa.

pit, *n.* amōa (*amāna*), tokuru, okū; G. kpākpo; bu; flo.

pitch, *n.* amā, amāne; G. amā. — *tree*, amādua; G. amātšo.

pitcher, *n.* nsukuruwa; G. nu-kpulu.

pitiable, pitiful, *a.* mmɔbɔmmɔbɔ; G. mɔbɔmɔbɔ.

to be—, yɛ mmɔbɔ; hũ mmɔbɔ, yɛ timɔbɔ;

G. fe mɔbɔ; na mɔbɔ.

pity, *n.* mmɔborohunu, ahũmɔbɔ(re), timɔbɔ; ayamhyehye;

G. mɔbɔ; mɔbɔnale; musuñtšōle.

pity, *v.* hũ mmɔbɔ; yɛ timɔbɔ; yam byehye no mā obi;

G. na mɔbɔ; musuñ tšō m.k. yɛ m.k. he.

placable, *a.* nea wonyā no apatayé.

place, *n.* fā, afā, okwan; bew, bea, bā, bere; ase, asase; kurow; G. he, gbehe; ši, šiši, šikpoñ.

place, *v.* see *put*, *v.*

plague, *n.* owuyare, nsanyare; ohaw; G. hela, tšenemohela, gbelehela.

plain, *a. adv.* fāññ, fē, péfē; petē, ketē, ketekete; nea etā ho, patā, pradada; G. dem; fāññ; kplanā, kpokpo.

plain, *n.* asasetaw; tataw (-so, -mu), epaw so (As. apā so); G. nā kpātā, nā kplanā.

plaint, *n.* nteñ, ntenyi, nkuro, -bo. See *complaint*.

plaintiff, *n.* nea obo obi hō nkuro, ode asem bi to no so; G. nafolo, nafolo; saneyelo.

plait, *v.* bubu; bo hō; wow (nhwi mmesā), iwene; G. gbo yi.

plane, *n.* apaso; G. hoble; -iron, G. hoble-adade.

plane, *v.* pa so; tow (atade) so (dade); G. šo; gbo, gblo.

plant, *n.* dua, mfifi, wura; G. tšo; ba; fie.

plant, *v.* dua (aburow n.a.) fua (ode), sūm (brode, kwadu), tew (mme); G. dū, fū ši; teo; hū.

plantain, *n.* obrode; G. amadā. See also *banana*.

-tree, obrode(dua), pl. abrode; G. amadātšo.

plantation, *n.* afuw (afuo), F. ekwā, Og. ham;

G. kose; nmōñ, abo.

-village, *n.* akurā; G. akrowa.

planter, *n.* okuafō, oduafō, otewfo; afuw wura, odede, odefuo;

G. abotšę, nmōtšę, kosenyō, akwafonyo; hūlo, dūlo, teolo.

plaster, *n.* ntaresó, ntarehō, prāse; akado, dote;

G. kalo, sū, klekalo; plast.

plaster, *v.* de (fa)..mā (odañ) hō, tare hō, tare so;

G. tša; mā he; ta no.

plate, *n.* prēte, taforoboto; G. plete; fale.

- platform**, *n.* abañ (odañ) atifi a ɛso tā; bābi a wɔamā atā;
G. t̄su yiteñ.
- play**, *v.* goru (go, gorɔ); bɔ (sānkū), hyeñ (abeñ); G. fe; Ad. fye.
- *at cards*, tow ñhōma; G. fe aso.
- *dice*, tow sikyi; G. fō ošiki.
- *the hypocrite*, ye nyāt̄wom, t̄wa ñkontompo; G. ti nsrō.
- play**, *n.* agoru (ago, agoro); G. femo.
play-thing, agode; G. femonō.
- player**, *playfollow*, -*mate*, *n.* ogofó (Ak. ogofó); G. febilɔ.
- playful**, *to be*-, pɛ agoru (ago, agoro); G. ho la.
- plea**, *n.* asem, aperesem; ñkataso; gyinae;
G. sane, kodšomɔsane.
- please**, *v.* so ani, ye fe, ye de; G. sa hie; fe feo.
- pleasant**, *a.* de, deŋ; fe, feŋ; G. feo; *v.* ñō.
- pleasure**, *n.* anigye, anikā; anisode; aniso;
G. feofemo; hiemē; ñomɔ; plašie.
- pledge**, *n.* awowa, F. ahoba; adonwowa; G. awoba;
to put in-, or -, *v.* si awowa; G. to awoba;
to take a-, gye awowa; G. dse nyōmɔ.
- pledget**, *n.* G. amanya.
- Pleiad(e)s**, *n. pl.* akokotan̄ nè nemma; G. wɔ ke ebii.
- plentiful**, *a.* bebrē, pī, pī pa, pēwa, dodow; dōmānkāmā;
G. babao.
- plenty**, *n.* dodow; G. fale.
- pluck**, *v.* tew, pañ, poñ, tu, tutu; G. tše; tšere.
- *off*, *v.* tew, tetew; G. kpo, kpoke.
- plumb**, **plump**, *adv.* pō, bum; G. kpo, gbu; bum; tšimō.
- plummet**, *n.* tā-hama, kyerebeñnye-bó, prumo;
G. nseninte, mligblamote.
- plunder**, *v.* fow, fom, fa dommum, fa asade;
G. ha; ñō nom; fe m.k. fem; ye ofō.

pocket, *n.* kotoku; G. kotoku.

—handkerchief, *n.* dúkú; G. kotokunduku.

—knife, *n.* opñontom'; G. kito.

pod, *n.* (e)hono; G. toto.

poem, *n.* dñom; G. lala.

point, *n.* ano, fñeti; nsihõ; botae; sibeae; adetitiriw, asemti;
G. oti; gbehe; na, nagbē.

pointed, *a.* fñireñfñireñ, fēafēā; G. kotofi; ššõšõšõ.

poise, *v.* kari; G. da he.

poison, *n.* bõre, adutõduru; G. bõ, ebõ; tšofā.

—, *v.* tõ aduru; G. sũ, wo m.k. na tšofā.

pole, *n.* dua, abā; G. tšo.

polish, *v.* põw hõ, hoa (dñwete, dade) hõ; G. ša, ša he.

polite, *a.* aguasoba, oguasém'ní; nea opõw or wapõw, onim
aguasemde yõ; G. aguasengbomo, kasegbomo.

—ness, aguasém'dé, opõw; G. agwaseñ, kasefemõ.

poll, *n.* ti (atiko), tikora; nnipa diñ mmoaano;

G. yitšo; gbomo.

pollute, *v.* gu hõ fi, ye fi; hura hõ; G. tšēne; bule.

pond, pool, *n.* otare, eko; baka; abura; asu; dontori; atñwatā;
G. buko; fā; kpakpo.

poor, *to be*—, di hia, ade hia (no).

—man, obērefo, ohiani; G. niiahetñialõ, ohiafo.

poorly, *a. adv.* G. nyāfinyāfi.

populous, *a.* nea nnipa dõsõ hõ; G. kñnkā; dñukudñuku.

porch, *n.* abrannā, apata; G. ablana, kpata ši.

porcupine, *n.* kotõko; G. kotõko. See also *hedgohog*.

pork, *n.* prakonām; G. kplokolo.

port, *n.* hyēñ gyinabea; opñ, abobow;

G. bele, ble; leđsiadamõhe.

portal, *n.* abobow; G. agbo.

porter, *n.* ọpọ̀nānofwẹ̀fo; ọ̀dosoani, ọ̀desoafọ; potoro (brofo-ahai); G. šinasralo, agbokwelo; dšatšuterele.

portion, *n.* de (ade), kyefā; nkyemu; G. gbena; mlidša.

Portugal, *n.* Portugal, Potugēsi; G. Okeš, Okeši.

possess, *v.* de, wọ, kura; di so, ye owura;

G. ye no; ye nontšo; ye; ná.

possessor, *n.* ọ̀dede, owura; G. tše, nōtše.

possibility, *n.* tumi; woye a ebeye 'ye; G. nyemo.

post, *n.* dua a esi ho; gynabea; dibea; amānāe;

G. tšo ní mā ši; damohe; mādšemọ.

-*man*, *n.* amānādekurafo; G. wolohielo; mādšelo.

-*master*, *n.* amānāefwẹ̀fo; G. wolomādšemọ-onukpa.

-*office*, *n.* amānāe; G. wolomādšemọ-gbehe.

posthumous, *a.* nea n'agya wu akyi wowo no; G. gbonyobi.

pot, *n.* abina, kuku, kutu, oşen; opo'do, oposi, n.a.;

G. gbe, kã, kakutu; kulọ, dudọ, botoku &c.

-*ladle*, *n.* bebeta; G. gigintšo.

-*sheer*, *n.* kyemfere; G. kãko; nesu.

potter, *n.* okukuñwemfo, ọ̀n̄wemfo; G. šolo, gbesholo; kãšolo.

-*'s clay*, anwemmo; G. kãšolo sũ.

-*'s trade*, nkukuñwene; G. šo, gbesho.

pottery, *n.* nkuku nè nkaka; nkukuñwene fi; G. šohe.

poultry, *n.* nkoko, dabodabo, krakum n.a.;

G. woi, dabodaboi, krakumi &c.

pounce (upon), *v.* si; G. ši; ti no, yi no.

pound, *v.* siw, wow, potow; G. ši. -, *n.* karibo; suru.

pounder, *n.* ọ̀womma;

G. baduruntšomlibi, fufuitšomlibi, woma.

pour(out), *v.* fwie, gu, fwie gu, kã gu;

G. fie, fō, fose, fote, fie ši; tši..fie.

poverty, *n.* ohia; G. ohia.

- powder**, *n.* mfutuma; aduru a w_oayam a.s. w_oasiw no fékō; atuduru; G. mlu; tšofā, tūtšofā.
barrel, cask, keg of-, akótowa, o_kwádúm, atentením; G. akotowa, atentenim.
-case, -horn -flask, o_dañka.
- powdered**, *a.* dúkū, dúkuduku; fékō, fék_ofék_o; G. fru, fluflu; dukuduku.
- power**, *n.* (hō) kwan, ahō_odeñ, tumi; d_om; G. gbe, hegbe; hewale, wale; nyē_o, agbodšē, frāmā.
- powerful**, *a.* otumfo, o_hō_odeñfo, o_berañ; G. ofe; agbo; hewalo; nyē_o; oblañ.
- powerless**, *to become-*, wu, ano kum; G. gbo, gbo, gb_oš_o.
- practice**, *n.* adeye, d_wumadi, nyansa; G. n_okā, n_okām_o; n_ofem_o; nahom_o; niifem_onii.
- practise**, *v.* ye, di, goru &c. tā nyee; G. fe, tšu, b_o; fe he niitšum_o; na hom_o he; fe fem_o.
- prairie**, *n.* See *grassy plain*.
- praise**, *v.* kamfo, yi aye, b_o diñ (pa); G. bo, dšie yi, kafo, wo.
- prattle**, *n.* t_wa ñkúrodo; ano ye b_er_eb_er_e, b_et_eb_et_e, birebire, kurokuro; kasakasa; G. t_okem_o, triliwiem_o, wyiesewiem_o.
- pray**, *v.* sore, b_o m_pae, yi m_pae, pa kyew, kañkye; G. so_le, ye ñkpai, kpa fai.
- prayer**, *n.* as_ore, m_pae, m_pae_o; G. so_lem_o, faikpam_o.
-meeting, m_pae_o ñhya, as_ore; G. so_lem_o-kp_e.
- preach**, *v.* so_le, k_a asem; G. šie, so_le, dšadše, dšadše..tš_o; Ad. se.
- precede**, *v.* di kañ, di anim; G. b_o n_o; ye hie, tš_o hie.
- precentor**, *n.* d_wontof_o, d_womfref_o; G. lalawol_o.
- precipitate**, *v.* w_o ak_omfo; G. ny_o; mā yi ši.

precisely, *adv.* pepēpe; G. fitšofitšo.

precocious, *to be-*, ye pērepere, ye apērewa, di mperewasem, ye pērepēre; di mpanyinsem;

G. gbī, hie sa; fe kplekple, wesē; fe abompé.

prefer, *v.* pē, paw, fa (eyi mmom kyeñ yi);

G. bō nō; kpa mli; fā.

pregnancy, *n.* afurufa, ninsēñ, yem; G. hōhiemo, musunamo.

pregnant, *to be, become-*, ninsēñ, yem, fa afuru, bō duru;

ye opemfo; G. nō hō, hie hō; ná musu.

prepare, *v.* siesie, siesie hō, sesew, yi kwan;

G. sa, sa he; dšie gbe; fe klalo.

présent, *to be-*, wō hō; G. ye, ye bie.

at present, presently, afei, afei de, sesē de, mpreñ; nnansā

yi; mprempreñ, sesē ara; G. agbene, gbīi ete ne; bianē.

présent, *n.* akyede, adekyede, ayeyede;

G. kē, kēnō, nōkēnō.

présent, *v.* (de, fa) kye, ye aye; G. (nō, kē) ke.

preservation, *n.* ogye, ñkwāgye;

G. tō, dšiemō; walaheremō; walanámō, yibamō.

preserve, *v.* gye, gye ñkwā; kyee so, kora, sie;

G. here (yi) wala, ba yi, dšie, to.

press, *v.* mia, kyere so, pia, pūa, hye(so), hom so;

G. mia; bōbō, bodo; nēne; nā; fī; kē, nyē nō.

press, *n.* afiri; adaka; ñkyeresó; G. tšōne; skao; fimō.

pretence, *n.* ñkataso; G. lakpatō, kpatšō.

pretty, *a.* fe, fefe, few, oso; G. sanñ; feo, fefeo; fin.

prevail, *v.* bunkam so, deñ so; tumi; fa so, di so, di nīm;

G. tšō nō, ye nō; nyē.

prevent, *v.* siw ano, siw kwan; G. tšī na, tšī gbe.

price, *n.* ebo, ano, ti bo, ti ade;

G. dšra, hedšra, hemōñi; na; yinii.

- price, *v.* kyere ano, b_o bo; G. tšō na, wo hedšra.
- prick, *v.* w_o, ye henehene, keka; fiti (mu);
G. ti, titi; tšu; tšotše.
- prickle, *n.* nsoe; G. n̄mē, n̄mei.
- prickly heat, G. gbē, gbēi.
- pride, *n.* ahantañ, ahōkyere, F. ahom;
G. hekūom_o; henámo, hen_owō, hewō, yiwō; hetšōm_o.
- priest, *n.* osofo; G. osofo.
- prig, *v.* wia; G. dšu.
- prince, *n.* ohehe, obirempoñ, bakōma, bapomma; otitiriw;
oheneba; G. lumo; lumobi; mañtšebi.
- principal, *n.* opanyiñ, owura; G. onukpa; lumo; nontšo.
- principle, *n.* gyinae, ti, asentitiriw, nnyinasosem;
G. yi, yitšo; šiši, šišidšē; sane titri.
- print, *v.* tintim; G. dūm_o; printi.
- prison, *n.* afiase, duam', nneduadañ, apokyerēfo fi;
G. fiase, tšu; gboklefoiatšu.
- prisoner, *n.* odeduani, opokyereni; G. gboklefonyo, nom.
-of war, dommum; G. nom, nomñōgbomo.
- private, *a.* nea ahintaw a.s. wosiw so; nea enye oman de;
afišem; apapafwēkwa; G. tem_o; ekoro; dientše nō.
- privilege, *n.* hō kwan a obi nyā kyeñ binom;
G. gbena, gbefañ; hegbe.
- privities, *n. pl.* hōnam, adagyaw mu (barima, ānòsò &c.);
G. helo; yaiyiañ (nūnō, nūtšo, yōnō, yōhe).
- privy, *n.* duadañ, dua so;
G. fētšu, kona, tšon_o, tiafi, wamotšu.
- privy council, -counsellors, ohehe agyinamfo;
G. mañtše adšinafoi.
- prize, *v.* b_o bo, bu; G. wo dšra; bu. -, *n.* akansi mu akatua.
- probe, *v.* fwefwē mu, so..fwē; G. ka..kwe.

proceed, *v.* señ, kò so, kò anim, nam so;

G. ho, ya nò; nyò; ya hié; fo ši.

procession, *n.* nnipa a wònam wuw pere kwan; G. šifò.

prodigal, *a.* ohofwini, ogyennyentwi; G. nyennyentfi.

prodigality, *n.* ahofwi, -bò, asikasee, nnyennyentwi, -bò;

G. ahofi, ahofibò, nam.

produce, *v.* yi, yi kyere, yi, ba, sow (aba), wo;

G. dšie; fe; fò, wo; ba; le.

profane, *a.* huhuw, ohuhuni; G. holo.

profane, *v.* hura hò, gu hò fi, kum (òbosom) ano; G. bule.

profaneness, *n.* ahuhusem; G. holo.

profess, *v.* kã, kã, kyere; G. dšadše; gba mli kpoð.

profit, *v.* fa so, nyã mfaso; G. ná se; fe he niitšumò.

profligate, *a.* ohofwini, ohuhuni;

G. nyennyentfi; atšrelefelò, nyennyentšibòlò.

profound, *to be-*, emu dò; G. kwò, mli kwò.

profuse, -ly, *a. adv.* fũ, bèbrè, pi; (šifiri pram no) wò;

G. yã; babao, pi.

progeny, *n.* abusũa, asefo; G. akutšo; weku; sešibii; šiei.

progress, *v.* kò anim, kò so; G. ya hié, ya nò; fo; fo ši.

prohibit, *v.* siw kwan, kame, bra, gu; G. gu, bla, tší gbè.

project, *v.* bò tirim (pòw); G. to yin; susu.

promiscuous, *a.* nea edi afra (afuntumfra); G. futufutu.

promise, *v.* hye ase, hye bò; G. wo ši.

prompt, -ly, *a. adv.* ntem, pepèpe;

G. mramra, mlamla; fitšofitšo.

prone, *to be-*, eđa no hò; G. hié dò, hié dò la; kã he.

pronounce, *v.* kã, bò; G. wie; wie fanñ; ke.

-guilty, bu fò; G. bu fò.

proof, *n.* sofwè; ñfweso; G. kã.

prop, *v.* waw; G. soo; wa, ka.

property, *n.* ade, nneema, ahōde; su, kwaṅso;

G. nō; gbefān; Ad. nō, nōm.

prophecy, *v.* hye nkōm, kā adiyisem; G. gba.

propitiate, *v.* pata; G. kpātā.

proposal, *n.* agyina a wotu obi, kasanyansā a wokyere;

G. yintō, nāwō.

proprietor, *n.* odede, owura;

G. tše, nōtše; Ad. nomtše, nomtšo.

prospect, *n.* nea eḍa anim; G. hie, noni kā hie; oti.

prosper, *v.* kā siade, fa siade, ye yiye, di yiye, kō so, nyā
nkoso, ba anim, fēw, fefew; gyina so;

G. fere; ba, ba nō; fī; fe kprōkprō; hehe; ho; nyō; ya hie,
ya nō.

prosperity, *n.* nkoso, yiyedi, ofew;

G. nōba, niiferemo; kpoomo, kprōkprōfemo.

prostitute, *n.* ohuhuni; aguamañ, obeaguamañ;

G. adfamañ, yō fēlo, gblagbayō.

prostrate, *a.* totótè; G. fetē.

protect, *v.* buw, sra, fwe, pere, gye;

G. sra, kwe, bu nō, bu he.

proud, *to be*—, ye ahantañ, kyere nehō; G. wo he, wo he nō.

—*person*, oħantani, oħokyerefo; G. hewolo, hetšōlo.

proverb, *n.* be, abebusem; G. abe, abebu.

to use a—, bu be; G. bu abe.

provide, *v.* siesie akyi, fwe; siesie hō; bō akonhama;

G. to se, kwe; sa he; le.

providence, *n.* ofwe, ofwesie; G. kwemo, setō.

province, *n.* omansiñ.

provision, *n.* ofwe, ofwesie; aduañ; G. nokwemonō, niiyenii.

provoke, *v.* twa poa, huru bo, yi (abufuw);

G. tfa mpoa; tšō na; wo mlila.

- prowl**, *v.* kyini, ye ha, k_o afow, fa asade, t_{wa} d_wow, w_{ia};
G. d_{šu}, d_{šu} ši; ha nii; t_{fa} od_{šo}.
- prudence**, *n.* anitew, anidah_o, nimdeg, nyansā, ad_wempa;
G. hietē, hiešikāmo, niilē.
- prudent**, *to be* —, ani tew, ani k_a ase, nim de;
G. hie k_a ši, le nii, hie sa.
—*person*, obanyansafo, obanimdefo, obad_wemma;
G. niilelo, nālelo.
- prudently**, *adv.* nyansam, nimdeg so; G. n_a mli.
- psalm**, *n.* d_wom, Israel d_wom, Onyame nkurofo d_wom;
G. lala, Dawid lalai.
- public**, *a.* nnipa nhinā (nny.) anim, pefē;
G. mei fē hie, kpetekplē, pefē.
—*voice*, nea nnipa (nny.) susuw'na wokā; G. d_{še}ngbē.
- publican**, *n.* otowgyeni; G. ntohel_o.
- publish**, *v.* pae, k_a w_o gua so; tintim nhōma to_n; G. šie, gba.
- pudding**, *n.* abroño; fufū; G. abloño.
- puff** (*up*), *to be puffed up*, *v.* puduw, d_o w_w; G. fū, d_o fū.
- pull**, *v.* t_wē, f_wim; tu, tew, pañ, pempañ, po_n, ho_n; kuw;
hare, F. kwane; G. ša, šātā, gbla; wiri.
- pulpit**, *n.* ose_nkāfo agua, ase_nkā-agua; gyinabew;
G. damohe, šiemohe.
- pulverize**, *v.* siw fek_o, siw mā efe; G. ši, ši mlumlu.
- pump**, *n.* afiri a w_ode t_wē (abura mu) nsu; G. pompi.
- puncheon**, *n.* hāse (gyare 84); G. hase.
- pungent**, *to be* —, keka, ye hyerehyere; G. na ba la.
- punish**, *v.* t_wē asō, tua kaw (bone), f_wē, di kasa, gye sika;
ponse; mā ek_a ani; G. gbla toi, wo nyōmo, he m.k. nii.
- punishment**, *n.* asōt_wē, akatua (bone); eso ade, of_wē, akasadi,
atenyi; G. toigblamo; gbena, gbepañ; niiferemo, niihemo;
nyomowō.

- pany**, *a.* horohoro, dōmā, dōmādōmā, keteketewa; foforo;
G. bibiō, fio, akotia.
- purchase**, *v.* tō, nyā, gye; G. he, ná.
- pure**, *a.* kroñkroñ, kurennyeñ, gyenennyeneñ; *v.* hō tew,
ani gyeñ; G. kroññ, kroñkroñ; nitī, ñmīñmī, soññ;
v. tše, he tše. *very* —, tše keñkeñ.
- purge**, *v.* tew mu, tew hō; fa ase;
G. tšū (mli, he); musū tšō, tšō musu.
- purgative**, *purge, purging, n.* afaaseduru; G. musutšō-tšofā.
- purification**, *n.* ahōdŵira, aguare, ntewhō;
G. dframō, tšumō, hetšumō.
- purity**, *n.* ahōtew; G. tšemō, hetšemō, hetšē.
- purloin**, *v.* bebew, ŵia; G. šra nii, šrašra nii, dšu nii.
- purpose**, *n.* tirim pōw; G. yiñtō, ñāwō.
- purr**, *v.* kā menewam; G. hū mli.
- purse**, *n.* sika kotoku, fotó, osannā; G. šika kotoku; fotro.
- purser**, *n.* sikakorafo, ofotokurafo, osannāni;
G. fotrohielo, kotokuhielo.
- pursue**, *v.* di akyiri, tiw, tā; G. nyie se, tiu, tu se, wa yi.
- push**, *v.* si, sūm, pia, worow; wō akomfo, wō ñkōnsaw;
wō atiko, sūm atiko; G. ši, tši, tšire; tši se, here, hele.
- pustule**, *n.* mfōwa, atōtōe, ntotowe; atápé; G. totrope.
- put**, *v.* de (fa) .. to (hō); de .. si (hye, gu, tā, trā, tŵeri) bābi;
G. ñme, wo, to; ka; fō, fie ši.
— *aside, away, by*, de .. to ñkyeñ, ofā, akyiri, bābi; yi;
de .. sie; toto ase; G. ke .. to (afā, se); še .. fō.
— *down*, bēre ase, de .. si (to) fam; soe (adesoa); de .. hye
(ñhōma) mu; G. to ši.
— *in, into*, de .. hye (to, gu, kō) mu; G. hō, wo mli, ñme mli.
— *off*, yi, pa; G. dšie, tši .. to.
— *on*, hye (atade), fura (ntama); G. wo (atale), ha (mama).

– *out*, dum (kanea); tu (aniwa); G. gbe (kane); fā (hieñmei).

– *under*, sūm, sua; G. hō si, hō šiši.

– *up* (at an inn &c.), soe; G. gbale.

– *upon*, de..to so, gu so, kata so; G. ke..fi eno, ñme no.

– *the battle in array*, bae dōm, t̄wa mpašua; G. gba ta.

– *to flight*, kā gu, pam; G. wo foi. – *to shame*, see *shame*, v.

putrefy, v. porow, suw; G. kpoto; ša, šra.

Q.

Quadruped, n. *living on land*, T̄wi: atoteboa;

on trees, osoroboa; *in the water*, asuboa.

quail, n. Gā: drakoko.

quake, v. wosow, posow, hō saw, hō popo;

G. hoso, woso; didā; he dšo, he kpokpo.

quarrel, v. kasakasa; di akamekame, ntawntaw, atutuw;

ham, kō, t̄wē mausō; o-nè no anyā; G. bē, blō; nō, ta na;

ke m.k.ná. –, n. akasakasa, akamekame, atutuw; oham;

okō, mansō; G. bē, blomō.

quarreller, *quarrelsome person*, omānefo, otutupefo; G. belo.

quarry, n. abo tubca; G. t̄ebu. – v. pā (pae) abo; G. gba t̄e.

– *man*, obopaefo; G. t̄egbalō.

quarter, n. ñkyem-anan; abobow; asoee;

G. mlidša ní dši edfe; akutšo.

queen, n. ohemmea; G. mañnye.

queer, a. ñwōñwā; G. sroto.

quench, v. dum (gya, kanea), kum (sukom); G. gbe.

question, n. asemmisa; G. bimō.

quick, -ly, a. adv. ntem, ntemntem, ntemso, harehare, ohare-

so; bew, f̄wimf̄wim, sorowsorow; amonom, mprempren;

w̄e, w̄e w̄e, kamkam; v. kā nsa, bō pāñkrāñ, ye ntem, ye

nehō hare, patuw; G. dšandšandšañ, dšrandšrandšrañ;

fififi, fafafa; teretere; kpa, kpakpākpa, kpākpā, kplo-
kplo, paopāo; oyá, mra, mramra; amrō; *v.* t̄ši nine, fe
oyá, ye oyá; kpatu.

quicksighted person, ouiferefo; G. moni hienmeii ano t̄še.

quicksightedness, nifere; G. hienmeiiannot̄šemo.

quiet, -ly, *a. adv.* kómm, démm, dínn, kòní, d̄wōd̄wō;

G. diñn, diō, koñn, konī, kpō, šō, tō, tōtō.

to be, grow—, d̄wō, hō d̄wō, mu d̄wō, bo d̄wō, hō tō;

ani d̄wō, ani kā ase; ye kómm...; bom, tem (*from fear*);

G. d̄še d̄šo, he d̄šo, mli d̄šo; hie d̄šo, hie kā ši; fe koñn;

sē, sē konī; ñme; t̄sui nyō ši; he sañe, he t̄še m.k.

quiet, *v.* pata, d̄wō ani, d̄wud̄wō; dādā, mā ti da;

G. d̄šo he; laka; fe lululu.

quill, *n.* ntakara; pen; G. agūs-t̄šere; pen.

quit, *v.* gyaw, gyā mu, gu; w̄ie; tua;

G. ñme he, hā gbe; ši, kwa.

quite, *adv.* korā; *v.* w̄ie, sā; G. kwrā; *v.* t̄ā.

R.

Rabbit, *n.* T̄wi: adañko; Gā: kpenkplē.

rabid, -ness, see *mad, fury*.

race, *n.* abusūa, ase, asefo, mma; nnipabañ; mmirikatu,

akansi; G. akutšo; foi, foidame; t̄šet̄še.

— *v.* si mmirikatu kane; G. wo foi, da foi.

raff, *v.* pra, prapra, f̄wim, fow; G. ha, kpadša.

rafter, *n.* aparow, damparow; G. akpale.

rag, *n.* ntamagow, agowagow; G. efei, mamafe; feifei.

ragamuffin, *n.* kwaterekwa; G. kwaterekwa.

rage, *v.* bō dam, bō gye, gyimi, bo huru; ani dō ñkrāñ;

G. gri, ye seke, mli fū, hie dō, plam.

ragged, *a.* gow, nea atetew; G. fei, efei, feifei, t̄šet̄šerei.

rain, *v.* osu to (ñwēsēñwēsē, pìbibibi, pfbàbababa, tãradada)
osu tue; G. ne, Nyoñmo ne; tue.

rain, *n.* osu, osuto, F. nyankôm; G. Nyoñmo nē, nemo,
nunemo, agbosu. -*bow*, nyankōntōn; G. kwabuete.
-*water*, nyankōnsu; nsunsuañ, nsunsuansu;
G. ñana; nyoñmonu.

rainy season, *the first*: asusow, -bere; G. gbiēna, agbiēna.
the second: adom, adommere; G. gbo.

raise, *v.* mā so; si, to; terew mu; kānyāñ; boa ano; yeñ (afie-
boa); yi (tow), gyigye (sika); G. te ši.

-*troops*, ye sa, nōa sa, poñ dom; G. fe ta; bo apa.

raisins, *n.pl.* asikre-aba; G. sukle(yi)bii.

ram, *n.* odwennini; G. to-agbo; Ad. agbosu.

ram, *v.* poma (oprem, otuo); G. flemtšo.

rammer, **ramrod**, *n.* tñewewa; G. ntfēi.

ramble, *v.* kyin, kyini; G. tšomlo.

rapidly, *adv.* fñim, fñimfñim; ntem; sorowsorow;

G. fim, finfim.

rare, *to be*-, eñka, ehō ye nā, eye onā.

rash-ly, *a. adv.* gyigyagyigya, gyigyiri, kyìkyirikyìkyiri,
kàmkam, hyèrebahyereba;

G. kakāka, kplakpla, kplokplo; flafa, tšontšontšon.

rashness, *n.* nnam, ntem, ntemye; agyigyirisem; anuohyew;

G. ekā, kākā, nam, nalabā.

rasp, *n.* tñitae; G. raspe.

raspberry, rasberi; G. raspe. -*vinegar*, rasberisā; G. raspedā,

rat, *n.* okisi; G. obiši.

[-asiñ.

rate, *v.* bo bo; hye towyi; kā anim, tñiw anim;

G. fā yi; dše; kē yi.

rather, *adv.* mmom, fasā; G. boñ; mō, moñ.

rave, *v.* b_o gye, b_o dam, gyimi, tirim k_ā;

G. ye seke, gri, dšim, yitšon k_ā.

raven, *n.* anéné, kwākwádàbí; G. kwākwālabite.

ravine, *n.* obonk_ā, osuk_ā; G. dš_o v_o, flo.

ravish, *v.* t_va d_wow, yi d_wow; tua, t_o mmōn_ā';

G. tua, to kabona, ye awui.

raw, *a.* amono, mommono;

G. enmōn, dududūdu, yurududūdu; seblebē; atro.

ray, *n.* nsensa_{ne}, nsensamma; G. susuma; wuohai, -gblamo-

razor, *n.* oyisékán, oyiwán, anséèyí; G. asoi, asoyi.

reach, *v.* du, du h_o, to, s_o (so), nsa k_ā, nsa s_o, nsa hyia;

G. še, še he, še ši t_ā; teo; fa; nine bole.

read, *v.* kañ (ñhōma), keñkañ; G. kane (wolo).

ready, *a.* F. krado; G. klalo. *he is-*, wa_wie, wasiesie neh_o;

watem, *pl.* w_oatentem; G. efe klalo, egbe na.

it is - for us, e_da yeñ h_o; G. ek_ā ši h_āw_o.

to make-, *to put in readiness*, siesie; G. fe klalo.

real, *a.* pa, p_otē; *v.* ewom, ete s_ā ampa; eye;

G. ekpakpa, akpa; potē; *v.* ye, ye mli; hi.

really, *adv. int.* ampa; wóm'moá, F. wunt_wa apaw!

G. leleñ, asanokwa, kwa, moañ, muañ; gb_ā.

reaper, *n.* a_wit_wafo; G. niikpalo.

rear, *v.* m_ā so, k_ānyāñ; siesie; yeñ;

G. wo n_o, te ši, b_o apa; le.

reason, *n.* ase; ñbūmu, ti, tirim, ad_wene, ad_wempa;

G. šiši; yi, yitšon wolo, yiñ, dš_eñm_o.

-*v.* yiyi nteñ; b_o ñkūro, gye akyinnye; pē mu; dañ ti;

G. yiyi, na yi; b_o ñkulo, dš_e ñwane, pēi mli.

rebel, *n.* mans_ot_wēfo, otūatewfo;

G. atūatšelo, kaniñkādšelo, mans_otš_olo.

rebellion, *n.* mans_o, atūatew; G. mans_o, atūa, kaniñkādšē.

recantation, *n.* ɔkāsān, anodañ; G. natšakemo, natšōmo, gū.
 receive, *v.* gye, gye tom', ye atū; nsa kā, nyā;

G. he, here, nō; he to; he atū, here atū, -hīeme; ná.

reckon, *v.* bu, -ano, -akontā, ye ak.; susuw; G. bu akonta.

reckoning, *n.* akontā, -bu; G. akontabū.

recognize, *v.* hū, nim; G. yo, yo he, yose.

recollect, *v.* kae, kākae; ani ba so; G. kai, hīe ba no.

recompense, *v.* hye (si) anañmu; tua kaw; G. to nādšian; wo
 nyōmo. -*n.* akatua (pa); nhyeanañmu; G. nyōmo.

reconcile, *v.* pata, kā bom'; G. kpātā, tsā.

reconvalescence, *n.* ahōninnim, ahōsañ; G. hedšo, hesañemo.

recover, *v.* nyā (akyi kwan), nyā bio, sañ nyā; hō ninnim; hō
 sañ; G. na segbe; sañe, na hewale.

recovery, *n.* ahōsañ; G. hetā, hetāle, hesañemo.

recreation, *n.* akwāhōsān; home; G. tšuiwō, hedšomo.

red, *a.* kō, kōkō, ..beñ (kóbēñ), F. meñ, memmeñ, memmene;
 ..dam, damārāmá; adídí; yèñn, yèmmenñ; *v.* bere; do kō
 (to be red-hot); G. tšuru, etšuru, -fā, fē; feli, felō, flekū;
 v. tšu, -flekū.

reddeñ, *v.* bere; G. tšu; wo atifo tšuru.

reddish, *a.* G. tšuruo, *v.* tšuo.

redeem, *v.* poñ, gye; G. kpō, kpoñ.

reduction, *n.* ntewso, nyiso, nhūaño; G. nođšē, nođšiemō.

reduplicate, *v.* bō hō, bō anim; G. bō he.

reed, *n.* demmere (nn...), kète, mmew; G. dfeitšo, gālā; nto.

reel, *v.* him, hiñhim; to ntintañ; G. didā.

reflect, *v.* susuw, dweñ; G. susu, dfeñ.

refresh, *v.* mā hō dwo; G. wo tšui; dšo he.

refuge, *n.* hintabea, guañkōbea, guañobea;

G. abo, abobā; akata, akatabo. See *shelter*, *asyum*.

to seek, take -, guañ do, guañ toa; G. ba abo.

refuse, *v.* kame; pa, po; G. kpoð (kpou); kwa, ñwā.

refuse, *n.* adese, puw; mmefē. See *dregs, trash*.

regain, *v.* poñ, nyā bio, sañ fa; G. kpō; ná ekoñ, sa ñō.

regard, *v.* fwe, bu; fa hō biribi; G. kwe, bu, wo.

regent, *n.* oman mu panyiñ; nea osi ohene ananmu.

G. noyelō, lumo.

rehearse, *v.* kā ti mu; kā kyere; G. šimo no, šimo se; to no.

reign, *v.* di hene, di so; G. ye mantše, ye no.

– *n.* ahenni, nniso; G. mantšeyeli, noyeli.

reject, *v.* tow.. kyene; po, pa;

G. tfa..fō, še..tō; tše..fō; kwa, kpoð.

rejoice, *v.* ani gye, ye fe, gye ani, kyekye were;

G. nyā, mi še, hie me; šedše mi.

relate, *v.* kā, bō kaseg; mā, momā; G. gba.

relation, relative, -s, *n.* abusūa, obusūani, oni; abusūafo;

G. weku, wekuno; wekumei.

release, *v.* gya okwan, gyā; gye, yi;

G. ñme he, ñme gbe, kpō.

religion, *n.* onyamesom, osom;

G. dšamo, Nyonmo dšamo, sšomo.

religious doctrine, onyamesom hō kyere;

G. dšamo he tšōmo.

rely, *v.* de nehō to so, ani da so, tweri; dan;

G. kā no, hie kā no; dan.

remain, *v.* ka, ka akyiri, trā (ho, mu), kye;

G. bō no; hi, hi ši; tše; fe.

remainder, *n.* ñkaé, nnekae, nnikae, ntwakae; G. fe, fenō.

remedy, *n.* ano aduru; G. tšofā, na tšofā.

remember, *v.* kae, ani wō so, ani ba so;

G. hie ye no, hie kā no, hie ba no, kai.

remembrance, *n.* ñkaé; G. kaimo.

remnant, see *remainder, rest*.

remonstrate, *v.* yiyi nteñ; G. yiyi, yiyi ateni.

remote, *a.* akyirikyiri; toññ; G. flossōflo; šonñ; mañse.

remove, *v.* yi (fi) hq, yiyi, de (fa).. ko; t̄wiw ko, tu so; pam, tu;

G. d̄se, d̄se nq; k̄e ..ya; t̄ši; ya; kpo; f̄a.

removal, *n.* yiko, ntuso; G. t̄ši, ñōd̄šē; n̄ād̄šian̄d̄šiemq; f̄a.

rend, *v.* s̄uane, suns̄uane; tew mu, tetew, pae; G. t̄še, t̄šere,

gba, gbla mli; (m̄anyā); šete. *rent, prt.* gow; G. efei; feifei;

to be-, he gba, gbla, mli gbla; s̄u.

renown, *n.* diñ, dimpa; G. gbei.

to be of-, wq diñ; G. ye or fe gbei.

repair, *v.* sesew, s̄a, t̄at̄a, tuatua, pompam; ye yiye;

hye anan̄mu; G. sa, to n̄ād̄šian̄.

repay, *v.* tua kaw, dañ mā, hye anan̄mu;

G. fe or to n̄ād̄šian̄; wo nyōmq.

repeat, *v.* (k̄a) t̄i mu, sañ mu, ye bio, sañ ye, sañ k̄a; k̄a sim';

fea, -so; G. ši nq, ši se; t̄i mli, to nq.

repeatedly, *adv.* ntoatoaso, ntimu; G. k̄ek̄ek̄e; notonoto.

repetition, *n.* ntimu, okasasan̄mú;

G. mlitile, n̄ošimq, n̄otō.

repent, *v.* nū nehō, sakra adwene;

G. fa he, t̄šake t̄šui, t̄šake d̄fenmq.

reply, *v.* bua, gye so; G. here nq, to he.

report, *n.* kaseq, -bq, amannee; akwan̄musem, atesem, ñk̄a;

G. melemq; še; adafit̄ā; asemsro.

reporter, *n.* obofo, okyeāme; otékofó;

G. nafolo, nafolo; n̄šrōntilo; ot̄šāme.

repose, *v.* trā ase, home, da; G. k̄a ši, d̄šq he.

reposit, *v.* sie, de..sie, to, hye (bābi); G. sa..to.

representant, *n.* nea ogyina obi anan̄mu, onan̄musifo, odi-

māfo; G. n̄ād̄šian̄damq; digbobi.

- reprehend, reprimand, } kã anim, kã, t̄wiw anim, kasa (obi);
 reproach, reprove, v. } G. d̄šę, fã yi; kã, kã hie, wie hie, gbe hie.
 kpãtã hie; fe m.k. toin̄ sane ko; sosoo; fa; bõ ahora, sopa.
 reproof, n. ñkãanim; G. hiegbē kã, d̄šemo, famo.
 republic, n. kwasafomãñ, kwãmãñmãñ; G. republika.
 reputation, n. diñ, nidi; G. gbei.
 request, n. kyewpa, adesere; G. faikpamo, bimo, bamo.
 rescue, v. gye, yi, f̄wim; G. šõ; fã he.
 resemble, v. se, se so, wiewie; G. tamõ.
 reservoir, n. baka, asubura; korabew; G. abaka, nubu; tohe.
 residence, n. trãbew, trãbere; ahemfi, ahẽnkuro;w;
 G. šihilehe; mañtšemañ.
 respect, v. fere, bu, ani so, f̄we anim; G. še, še gbeye; wo, bu;
 hie fie, hie so, kwe hiẽna, kwe hiẽtšo no.
 respecting, a. nea efa ..hõ biribi, ..fãm; G. ke ka..
 response, n. nnyeso, mmuae; G. nõheremo, hetõ.
 rest (remainder), n. ñkae, nt̄wakaẽ, siñ; G. fe.
 rest (repose), n. ohome, hõnam (mu) adagyew; ahõd̄wo; ahomegye; G. d̄šomõ, be-, hedšõle, toin̄d̄šõle, t̄šuiwõ; hewod̄šiandekã, niit̄sumokpamo.
 rest, v. home, soę, hõ d̄wo; ka; G. d̄šo, d̄šo he, to ši; kã no.
 resting-place, asoęe, ahomegyebea; G. šitõhe, hedšõmohe.
 restless, to be-, ye petērępètērė, kitikiti; nehõ ñkã nehõ,
 onna hõ kóm; G. fe yoyõyo, fe yeyeye.
 -ness, n. kitikitiye; G. adšin̄, ogagasu; yeyeyefemo.
 restitution, n. anañmuhye, ñhyeanañmu, nsianañmu;
 G. nãdšiantõ, dãimo; ehẽsamo.
 restore, v. si anañmu, sesew; dañ' mã;
 G. to nãdšian, sa ekoñ; dai.
 restrain, v. siw ano, siw kwan, d̄wud̄wo, siañka;
 G. wo t̄šui kpã, t̄ši na, t̄ši gbe.

- resurrection**, *n.* wusore, wunyañ; G. šitē, gbohiašitē.
retain, *v.* so mu, sañ, sĩañka; G. tšĩ na, to.
retaliation, *n.* anañmuhye; G. nādšiantō.
retribute, *v.* hye anañmu, si-; G. fe nādšiañ, to-,
return, *v.* sañ (ba), sañ n'akyi, sañ akyiri; dañ nehō;
 G. tšō he, kũ se, dāi, kpale, kpođ (kpou).
return, *n.* ośañ, nsañakyiri, ođañmā, akatua, ñhyeanañmu;
 aseda; mmuae; mfaso; G. kpalemō, sekũ.
reveal, *v.* yi so, yi adi, yi kyere;
 G. dšie kpo, dšie ši, dšie.. tšō.
revenge, *v.* to take revenge, to ẁere, di ẁere; G. to oẁele.
revere, *v.* fere, ani so; G. šē, hie so.
reverse, *v.* dañ, sakra, tue, butuw; G. dāi, tšake, kpale, butu.
 -, *n.* akyiri, abira; G. se.
revile, *v.* yaw, di atem, sopa; G. dše, fā yi.
revolt, *v.* tew atūa, tẁē mansō; G. tše atūa, tše (tšō) mansō.
revolution, *n.* atūatew, mansō, -tẁē, oman-anidañ, nnañ-ani-
 mansō; G. atūatšemō, mansō, -tšō, dšeñfitemō.
reward, *v.* tua kaw, tua akatua pa;
 G. wo nyōmō, to nādšiañ.
rheumatism, *n.* okwáhá, oséñmù, samě'; G. oblāi, kakao.
rhinoceros, *n.* ęsono akyi aboa bi a abeñ si ne fẁene so.
rib, *n.* aparow; G. ñmāwutšo.
ribbon, *n.* (siriki) bēnā, ntāmábamma; G. bōñ.
rice, *n.* emō; G. omō.
rich, *to be, grow-*, wō (nyā) ade, wō sika, nyā nehō, di tāmū;
 G. ye dalei, fe niaťše.
 -*man*, ođefo, osikani, ohōnyāfo; odẁetiwani; obirempoñ;
 G. šikatše, terematše, oblempoñ.
riches, *n. pl.* ade, ahōnyāde, adedodow;
 G. kpōomō; nii, niifale.

ricinus (the plant yielding the castor-oil), adedenkrūmā.

ride, *v.* trā (te) oponko so, teaseenam so, hamañkā mu;

G. ta no, ta okpono no, ta fili mli, ta ahimañka mli.

rider, *n.* oponkoyo, oponko-so-fo (tefo); G. notalo.

ridge, *n.* abosam, mmepow kyerepen, bepow atifi;

G. kã; akofi; gōdši aklempe.

right, *a.* pa, trēnē, potē; *v.* (to be-) tēe, ye, se, fata; di bem;

G. edšurō; *v.* dša (gbe), hī, sa; ye; ye bem.

—hand, nifā, nsa nifā; G. nine dšurō.

right, *n.* bem, bemdi; ade, asede; hō kwan; asentrenē, ade-

trēnē; G. bem, bemyeli; gbefā, gbefān, gbena; hegbe;

dšale, sale; dšalesane.

righteous, *a.* trēnē; *n.* otrēnēni; *v.* tēe, di bem;

G. n. dšalo; *v.* dša, ye bem.

righteousness, *n.* otēe, trēnē; bemdi; G. dšale, bemyeli.

rim, *n.* ano; G. na.

rind, *n.* aboñ, ehono; G. toto.

ring, *v.* wosow, bo (doñ); gyigye; (asōm) ye yoñ;

G. hoso, woso; gbe, (toin) fe heññ.

ring, *n.* kā, petea (toñkokā, nōmāfuru); dantabañ, hañkare,

kontoñkroñ; G. kpotia; kakra (kakla).

ring-leader, *n.* okotwēbrefo; G. mo titri, šišidšelo.

ring-pad, *n.* kahiri (kahire, kare); G. kakra.

rinse, *v.* hohoro mu, guare; G. fofo, dšale.

riot, *v.* bo ahofwi; tew atūa; G. bo nyennyentfi, bo ahofi.

ripe, *a.* kokō, nea abeñ, abere, ahoa, awo, abo; G. gbñ,

egbñ, etšuru, sa. to be, grow—, beñ, bere, hoa, wo, bo;

G. be, gbī, sa, wa, tšu, hie sa, yitšoñ sa.

rise, *v.* sore, soso; pue, kukuru; hore; (ebo) foro; ko soro; ko

so; ba; fi mu; twē mansō; G. te ši; pue; kwō; (fā) ba.

—*n.* osore, opue, mfiase; G. šitē.

- rival, *n.* ọkansifo; oniñkufo, ọkorafo; osidifo;
G. dalọ, awunāyelo.
- river, *n.* asu, asubonten; G. fā; dšọ, nudšọ.
beyond the-, asuogya; G. fāse.
bed, channel of the-, nsukā, osubon; G. dšọ, fādšọ, mukpo.
- rivulet, *n.* asuwa, asutemma; G. nudšọ, fā fio.
- road, *n.* ọkwan, ñkwammoe, otempoñ, apoñkọkwan;
G. gbe, gbēdšēgbe, tempoñ, okpoñogbe.
- roam (*about*), *v.* kyini, wọ ntwētweđe; G. tšomlo.
- roar, *v.* ye hō, bom', bobom' sū;
G. fe hō, gbō; hū; gbe; bu.
- roast, *v.* tō, tōtō, kyew, kisā, hū; G. šā, tšuko.
- rob, *v.* wia, bọ kroñ, fow, yi dwo, twa adwo;
G. dšu, ha nii, ye odšo, tfa odšo.
- robber, *n.* oṽifo, ọkromfo, fowfo, adwoṽwafo, ọkwanmu-
kāfo; G. odšotfalọ.
- robbery, *n.* kroño, akrommo, adwoṽyí, dwoṽwá, akwan-
mukā; G. dšu ke fō, niñhā, odšotfā.
- rock, *n.* ọbo, ọbotan, abósám, botantim; G. te, tesa.
- rock, *v.* wosow, posow, pusuw; G. wọkọ, woso, hosó, didā.
rocking, part. pòsoposọ; G. wọkọwọkọ.
- rocket, *n.* ọsramañ; G. srawa, osramañ.
- rod, *n.* dua, abā; tñenewá; G. tšo, tšonine.
- rogue, *n.* ohofwini, ọsesafo, akwākyére, obusufo;
G. niñahetfalọ, yakagbomo.
- roll, *v.* pirew, yantam; G. koklo (ši); nēnē. -up, bobow.
- roll, *n.* puruw; -of tobacco, kēsi; G. okeši.
- roof, *n.* ọdan atifi, osuhye; G. tšuyiten. -, *v.* kuru (dan) so.
- room, *n.* ọdan, pia, pumpunu, asa, dampañ; ọkwan;
G. tšu, pia; gbe, gbēhe.
- roomy, *a.* hāhārā; *v.* emu gow; G. gblalā, -gblalā; *v.* mli le.

- root**, *v.* dua ase, ntini, hiñ; (*cause*) ase; G. fā, šišifā.
 —, *v.* gye ntini, gye hiñ; tim; G. fā, fē.
 —*out*, —*up*, *v.* tu, tutu; gu ase, tore ase; G. fā, fē.
rope, *n.* ntampe, —hama; G. tañkpe.
rot, *v.* pōrow, suw; G. su; ša, šra, šāla; tufu.
rotten, *a.* fō; nea apōrow, asuw; [proku = nea ne sē aprow];
 G. ša, eša, šra, šla.
rotteness, *n.* pōrowē; G. kpotofemo, kpotomo; šramo.
rough, *a.* awereawere, wēwerē, wōserekā, wūrikyerē;
n. ohupōni; G. glō, kpoikpoi, sikisaka, wrekesē.
 —*ly*, *adv.* to use—, ye hāehāe, pupuw ani kyere;
 G. hie m.k. huāihuāi; mānyā.
round, *a.* puruw, kurukuruwa; korokorowa; G. kokloō,
 tukutuku, kutruku. —*about*, kotoñkron, dantabañ;
 G. kōtōñkron, kpla, klanma.
to go—, bō kotoñkron, twa hō hyia; G. bole.
rouse, *v.* nyāñ, kānyāñ; G. tšie hiē, te ši, ta mli.
roul, *v.* pam, tutu, kā gu, yi (dom); G. lie.
rove, *v.* kyin, kyini; to wuram, bō ko; G. nyō nañ, bō ko.
rover, *n.* okwamukāfo, kobōfo, kabonnāfo;
 G. nānyōlo, kobōfo, adšotfalo.
row, *n.* kyerepeñ; ntoatoaso; G. klempē.
row, *v.* hare, F. kwane; G. wiri (wiri).
rower, *n.* okwāmfo; G. wirilo, akwamfonyo.
royal, *a.* nea eye ohene dea, ese ohene; G. mañtše nō.
 —*insignia*, ahenne (ahenne).
rub, *v.* tñiw (tñuw), tñitñiw, sra, posa, pow hō, kwaw;
 G. šā, šo, fo, filia, kpa, kposa, tšu, tšumo he.
ruffian, *n.* odwōwtwafo, okwamukāfo; G. odšotfalo.
rugged, *a.* hūtūhūtū; G. kpoikpoi, sakasaka.

ruin, *v.* buruw, d̄wiriw, b̄o, bobo, see;

G. tfa, wule, k̄u, k̄um̄o, fite.

ruin, *n.* abu, oburuw, osee, obo; afituw, odantuw; *pl.* amamf̄o, akurof̄o, afabo, agowagow; G. eša, ko, kwo, d̄f̄a, wulem̄o, fitemo; *pl.* amamf̄o, koikoi, kuikui, mandoku.

ruinous, *a.* gow; *a-house*, odañn̄ow, p̄ant̄ant̄w̄eré.

rule, *v.* di so, di hene, di panyin̄;

G. ye n̄o, ye nont̄šo, f̄a, f̄a yi.

rule, *n.* sensañdua, susudua; kwañso; ñf̄w̄eso; sodi, ahenni;

G. liamot̄šo, susumot̄šo; yeli, n̄o-, lumo-, nont̄šoyeli.

ruler, *n.* sodifo, ohene, opanyin̄, owura;

G. noyelilo, noyelo, onukpa, owurayelo.

rum, *n.* mmoros̄a, ns̄a (mereken, gyin, k̄umbrak̄a);

G. blofod̄a, d̄a; b̄ob̄o, k̄umi.

ruminant, *v.* puw w̄esaw; dadw̄en̄; susuw (ne) tirim.

rumour, *n.* ñk̄a, nsise, asesem; atesem, akwan̄musem;

G. adafit̄f̄a, asemsro, kem̄o.

rump, *n.* akonsin̄, p̄a, p̄am, sisi; G. suplupu, kuku, ku.

run, *v.* de mmirika, tu (tutu) mmirika, guan̄;

G. da foi, d̄šo foi, hie foi, ša foi, t̄š̄e foi, wo foi, bele, ble ši.

—*after*, tiw, di akyi; G. tiu, tu se, nyie se.

—*aground (of vessels)*, (hyeñ) kotim; b̄o, gu asu; G. ša ši.

—*off*, guan̄, tew; G. d̄šo foi, fole.

—*out*, w̄ie (mmirikatu); f̄w̄ere, see.

—*through*, f̄wirow; G. ke..t̄šeke, gbu, d̄u, t̄šu; fo mli, t̄š̄o mli.

rupture, *n.* mp̄apae, abu; G. k̄um̄o; lan̄moñgb̄lu, akronoi.

rush, *v.* tow gu (so), b̄o k̄o (dañ mu), b̄o (hyia), b̄o kirididi;

G. k̄e, t̄š̄e, t̄š̄er̄e.

rust, *n.* ñk̄anare; G. ñkanale.

—, *v.* d̄o ñk̄anare, gye-, ye-; G. d̄o ñkanale.

S.

Sabre, *n.* T̄wi: ñkrante; Gā: ogādā, klante; t̄si.

sack, *n.* kotoku, atwēā; G. kotoku.

—*cloth*, atwēātam, pepe; G. kpekpe.

sacrament, *n.* biribi a ehō tew, adekronkron, adommānāde (asubō nè Awurade adidi);

G. noko ní he t̄se, nokronkron, Nontsō niyenii.

sacrifice, *v.* bō afore; yi mā; G. bō afole, fe—.

—*n.* afore, —bō; G. afore, afole, afolesā, —bō.

sad, *to be*—, w̄ere ahow, muna, di ñkōmmo, ye mmōbōmōbō, ye sipiripī; G. fešikplikpi, hie teteo, hie fe tototo, w̄ere ho, ye ñkōmo, fe mōbōmōbō.

sadness, *n.* a w̄erehow, yamgya, ñkōmmodi, mmōbōmōbōye;

G. a w̄ereho, ñkōmoyeli, mōbōmōbōfemo, šikplikpifemo.

saddle, *n.* pōnkō (so) agua, ate; G. okpōnōnotramōnō.

safe, *a.* d̄w̄ōd̄w̄ō, t̄ót̄ōrot̄ō, sōññ, pintiññ;

G. fē, fēfe, fēfēfe; kpiññ, kpintiññ.

to be—, nyā ñkwā; G. ná wala, yi ná wala, fe fēfēfe &c.

sage, *n.* onimdefo, onyansafō; G. niilelō, ñālo.

sail, *n.* abranā; G. abala, abla.

sailor, *n.* okwāmfō, oṣofonī, hyeñmuni, kurūni;

G. akwamfo, —nyo, amlakunyo, n̄sōñnyo.

saint, *n.* ohōtefo, nea ne hō tew, kronkron;

G. moni ehe t̄se, kronkron.

sake, *for the* —of, nti; G. hewō.

salary, *n.* akatua, asranne, afrihyiade;

G. nyōmō, —wō, nyōñd̄senii.

sale, *n.* oṣōñ, aguade fi; G. hōmō.

salt, *n.* ñkyene; G. ñō; —*basket*, ñkyempae; G. ñō-odi.

—*water*, ñkyene nsu, br̄ekese.

salted, **saltish**, **salty**, *a.* ñkyeneñkyene; G. yereyere, ñō.

saltpetre, *n.* ọbo-so-ńkyene; G. kawẹ.

salutation, *n.* ńkyia, akyēmā; akyē, amo;

G. bimọ, ẹtamọ, nāmọ; sramọ, flamọ.

salute, *v.* kyia (Ak. d̄wa); mā akyē, ad̄wo, amo, akwaba n.

G. bi, fa, fla, nā; wie na, sra, ta ẹ.

salvation, *n.* ogye, ńkwāgye;

G. dsiemọ, heremọ, (yi)walaheremọ, susumaheremọ.

salve, *n.* ńkū, aduru a wode sra; G. ńkū, t̄sofā, t̄sofāmū.

– *v.* sra ńkū, – aduru, fow n̄no;

G. kpa ńkū, l̄l̄iā t̄sofā, fọ mū.

same, *a.* ọnoara, ẹnoara, koro noara, bafua;

G. le le, le non, ledient̄še, dient̄še.

sanctification, *n.* ah̄otew, kronkronye, ah̄od̄wira;

G. dframọ, t̄šūmọ, het̄šumọ, kronkronfemọ.

sand, *n.* ńhwēa, F. ahwēa; G. šia.

– *bank*, ńhwēaso; G. olewu, -no.

– *stone*, ńhwēańhwēabo; G. kafute, šiate.

sandal, *n.* mpaboá, ntokota; (*of wood*) ńkurónnùá;

G. tokota. – *maker*, mpaboapamfo; G. tokotakpelo.

saugine, *to be*–, ye harehare; G. ye flafa.

to make–, G. ke šiwofufu m.k.

sap, *n.* emu nsu, dua mu nsu; G. mli nu.

sash, *n.* aseńmu dukū, abomú, ńkyekyeremu.

satiation, *n.* om̄ē; G. t̄o, tr̄o, tole.

satisfaction, *n.* mpata, aniso, anikā, ahomekā; bem;

G. bem, –hāmọ, –yeli; nād̄šiant̄o; kpātāmọ; hed̄šomọ; miše.

satisfy, *v.* mē; pata, so ani; du, du ano, d̄os̄o;

G. hā to; kpātā; še na; fa.

satisfied, to be–, mē; ani so, ani gye, pene;

G. to; mumọ tā; kplē; mi še, hie me, ná he.

- Saturday**, *n.* memēneda; G. hō.
- sauce**, *n.* sōs, srađe, ñkwai; G. saus, fō, wōnu.
- savage**, *a. n.* o_kwaemuni, o_hamuni, n'asem aham'sem, n'ani ye hyew; G. hie krāmākrāmā. See *barbarous*.
- save**, *v.* gye, yi, gye ñkwā; kyee (so), kora (so); *pass.* nyā ñkwā; G. dšie, here, here (yi) wala, ba yi; *pass.* ná wala.
- save**, *prp.* gye; G. dša.
- saviour**, *n.* ogyéfo, agyeñkwā; F. ahūnanyāñkwā; G. dšielō, herelō, (yi)walaherelō.
- saw**, *v.* t̄wa, pae, de wañ t̄wa; G. gba, gbła sao.
- saw**, *n.* o_wañ, s̄a; G. sao. —*dust*, dua hō mporoporowa. —*wrest*, G. legesao, leñgesao.
- sawer, sawyer**, *n.* nnuapaefo; G. tšogbalō.
- say**, *v.* se, k̄a (kyere); G. ke, keke; Ad. de.
- saying**, *n.* ose, asem; G. kemo.
- scabhard**, *n.* boha; G. hebo.
- scaffold**, *n.* apa, pata; G. tšo; agba; wyietšo.
- scale**, *n.* aboñ, hono; nsenia kora; antw̄eri, atrapoē; G. toto; susumotšo; atfele, atrakpē.
a pair of scales, nsenia; G. nsēni.
- scandal**, *n.* aferesem, aniwude, ahohorade.
- scandalous**, *a.* tantañ; nea eye fere, aniwu, ahohora; *n.* ohohorani; G. tañ, tantañ; *n.* ahorafo.
- scar**, *n.* t̄wā; G. doku; atšua.
- scarce**, *to be—*, ehō ye nā; G. sē.
- scarcity**, *n.* o_kom (aduankom, nsukom, takom); G. hōmo.
- scare**, *v.* bō piriw, yi ahī, yi hū; ye hāehāe; G. wo gbeye.
- scarf**, *n.* koñmu (asenmu) dukū; G. dukuenyo, kuēduku.
- scatter**, *v.* bō.. petē, bō.. gu, f̄wete (mu); G. gbe, gbe.. fā, dfa .. fā, f̄, fō ši.

scent, *n.* hūā, ohūām, boñ; G. fū; šifū, fūdšē. See *smell*.

sweet—, G. nīmāđšē; *strong*—, sā, sādšē; Ad. zā.

—*v.* yi hūā, boñ; hūa, hūām; G. fū (ši); dše nīmā, nu nīmā.

sceptre, *n.* ahempoma; G. mañtšetšo.

scholar, *n.* osūani, osūafo, n̄hōmam' nimđefo; G. kaselo.

school, *n.* sukū, sūabea; G. kasemoŵe, -he, woloñkwe.

scissors, *n.pl.* akape; G. sagse, sakse.

scoff, *v.* goru hō; G. li, ye he feo.

scold, *v.* yaw, kā anim, t̄wiw anim;

G. dšē, gbe dañ, šiu dañ; lomq; fā yi.

scoop, *v.* saw, sesaw; pee; señ, sinseñ mu; G. ka; pei mli.

scorch, *v.* hyew, pirim; G. šā.

scorn, *v.* goru hō, yi ahī, sopa; bq ahohora;

G. li, gbe he guq, gbe hie, sopa, bq ahora.

scorpion, *n.* akekantw̄ere; G. nyonmonkrakro; tetete.

scour, *v.* t̄wiw, p̄ow hō, kwaw; G. šá, šo; t̄sumo he, kwao.

scourge, *n.* mpire, abā; G. kplebii, kpā.

—*v.* kā (obi) mpire, mmā, t̄wom; G. yi m.k. kplebii, kpā.

scrape, *v.* w̄ere, w̄erew, t̄werew, t̄weret̄werew, hūā;

G. fē, flē; titi; nmla he. —*together*, tia.

scrapings, *n.pl.* n̄wura; G. d̄fei, totoī, tutu.

scratch, *v.* w̄erew, t̄werew, n̄worañ, ti, titi, hūane;

G. n̄mā, n̄mlā, kpiti; ti, titi, wamq.

scream, *v.* boñ, sū (denneñ), bq bēnā, bq abubuŵ;

G. kē, blo; —*at*, kē m.k. yi, fā .. yi.

screw, *n.* mfēwa; G. skru. —*driver*, mfēwakyimfo; G. skruši.

scribe, *n.* okyerewfo; G. woloñmālo.

scuffle, *v.* kō ntokwaw; G. wo deñ.

—*n.* akasakasa; ntokwaw; G. hōfemo, bū; nōmo, bē.

scum, *n.* ahuru; adesé; G. afūi; tumunonō. —, *v.* pa ani.

- sea**, *n.* epo, bosonopo; G. nšo, wušo; Ad. wō.
 - *calf*, sukramañ; G. nugbe; atī. - *fish*, ponām, pom'mpatā;
 G. lo, nšoñlo. See *fish*. - *lichen*, G. wosúma. - *man*, opo-
 fonī, hyeñmuni; G. wolenyo, nšoñnyo. - *shore*, mpoāno;
 G. nšona, šiano. - *sickness*, po so yare; G. nšomōmo.
 - *town*, mpoāno kurow; G. nšona mañ.
 - *water*, epo (mu)^unsu; G. nšonu, nšo.
- seal**, *n.* sukramañ; nsoāno; G. nugbe; nasoomo, nasoomonō.
 -, *v.* so ano; G. soo na. *sealingwax*, *n.* dagire; G. dagle.
- seam**, *v.* bu ano; pam; G. lata (na, he).
 - *n.* anobu, mmuāno; mpāpae; tṽā; G. helatamo.
- seamstress**, *n.* opamfo (bea); yō niikpelō.
- search**, *v.* fṽe mu, fṽefṽe mu, pē (pēpē) mu, bore; tasensem
 akyi; tṽē; G. kwe mli, tao mli, pei mli, kpa ši, kpe ši.
- season**, *n.* bere; G. be. *dry-*, ope, -bere; G. aharabata.
rainy-, asusow, asusobere, adom; G. agbiēna, gbo.
- seat**, *n.* agua (adṽa), akoññua, abūroguā; dufuā; māñō';
 trābere, trābew; G. sēi; gwa, ablogwa; tšoku.
 -, *v.* de .. trā ase, mā .. trā ase, tṽew, dua, tim; G. hā .. ta ši.
- second**, *a.* nea odi ho, otia abieñ, oto so abieñ, okā hō;
 G. moni nyie se, moni dši enyo.
- secret**, *a. n.* ahintasem, asisem; G. temosane.
in-, kokoam; G. niififūa, temo mli.
to do in a-way, nam ase, wiaṽia nebō ye; G. dšu ši fe.
- secretary**, *n.* okyerewfo; G. nīmālo, wolonmālo.
- security**, *n.* a[ka]gyinam[di], a[ka]baso[di]; omanñṽooe;
 dṽōdṽō; G. akadšinam, mlidamolo; mañdšolē; fefēfefemo.
to stand-, gyina .. akyi, di a[ka]gyinam, di a[ka]baso;
 G. damo se, damo mli.
- seduce**, *v.* gyigye, dādā; G. laka, šiši.
- see**, *v.* hū; ani bō so, ani tua; G. na, hie tu, na fufūfu.
 - *not well*, ani so akata, ase; G. hieñmei no ha.

- seed, *n.* aba, adua, duaba; G. wu, wui, dūmonii.
- seek, *v.* f̄wef̄w̄e, p̄e; ani s̄ā; di akyiri; G. tao, di s̄e, nyie s̄e.
- seem, *v.* ȳe (ani so); G. fe, tam̄o.
- seeth, *v.* n̄ōa; huru; G. t̄fa; ho.
- seize, *v.* so mu, kyere, kita, kukuru; G. m̄ō, m̄ō mli, kpiti.
- select, *v.* paw (mu), yi, yiyi mu, sa mu, fa mu;
G. f̄ā (mli), d̄sie mli, hala (mli), k̄o mli, kpa mli.
- self, *n.a.(prn.)* ankasa, ara, ..h̄ō; G. dient̄s̄e, nient̄s̄e; he, hew̄o.
- *deceit, -deception, -delusion*, ah̄ōdādā, ah̄ōsisi; G. hela-
kam̄o, hešišim̄o. - *defence*, ah̄ōpere; G. hebū. - *denial*, ah̄ō-
akyipa, G. henat̄šo, hek wam̄o. - *love*, ah̄ōp̄e; G. hesuom̄o.
- *pollution*, ah̄ōs̄e; G. hešim̄o, hebulem̄o, hefitem̄o, heši-
fiem̄o; *to commit*-, ši he, fie he ši, fe helo yakayakanii.
- *will*, bam, bame, bamdi; G. abam, abamyeli, yit̄šokw̄ol̄e.
- selfish, *to be*-, ȳe ah̄ōp̄e, di apeseneñkōnyā; p̄e neh̄ō dodo;
G. h̄ie šā, fe h̄ieša; sum̄o he t̄šō.
- sell, *v.* t̄oñ; G. h̄ō. - *well*, fi gua; G. d̄še d̄šra.
- send, *v.* m̄ānā; soma, tu (abofo), G. m̄ād̄še; t̄šu. - *off*, gya..
kwan; hȳe kwan; G. d̄sie gb̄e, wo gb̄e. - *word*, kra; G. š̄e.
- senior, *a.n.* opanyiñ; G. onukpa.
- sense, *n.* ñk̄āte, ñk̄ātede, oh̄ū, ote; ad̄wene, ad̄wempa,
nyansa; ase; G. num̄o, henum̄o, yom̄o.
- sentence, *n.* atemmu, atemmusem; asentiā; ose, okasafua.
- sentiment, *n.* nsusuwi, ad̄wene; G. susum̄o; d̄señm̄o.
- sentinel, *n.* ōw̄emfo, ōsrafo; G. hebulo, sralo.
- separate, *v.* pac mu, tew (tetew) mu, bae (mu), guae; t̄w̄a mu.
G. gb̄la mli, d̄ša mli, t̄ser̄e mli. *separately, adv.* see *apart*.
- separation, *n.* ntetewmu; G. mlit̄ser̄em̄o.
to cause a-, t̄w̄a kahiri mu; G. fo tako mli.
- sepulchre, *n.* ōda, ōdamōa; G. f̄uhe, tohe, bu, gbonyobu; sañ.
- serene, *to be*-, (anim, w̄im, ōsoro) atew; G. gble h̄ie, fe heññ.

sergeant, *n.* sadšen; G. sadēn.

serpent, *n.* ọwọ, ọtṣṣeese; G. onufu, šinō, šikpā. See *snake*.

serpentine, *a.* kontokoton (v.); G. lokoliki.

servant, *n.* osomfo, abofra, ọbōni, ogyaaseni, ofinipa;

G. tšūlo, tšūlonu, tšuloyo, sōolo.

serve, *v.* som, sore; di abō; G. sōmo; ye aboi.

service, *n.* osom; dṣuma; mfaso; G. sōomo.

divine —, asore, (onyamesom); G. (Nyonmo) dšamo, solemo.

servility, *n.* akotokotow; G. kotokotomo.

servitude, *n.* akoaye, afānāye, onyāye; G. nyoñyeli.

session, *n.* asetrā; atemmufo —; guabo, ñhyiam; asenni, atem-

mu; asennida; G. šitrāmo; gwabō, kpemo; saneyeli.

set, *v.* de.. si, tā, to, trā, tim (ho); tēw; hye, kā, kānyān;

sum, to (afiri); (oṣia) to;

G. ke.. mā, ta; dū, tšō (tšone); (hūlū) nyō ši.

—down, de.. si ho, ta ho, trā ase, hye (ñhōmam);

—forth, yi adi, yi kyere, kamfo; —forth, forward, off, out,

sim', si kwañ so, tu kwañ; G. yiñ, yi gbe, fā gbe, ko gbe.

settle, *v.* trā ase; siesie, sesew, pata; hye; di asem; bu nteñ;

G. duna mō ši; he ši, domo; ye sane, bu atēn.

settlement, *n.* trābea, atutrāfo kurow; G. šihemohe.

settler, *n.* otubrafo, otutrāfo.

seven, *num.* ason, nson; G. kpawo. *seventeen*, dunson; G. nyo-

ñma-ke-kpawo. *seventy*, aduosoñ; G. nyoñmai kpawo.

sever, *v.* tew, tew mu, tṣwa; G. gba mli, tše, fo mli.

severe, -ly, *a. adv.* deñ, denneñ; G. wā, vevēve; duñduñduñ.

sew, *v.* pam (ade, atade); G. kpe (ni).

shackle, *v.* to mpokyere; G. wo gbokle. See *fetter*.

shade, *n.* oñwini; G. hōñ, hōlo, hōno.

shadow, *n.* sunsuma; G. susuma.

shade-tree, gyedua; G. blohūntšo, dšanotšo, hoñtšo.

shadowy, shady, *a.* onwini, kusū; G. hō.

to be-, mā onwini, ye kusū; G. wo hōn.

shake, *v.* wosow, posow, pusuw; popo, him, hiñhim; hō saw;

bō piriw; G. hoso, woso, woko; mugu; kpokpo, he dšo;

bō plu; nminmi mō m.k.

-hands, kyia; Ak. dwa; G. ta de, ta den, hwanyā nine.

shall, *v.* se se .., *imperat. form of the v.* G. kule, dša, sa ake.

sham, *v.* sisi, dādā, di kusum, goru hō; G. ye feo.

shame, *n.* aniwu, animguase, fere; ahohora;

G. hiegbēle, hietšule, hietūtšā; skam.

(*for*) *shame!* *int.* kose! G. tfa! tšā! tšo! fi! kose!

shame, *v.* hye aniwu, kum aniwu, gu anim ase; ani wu,

anim gu ase, fere; G. wo hiegbēle, wo hie mūdši, gbe hie,

bō ahora; na hiegble.

shamefulness, *v.* aniwudeye; G. hiegbedšianiifemo.

shameless, *to be-*, ani n̄wu ade, omfere; G. hie gboo noko.

shape, *n.* su, bañ, dua; G. heno, su, šōmo.

shard, sherd, *n.* kyemfere; G. gbekoi, n̄esu.

share, *v.* kye (mu); G. dša mli.

-, *n.* kyefā, n̄kyem'; G. mlidša.

shark, *n.* obōdede, F. esq; t̄waforobi, fūrefūre (*the young ones*);

G. ogbōlele; t̄safrobi.

sharp, *a.* nnam, nnamnam; den; fēafēā; G. šōšōšō.

to be-, h̄yehye, ano ye nam; G. na ba, na ba la, tšo la; wa.

-eyed, *-sighted*, *to be-*, ye oniferefo; G. hienmei n̄o tše.

sharpen, *v.* sew ano; G. dšo na.

sharpness, *n.* nnam; G. nabā, latšō, nadšomō, nam.

shatter, *v.* bō, bobō; G. kū, kūmō, mli kū; dša, dšra.

shave, *v.* yi; G. še, še he. *-the forehead*, bu anim, yiyi n̄hwi

ano; G. dšie hiena; *-the whole head*, yi ti; G. kpo yi.

shawl, *n.* n̄nuguso, n̄katakonīmu; G. n̄ghanō.

she, *pron.* ɔno, ɔ..., o..., o...; o_{bea}, o_{bere}; G. le, e., yō.

shea-butter, *n.* nkū; G. nku.

sheaf, *n.* efī, *pl.* afīafī; G. dšatšu.

sbeath, *n.* boha; G. hebo.

shed, *n.* osan, apa, pata, osésé, asesewa; G. agba, akpa.

shed, *v.* f̄wie, f̄wie gu, kā gu; petē; G. fie, fie ši; tue; yeroke.

sheep, *n.* oguan (odwane), oguanten;

G. to, togbanten; gwanten.

sheet, *n.* ntama, gyawurusí; G. lao, lau.

shell, *n.* abon; n̄worā; G. toto; (wa)noño; n̄l̄ei, n̄l̄ei.

shelter, *n.* nkōmānōá; trābea, asoee. See *refuge*.

shepherd, *n.* oguanf̄wefo; G. tokwelo, toialelo, toiatše.

shield, *n.* okyem, n̄kataso;

G. bon; hehanō, nohanō, tšen, soomōnō.

shift, *v.* sakra; G. tsake.

shin, —bone, *n.* gyā, gyawa, nanhin;

G. nanehēno, nanehintšono, nanetšo.

shine, *v.* gyigye, hāran, hyeren, hoa, pae; (o_{wia}) afī;

G. dšedše, fe gwan, fe heññ, tšo, tše ši, kpe.

—, *n.* w̄imtew; hāññ, ohāran, ohyeren;

G. dšedšemō, heññfemō, tšō, kpemō.

shining, shiny, *a.* hāññ, kāññ, hyeññ, hyēhyē;

G. n̄ulāñ, haññ, kaññ, kañkañ, heññ.

ship, *n.* hyeñ, ahyemma, obonto; G. lele, n̄šonlele; Ad. le.

—*master*, hyeñ wura; G. leletše. —*wreck*, asugu; G. lele-

dfā. —*wright*, hyeñpamfo; G. lelekpelo.

shirt, *n.* kāmīsā; G. kamisa, seki.

shiver, *v.* bubu; wosow biribiri; hō popo, hō saw;

G. tfa, dfa, dfra; fē ye m.k.; he kpokpo, he nyie.

shoe, *n.* asepatere; G. asipatere, aspatre.

maker, asepaterepamfo; G. aspatrekpelo.

- shoot, *v.* tow (bemma, tuo); fifi, fefew; G. tfa oti, tfa tū; tšē, tšērē (gāi); gba afofro, gba ahwanya.
he shot himself, oboo tuo; G. etfa ehe tū.
- shop, *n.* aguadedan, adetondan, afiase;
 G. dšraniitšu, niihōmōhe, fiase.
- shore, *n.* mpoāno, nsuāno, ano; G. na, nuna, nšona; ka.
- short, *a.* tiā, akwatia, ketewa, kūmā, kakra; nea enkye, enware; G. akotia, ateke, ketea, kpitio, fio.
 —*leg, foot*, sī (osi sī, oye sifó); G. oši.
- shorten, *v.* twa so, twa tiā; bu so; G. fo kpitio, fo kuku.
- shot, *n.* tuotow; aboba, premmoba, tubo, korabo, mpewá, mpēnema, hāgire; G. tūtlā; tunte, okplemte; otitfalō.
- shoulder, *n.* mmati (abatiri); ekoṅso, akonkoṅ; G. kōn, kōli.
- shout, *v.* bom', bō ose, huro; G. bo, blō, kē.
- shove (*in*), *v.* de..hye mu; G. hō.
- show, *v.* kyere, kā kyere, kyerekyere; pue; G. tšō.
- shower, *v.* to, gu; G. šrāke, yeroke, fie ši, tue. See *rain*.
- shrewd, *to be*—, beṅ; G. gbī.
- shrink, *v.* pompono; nweṅ; bō piriw;
 G. dšitša, here, hele ši; kpokpo; šere, su.
- shrub, *n.* dua, duā; G. tšō. *shrubbery*, *n.* akwaewa, unuā.
- shudder, *v.* hō dširiw, birikiyi; mmaniṅwōw gu no so, ayise pini no, ne hō nyēnyān no; G. he fe m.k. ūmā, he nyie.
- shun, *v.* kyī, guan, fere; G. wyi he.
- shut, *v.* to mu, hini ano, bua so; dšōm, mūa (aniwa, ano), mia (ani); G. nā, nme, nme na, nme mli; mia (hiēnmei);
 —*in*, to..mu; G. nme yi, nā yi.
- shutter, *n.* apomma; G. samfese.
- shuttle, *n.* akorokorowa (...korā).
- shy, *v.* fere, suro; tew nkānyān; sorow, asō asorow;
 G. še, še gbeye. *shyness*, *n.* osuro, ehū, ofere; G. šemō.

- sick, *a.* beṭē, siāmō; oyarefo; *v.* yare, hō nye (no) deñ;
G. vi, blōlō, bloši, boliboli, gbedegbedē; derelē, feñfeñ,
 fū; helatše; *v.* he ye, he dšra, kā ši, gbodšo.
- sickness, *n.* oyare, *pl.* nyarewa; asonokā, ahōmerew;
G. hela, hedšramo.
- side, *n.* afā, nkyeñ, nkyeñmu, mfe, mfem';
G. afā, masei, nō, nmawuan.
- sigh, *v.* gu ahome, si apini, pene; *G.* domo ntšoi, kēmo.
 —, *n.* ahome, —gu, apinisi; *G.* ntšoidomo, kēmo.
- sight, *n.* ani, anim, aniwa; adehū, adefwē; ani-so-ade (hū);
G. hie; nale, niinā, niikwemo.
- sign, *n.* señkyerene, nsow; agyirae; *G.* okadi.
 —, *v.* hye señkyerene, —nsow, —agyirae; kari; *G.* nmā (he),
- signification, *n.* ase; *G.* šiši; kadimo. [kadi.
- silence, *n.* krānā; kommye; *G.* krānā, krikri, krikrikri,
 diofemo. —! *int.* gyae, gyae! múnnyaekasa! mónye kómm!
G. dšaidšai. —, *v.* tua ano, mūa ano; mā ..ye kómm, diññ;
 dādā, mā ti da; *G.* dšedše; gbe dañ, šiu dañ, tfa dañ;
 dšo (bi), laka (gbekē), fe diññ, fe diō.
- silent, *a.* krānā, krānanana, diññ, démm, kómm, kòní;
v. mūa ano; *G.* diññ, diō; *v.* bu na, mu, mu na. —*ly, adv.*
 kómm; dēkēdeke; *G.* dekeke, dekedēke, mui, muimui.
- silk, *n.* seda, sirikiyi; *G.* seda.
silk-cotton, ntentrehu; *G.* kafote.
silk-cotton tree, onyā, As. onyina; *G.* onyiāitšo.
- sill, *n.* apoñnua ase; *G.* šinašiši.
- silly person, okwaseá, ogyimfó, ogyigyirifo, ogyennyentwí,
 tibonkòsò, otótòbrofó; *G.* kwašia, bulu.
- silver, *n.* dšwete (gšwete); *G.* dšetei. —*coin*, dšwetebonā, dare;
G. šika, dšetei-dale; (*small-*) kamfrātoto.
 —*smith*, dšwetedšimfo; *G.* dšeteisōlo, dšeteinalo.

simple, *a.* koro; G. ekoro, koro, kro, kroññ.

sin, *v.* ye bone, fom so, tō mmāra; G. tō, tō nq, fe eša, fō.

sin, *n.* bone, adebone, mfomso, mmāratō;

G. eša, nōša, nōšafemq, nōfoñ, nōfoñfemq.

since, *prp. adv.* ntam'; *v.* fi; kye; G. tam; *v.* dše, ke-dše; tše.

sinful, *a.* bone; G. ša, eša, yakayaka; efoñ.

sing, *v.* to dŵom; G. la.

singer, n. odŵontoni, dŵentofo; G. lalatše, lalo.

singe, *v.* hyew, pirim; G. šā fā-ke-fā.

single, *a.* koro, fua, biakō, -pe; G. ekoro, kroññ, kuli.

-*cowry*, niwa; G. hieo. -*palmtree*, befua; G. ñme.

-*person*, obiakōfo; osigyafō, ohōkwafo. -*state*, sigyaw.

sink (down), *v.* to, fŵe (ase), durn, si (ase), kq fam, mem, da;

G. nyō(ši), kpleke(ši), yi ši.

sinner, *n.* odeboneyefo; G. ešafelo, nōšafelo, efoñfelo.

sip, *v.* fŵirow, bq fŵirow; G. mū.

sir, *n.* owúra! awurá! G. tšię.

sister, *n.* onua, onuabea, onuawa;

G. nyebi, awobi, tšębi, anyemi, nyemi, nyemiyō; Ad. mami.

-- *in-law*, onua yere; oyere nuabea; akūmmā; G. šabi.

sit, *v.* te, trā (tēnā), -ase; si, tā; buw, butuw (aba so);

fata, kq (yiye); G. hī, ta, tra, ta ši; Ad. hī ši.

-*down*, buw; trā ase; G. bū; ta ši, ho ta ši; sō ši.

-*in the sun*, to aŵia; G. wyere hūlū.

-*up*, sōre trā ase, soso; si pe.

sitting, *n.* guabq, agyinatū; G. gwabq, šitramq, šibumq.

-*place*, trābea, -bere, -bew (tēnā ..); G. šit[r]amqbe.

situated, *to be*-, da, gu; G. dšoro, dšere.

situation, *n.* dabea, dibea, asetrā; G. dšoromq, dšeremq.

six, *num.* asia, nsia; G. ekpa. *sixteen*, edunsia, G. nyoñma-ke-ekpa. *sixty*, aduosia; G. nyoñmai ekpa.

skeleton, *n.* oḥōnam unompe a etoatoam se ete; osamañ;

G. sisa.

skill, *n.* nyansā; G. nā, nālē, niilē.

skin, *n.* hō, wēre, nhōma; hono, kotoku;

G. wolo, hewolo; toto.

skip, *v.* huruw, huruhuruw, di ahurusi, tew akrayám;

G. huru, teke. —over, huruw tra; gyaw.

skirmish, *v.* di bene (benne, full e). —er, *n.* obeneni, *pl.* benefó.

skirt, *n.* ano, mmuāno; oḥye, tia;

G. husu, nagbē, na, kpokpa.

skull, *n.* tikorā (-korawa), nitiri; G. yitšoñoño.

sky, *n.* wim, ahunmu, osoro; G. nwei; atatu, oblotu.

skylight, atifi mfensere; G. lū.

slack, *to be*—, ye hodwōhodwō, nyā; gow, gono; twētṽē nehō;

G. fe šōō; lila ši, šašao ši.

—ness, *n.* ahōtwētṽē; ogōm; G. gbodsomo.

slander, *v.* di nseku, bō nseku, twiri, tṽa nkontompo,

tōtō ano, tṽa to so, bō to so, ye osusukā;

G. wie he, wie se; hi; hie m.k., bō ošekū, tṽa lilei, sa he.

slanderer, *n.* osekufo, otwirifo;

G. hewielo, lileitfalō, ošekubolo.

slate, *n.* srēté; G. tāo.

slaughter, *v.* kum, kunkum; dṽow gu fam, dṽerew;

G. gbe, plene. —, *n.* okum, okunkese; G. plenemo, gbē.

slave, *n.* akōa (male), afānā (female); atokwā; onyā; ofienipa;

osomfo; G. nyoñ (nyoñnu, nyoñyo), wenu, weyo,

pl. webii; tšūlo. —destined for sacrifice, okāra, okārā;

akyere; G. okra, okrawa. —dealer, —trader, nnipatoñfo,

nkoatoñfo; G. gbomohōlo, nyōdšiahōlo.

slavery, *n.* nkoaye, afānāye, onyāye; G. nyoñyeli.

slay, *v.* kum (kū); G. gbe. *to be slain*, to; G. nyō.

- sleep, *v.* da, fa mu da; G. w_o, tšō mli. — *badly*, ani sare dwe
 G. w_o w_oša. — *sweetly*, G. w_o adē, adēi.
 —, nna (*a deep*—, nnabō); G. w_o, mlitšō, w_odeiw_o.
sleeping-room, dabekyiri, pia; G. w_otšu, setšu, pia.
 sleepy, *a.* G. sēgē; *to be*—, ani kum, to ŋko; aniwa soa ŋkyene;
 G. hienmeii tši, w_o ye.
sleepiness, *n.* anikum, ŋkoto; G. woyeli, mlitšō.
 slender, *a.* tenten, tēā, tēatēā, pānkran;
 G. godšō, godšogodšo; legelege, liō.
 slice, *n.* atrā; esiñ; G. krata, klata.
 slide, *v.* patiriw, watiriw; siane; G. šane.
 slight, -ly, *a. adv.* kakra; G. fiō, herēbi, herēbiherebi.
 slight, -en, *v.* mmu, to hō mpē.
 slime, *n.* srade; dote potō; G. f_o; ŋmoto.
 slimy, *a.* mā, mātāmātā, prāprā, pikāpikā; G. dālē, drelē, dre-
 dre, kplelē, seblebē; mātā, srēmsrēm, tšotsōtšo; šalošalo.
 sling, *n.* hēntiā; atābō; G. afa, akromia.
 —, *v.* b_o hentia; tow atābō; G. to afa, ŋmō —; fō akromia.
 slip, *v.* patiriw, watiriw; wiawia nehō ko; G. šane, šrāke;
 fene; dše. — *off*, pa, siām; G. foli, fule.
 slipper, *n.* ođanmu asepatere; G. nyōñ-aspatre, doflo.
 slippery, *a.* patoropatoro, toro, torotoro; G. *to be*—, šāmo.
 slit, *v.* sūane, pae, bae, guae (mu), tew mu; G. gba.
 slope, *v.* kyea; G. kpa.
 sloth, *n.* akwadwero, anihaw, nyā, -ye; ogōm;
 G. hedšō, -femo, šofemo, anihao.
 slough, *n.* dontori, atēkye, denkyedenkye;
 G. ŋmiamo, ŋmoto.
 sloven, *n.* búru, búrum, obúfo, opātāfo;
 G. fōlo; bulu, kwatrekwa.
 — *liness*, *n.* buru, apātā; G. fō, anyāgbā, bulufemo.

slow, -ly, *a. adv.* berēō, nyā, dekedeke; G. bleō, bleobleō, sō, nyā, nyānyā. *slowness*, *n.* nyāye, ogōm; G. nyānyāfemō. *slowworm*, *n.* osunson; G. titinmoto.

sluggard, *n.* okwadwofo, onihafō; G. hedšōlo.

slumber, *v.* tō nko; G. wō deī (adeī, adē); wohie se. See *sleep*.

sly, *a., n.* onitefō; G. šidšunō; šidšulo.

small, *a.* ketewa, nketenkete, kūmā, kakrawa; mfetemfetewa; mehēmehē, mesēmesē, mmiamiā, nnodowa'nodowa; *v.* sūa, susūa; G. bibiō, fiō, fiofiō; kpokpao; tonō; bōdōbōdō, modōmodō; dšekedšekedšeke, yukuyuku; nyegeteo, *pl.* nyegetebii, pempeo, *pl.* pempebii.

small-pox, *n.* mpete; G. kpate.

smash, *v.* bō, bobō, petew; G. dfa, dfra, ši.

smear, *v.* sra (so, hō, mu), kā, kekā; siām; G. kpano, fo, fifia.

smell, *v.* hūa, te (hūā, nkā); hūām tie; yi hūā, boñ;

G. nu, fū (he); ša; dše fū, dše sā, dše nma.

-, *n.* hūā, nkā; G. hefū. *bad-*, fū, fūdšē. *strong-*, sā, sādše.

smelt, *v.* nān (dadebo n.a.). See *melt*.

smile, *v.* serew, tew anim; G. tše hie; nmo mui.

smite, *v.* bō, kum, pira, see, fwe; G. di, gba, lu, tfa, yi.

smith, *n.* otomfo; G. sōlo.

smoke, *n.* owusiw (o'wisie); G. lasū.

-, *v.* fi wusiw, how (nām); G. dše lasū; tšuko (lo).

-*tobacco*, -*a pipe*, nom tā; nom abua; G. nu tawa; nu ble.

smooth, *a.* monommonom, torotoro, torōmtorōm, femm, dābō;

G. trotro, trōmō; *v.* he kpe. *to grow-*, kokwaw, torow.

-, *v.* trōm, trontrōm (hō, mu); pata, defedefe; tow so;

G. gbe nii, gbō, gblo; kpātā; šō; dšadše; to nō.

smother, **smoulder**, *v.* ye wusiwusi; G. su, šiki.

smuggle, *v.* di nnukurogua.

snail, *n.* nwa, nwaw; G. wā.

snake, *n.* ɔwo, ɔt̄wēasee; [*kinds:* ɔpantene, nini, ebore (ɔnañ-ká), ɔprāmiri, ɔkyéreben, ahabammóno, atirenú, asónawo, ahurutoá, bamiawu, akitäosüã, osuwɔ];

G. onufu, šikpā, šinō.

snap, *v.* sow; hūañ; G. kpa; tše kpeññ.

snare, *n.* afiri; G. tšō, natšō, tšōne.

to lay a —, sum afiri; G. tšō tšōne.

snatch, *v.* f̄wim; G. ha, ša, šō, kpadša.

sneak (*away*), *v.* ẁea, nam dekedekē (kɔ), ẁia ẁia nehō (kɔ);

G. deke; dšu ši (kē-ya); fole.

sneakingly, adv. G. mletomleto.

sneer (*at*), *v.* yi ahí, bu abomfiã;

G. li he, ye he feo; ye ahí; nyãfi.

sneeze, *v.* ñwansí; G. tšine.

snore, *v.* hūane ñkōrom; G. hō ñklōñ, hū ñklō.

snot, *n.* f̄wenero; G. gūgō; —, *v.* hem f̄wenem; G. fe gugon.

snout, *n.* ano; G. na.

snow, *n.* nsukyerema; G. snō.

snub, *v.* kã anim; t̄wa so; siw ano; G. heñ.

snuff, *n.* asra; G. asra, sra. —, *v.* som asra; G. fū, fū asra.

—box, n. asratoa; G. asrato.

snuffers, *a pair of —*, ɔdabaw; G. abele.

snuffle, *v.* hūãm tie; bɔ f̄wene kasa, kasa f̄wenem; G. fū he.

so, *adv.* sa, sã, sē; G. neke, nakai.

so..as, as..so, s̄nea; s̄e.., s̄e.. (te) neñ.

soak, *v.* don, donnon; G. wo nu mli; hã bobo; bobo; treke.

soap, *n.* sãmina, gyare; G. sãmlã.

sober, *to be —*, ani da ho, (ɔmmowe); G. hie kã ši.

sociable, *to be —*, nim ago; G. se, le semo;

—ness, n. agoru; nidoje; G. semo.

society, *n.* asafo, fekuw; mfefo; aguasém; G. asafo; agwasen.

sock, *n.* soke; G. kaosū, hausu.

sofa, *n.* sofa; G. kampe.

soft, -ly, *a. adv.* bētē, bētēbete; bódō, bódōbōdō; bòkō, bòkòb.;
dábō; dēfē; fékō, fékof., múhūmúhū; mméréw, bērēbēre,
bērēō; nyā; dékedekē, dònù; prokyewa; G. bō, bōdō (bōdō)
bòkō, dšō, fō, fōfōle, kubo, dōli, kpetekpete, lululu, mātā,
tšafutšafu; herebi; bļeo; *to grow-*, bōbo.

soften, v. ye mmerew, dŵudŵo. *softener, n.* G. kpolo.

softness, n. mmerew &c. G. mātāfemō.

soil, *n.* fa, fam; asase, F. dāde; dote (nnotē); G. su, šikpoñ.

-, *v.* biri, kekā mu, ye fi; G. ūmlā.

soldier, *n.* osrānī (F. ošorodāni, ošorānī), ošafonī, oškōfo;
G. asrafonyo, tabilo.

sole, *n.* onampon, nanase; G. nanesi.

sole, -ly, *a. adv.* nkō, ūkutō; G. keke, tō.

solid, *to be-*, ye deñ, ase tim; emu ye duru; di mū; ewom;
G. hie sa, wa; ye emū; ye mli.

some, *pron.* bi, (e)binom, kakra, kakrābi, ketewābi; G. eko,
ekomei; enyoo; fio. -*body*, -*one*, obi; G. moko. -*thing*,
biribi; G. noko. -*times*, etodabi a, nnakoro-nuakoro;
G. gbīikomei. -*where*, bābi, Ak. beabi; G. heko.

somerset, nafiribú, afiripatá; G. adadenkwa, adenkwa.

son, *n.* oba, obabarima, obabaniñ; G. bi, binū.

son-in-law, obabea kunu, oba; G. šanū.

song, *n.* edwom (edwom); [*kinds*: ebadwom (ññwōnkoro),
odakudwom, dŵaedw., akorododw., onnibiamanedw.,
kwādwom; sañkūdŵom, agyemannare, antorepira];
G. lāla. -*of praise*, ayeyidwom; G. yidšiemolala.

soon, *adv.* ntem, amonom, mprenren; anni dabi; aũkye,
akakūmā; G. amrō, mra.

soothsay, *v.* kñnā (krā), hye ūkom.; G. gba, kla.

sorcerer, *n.* ayēn (ōbaninyēn, ōbāyēn), ōbayifo; ōkōmfo, osumānfo, ntafoayifo;

G. ayē; domo; kramo, nkonyāyelō.

sorcery, *n.* bayi, abayigoru, asumansēm; ntafoayi;

G. nkonyāyeli, afāiyeli.

sore, *n.* ekuru, akisikuru; ōkuwānkúwa; G. asāne; fāla, fla.

sore, *to be-*, yē kuru, tu kuru, pira;

G. yi wuan, wule, wo wu, he dšra, pila.

sorrow, *n.* aŵerēhow, amane, amanchunu, nkōmmō;

G. dō, dōlē; haomō; aŵerēhō, amane, nkōmō.

-, *v.* ŵerē how; G. hao, dō; ŵerē ho he, ye nkōmō.

sorry, *to be-*, nu nehō (wō hō); eyē(no)yaw(yea); G. fa he, dō.

sort, *n.* su, bañ; ahorow; bi, kō; G. srōto; su, bañ.

sot, *n.* ōkwascá, tibōnkósò; G. bulu, kwašia.

soul, *n.* ōkāra, sunsum (hoñhom); G. susuma.

sound, *v.* gyigye; kā, bō; hyēn (abeñ n.a.); G. dšedše; gbē.

-, gyigye, nnyigyei, gyegyēgye, enē; G. gbē, gbēmō.

sound, *a.* pintiññ; *v.* hō ye, hō ye deñ, di mū;

G. kpintiññ, kpiññ; *v.* he wa, ye emū.

-ness, *n.* pintiñnye; ahōodeñ, akwāhōsañ, mūdi;

G. kpiññfemō; hewale, emuyeli, sale.

soup, *n.* ōkwañ; *of palmnuts*, mmēkwañ;

G. wōnu, ōkwañ, akokosu.

sour, *a.* nyinyānyinyā, yereyerew, yerēdede; *v.* nyan,

nyane, kaw, pae; G. katekate, nyānyānyā; *v.* ša, kpa, gba.

he is a sour, morose fellow, onnim ago; G. elee lēmō.

soursap, -sop, adukántùnkúm; G. aluguntugū.

source, *n.* nsu-aniwa, nsuti, (asubontēn) atifi; fibea; ase;

G. nubu; dšēhe.

south, *n.* epom', po-fām', nifā, -fām, kesē-fām; sud., sūdí;

G. nšogbē, woyi; ninedšurōgbē.

sow, *n.* prako, -bere, kōkōtebere, batafo;

G. kploko, kplotō, batafo, beo(?).

sow, *v.* dua, gu (aba), pē, pētē; G. dū, fā dūmonii.

spacious, *a.* kese, tēterē, hābārā; *v.* emu gow, emu terew, sō.

G. mlī le, he gbē pī yō.

spade, *n.* hanspā; G. *id.*

span, *n.* nsāmma; G. krakate (klakate), klō.

Spain, Spanish, *n. a.* Spania (Sampānyā); G. Ameo, Spania.

spar, *n.* aparow, odampare; G. agbale.

spare, *v.* gye (ñkwā), kyee (so); tia, bō dvētiri;

G. ba yi, here (wala); tia, bō dfetri.

sparingly, *to use-*, G. kūma, ke *or* ñō n.k. kūma.

spark, *n.* (ogya) nturuturuwi; G. (la)srēmi.

sparrow, *n.* akasanōmā; G. aflimata.

spawn, *n.* apatā ñkesua; G. ñmā.

speak, *v.* kasa, kā, kā asem, kā..kyere; bu (bē);

G. wie, kā, tā; fa na; fo dan; bu (abē).

-*against*, kasa tia (hyē), nūrū; tutu ano sisi; tua ano;

tōtō ano; G. gu, wie ši, kū na.

-*for*, kasa mā, yi ano; G. dšie na, fā he.

-*friendly, heartily*, kasa okasapa, -yiye, kā abodwoee-

sem; G. dše osreṅe, wie tšui na; wie tšuidšurō na.

-*ill*, kā asemmone, ano to; G. nyie šiši, wie he.

-*openly*, yi anim kasa; G. kā, wie fāññ.

speaker, *n.* okyēámé, aséamán; okasafō; G. otšāme; wielo.

-*of proverbs*, obebufo; G. abēbūlo.

spear, *n.* peaw, peme, F. kama; G. galitšo, akplō.

-*v.* wō peaw; G. dū akplō; gbu, tšu.

specie, *n.* asikamono, dare; G. šika, dale.

species, *n.* su, bañ; ahorow; G. henō, su, bañ, sroto.

speckled, *a.* ntōkoántōkoá, ntokontrāma;

G. ñwātāñwātā, ñwētēñwētē, tuntrā, damdam. S. *spotted*.

spectre, *n.* ọsésá, ọsámáń; G. sisa.

speditor, *n.* ọmǎńǎfo; G. mǎđselo.

speech, *n.* okasa, asem, kasee, amannee;

G. nadsǎ, nadsale, seńtfǎ, wiemo.

speed, *n.* ntem, - ye, ahōghare; G. mramrafemo, oyáfemo.

spend, *v.* di, fwere, see; G. ye, fere, fite.

to be spent, rewu, sǎ, hǐ; G. gbo, plene; tǎ, yǐ tǎ; wule.

sperm, *n.* nsu, ahōbǎ; G. fo; henu (gūgō).

spice, *n.* (aduru, ohūm), atomde (mako, pépère n.a.);

G. tsofǎ, tsofǎ-ke-ńma.

spider, *n.* ǎnanse, ntíkúma, okyémfo, kónnoro; G. ananu.

-*'s web*, ananschūhūa, ntontań; G. nanukpǎ.

spill, *v.* fwie gu, kǎ fwie, kǎ gu;

G. fie ši; dfere, fose, fote; tsi.. fie.

spin, *v.* to asawa, fira, fura; G. tšē.

spindle, *n.* kyekye; G. tšēmotšo, keke.

spirit, *n.* súnsúm, hońhom; ọsésá, ọsámáń; nsǎ, mmōrosǎ;

G. mumo; kla; okla; sisa, samań; dǎ, blōfodǎ.

spirt (spurt), *v.* bo gu; hinam (ntasu); G. tšē.

spit, *v.* fo ntasu, ta (to) ntasu; G. fē, fē ladsō, tšē ladsō.

spittle, *n.* ntasu; G. ladsō. *spitting-box*, toapo; G. ladsōńo.

spite, *n.* ahǐ, nitań, abohuru; G. hiegbē, hiegbēle, nyǎfimo.

spiteful person, nitamfo; G. šišitfalō.

spleen, *n.* tǎni; G. musulilei, - hela.

splendid, *a.* hǎńhǎńǎ; wofwe a eńfwe; dǎguǎ;

G. hrǎhrǎ, kańkań.

splinter, *n.* duǎ, dua hō mporoporowa; G. kuli.

split, *v.* pae; G. gba, gbla.

spoil, *v.* bo, see; pōrow, suw; fow; G. dfa, dfra; fite; su; hie

kpǎtǎ; kpǎtǎ hie; fo, ha. -, *n.* afowde, asade, nnomum;

G. nomuńonii, nom; ofo, hani.

- spoiler, *n.* oseefo, ofowfo; G. fitelo, hiekpātālo; niihalō.
- sponge, *n.* osaw, tōto, obosaw, brodewa; ahensaw, sapow; posaw; G. kotša; bosao; nšonkotša.
- sponge, *v.* pe adifude; G. ye akpānma.
- spoon, *n.* atere, Ak. ato, atoo; G. awale, ato.
- sport, *n.* agoru, mfēfewayi; anigye; ahayo; G. sāsāsō, -femo; alakpadšē; gbobimo, mile.
- sport'sman, *n.* obommofó, obofó; G. milo, gbobilo.
- sport, *v.* goru, twē akúrodo; G. dše alakpa.
- spot, *n.* bābi, beabi, fākō; ananmu, amonom ho; nkekāe, G. mpetemma; G. he, gbēhe; nāšian; heñmāmo.
- spot, *v.* pē, petē, kekā; G. tšēne, ñmā, ñmlā he.
- spotted, spotty, *a.* See *speckled*; ñworañworañ; ñmeteñmete, dšekedšekedšeke, truntrā.
- spout, *v.* bo..gu, fwie; huruw, fifi; G. tšē (nu).
- sprain, *v.* hūañ; G. loke.
- spread, *v.* (out) hata; (over) kata(so); (the cloth) tow(poñ); sew; terew, terew mu; petē, bo..petē, fwete, bo..gu; hye, hyehye, hyeta; G. ka; ha (no); ñme, ñmo(okplō); gbē, fā, gbē..fā; frala ši, bo ši; dšedše, hehe; tšēne.
- spring, *v.* huruw; fi, fifi, ba, pue; pae; fi ase; G. huru; kwē, tū; ba.
- , *n.* mfiase; fifibere; nsuaniwa, nsuti, mmasu; mpāpae;
- springe, *n.* afiri; G. tšōne.
- sprinkle, *v.* pē, petē, dšira; G. fā, fā no; tšēne.
- sprout, *v.* fefew, nyiñ; G. gba ahwānyā; kwē.
- , *n.* mfefewe; G. ahwānyā.
- spume, *n.* ahuru; G. afūi. sponge, see *sponge*.
- spunk, *n.* mfahū; G. asóso.
- spur, *n.* poñkopiadade, nsōe; G. kando.
- , *v.* wō (oponko) dade, pia; G. ši, tšire yise.

steel, *n.* apagya-dade; G. stol. -pen, dadepen; G. dadepen.

steep, *a.* kũronkũron; G. sũmomũ, grẽmẽ, gũigũi; groññ.

steer, *v.* kudo, kyere (hyẽn) kwan; G. kudo.

stem, *n.* dua, duta; abusũa; G. tũo, tũoku.

-, *v.* siw kwan, siw ano; di asi; G. tũi gbe, -na, -se.

stench, *n.* hũã, pãmpãñ; G. fũ, -dũẽ; sã, -dũẽ. -, *v.* see *stink*.

step, *v.* tia; nantew, pere (kwan); doñ', kyẽa;

G. tũia, nyie dada.

step, *n.* atrapoẽ; onammon; G. atrakpe, -kpo.

step-brother, -sister, *n.* agya-oba, enã-oba (-barima, -bea);

G. tũebi, nyebi (-nu, -yo).

step-child, *n.* okunu ba, oyere ba; G. wubi, nãbi.

steward, *n.* adiakeyiri, opiani, ofiefwẽfo; G. adiatũiri, semo.

stick, *v.* wo, bo, hye, bata, fãm, tua, si, tim, ka (ho);

G. du, ka, tũeke; tũẽ; kũ, kpete.

stick, *n.* dua, poma, abã. G. tũo; deñhiemotũo, deñmãtũo.

stiff, *a.* deñ, kyeñkyereññ; G. šãkãtã, keketẽ, kwekwẽkwe,

wã; trũmũ. *to grow*-, kyẽñ, señ, sinseñ; G. šũ; su.

stiffness, *n.* okyẽñ, oseñ; G. šũ.

stifle, *v.* siw, siw mene; siw so; G. šiu, šiki.

still, *a.* kũmm, dũññ, deũm, kũnĩ, krãnã, krãnanana;

G. diũ, dũññ, krãnã, kpũ.

to be - *from fear*, bũm, tẽm; G. sũ, sũ konĩ.

-, *v.* pata, dũudwũ, mã ti da; G. laka, dũo he, kpãtã.

still, *adv.* da so, ko so; ara, kyẽñkyẽñ ara; nanso, eye deñ

ara a.,.; G. dũ; kũ, kũle; kũññ, lolo, tũe, tũekũ, tũebele.

sting, *v.* bo, wo, fũirow, ka, keka; G. ti, tũẽ, tũerẽ.

stink, *v.* (hũ) boñ, yi hũã; G. (he) fũ, dũe fũ, ša, dũe sã.

stinking, kañkañ; G. bũbũkple, boñboñ, fũ, ša, šra.

stipulate, *v.* hye, hye to ho, kã to ho, fua, di fua; G. ye fua.

stipulation, *n.* anodi; ñkãtoho; G. apayeli, yeli-ke-fuamo.

- stir**, *v.* fono, fōntān, hwānyān mu, kā, kekā, kānyān, nū (nūnū) mu, pūa, tane ani; *G.* futa, lota, ta mli, hao mli.
- stir-apple**, *n.* *G.* latšá.
- stitch**, *v.* wō, pam, tā mu; *G.* lata, tšē he, gbu.
- stock**, *n.* dua, dunsin, dutan, ase; *G.* tšo, tšoku.
— of money, dwetiri, sika akoten; *G.* dfetri, yi.
- stocking**, *n.* stokin, F. astagiri; *G.* kaosu, kausu.
- stomach**, *n.* nsonokesé, yam' kotoku, yafunum, ofuru;
G. kotoku, musun —.
my-aches me, me bo fontan me; *G.* mitšine nō futami;
my-rises, me bo fono me; *G.* mitšine lotami.
- stone**, *n.* obo; adua, aba; fweā; *G.* te.
—, v. pa abo, bō abo, siw abo; *G.* tfa te, tlia tei.
- stony**, *a.* aboabo; *G.* teitei; sakasaka.
- stool**, *n.* agua, akoñnua, abrogua, akenteñnua, mânō';
G. guo, ablogwa; sei; maño.
- stoop**, *v.* kotow, bō (ne)mu ase, bēre (ne hō, ne mu) ase; si;
G. dō mli, koto ši.
- stop**, *v.* siw, —kwan, —ano, tua ano; siañka; gyina, gyae; soe;
G. tši, —gbe, —na; pia; gbe dan.
—! int. gyina ho! aye yiye! *G.* kōkōko! aye! damo ši!
- stopper**, **stopple**, *n.* ntuaāno; *G.* plope.
- store**, *n.* afiase, adekorae, adekoradan; pia, pumpunu, pakusu; *G.* fiase. —*keeper*, *n.* ofiepanyin, odecorafo, opiadifo; *G.* adiatširi, semo.
- storm**, *n.* ahum, oprannā; gyegyēgye; sakasaka; *G.* ahum.
—, v. ahum tu, mframa bō denneñ; bō dam; toa;
G. hu, ahum tfa; fā yi, kē yi.
- stormy**, *a.* hū, hō, kirididi; *G.* hū.
- story**, *n.* asem, aseñkekāe, asemma, anansesem, ayesem; nsemso; *G.* sane; nsodo, sēndo.
upper—, abansoro; *G.* nsodo enyo, ñwei nsodo.

stout, *a.* keṣe; deñ, denneñ, dükuduku; *v.* hō pirim;

G. agbo, wulu; *v.* fi.

—*man*, obërañ, ohōodeñfo, otwētweñfo; G. oblañ.

stoutness, *n.* obërañ, keṣe(ye), deñ(ye), ahōodeñ;

G. oblañdšē, oblañgbamō, agbodšē; file.

stow, *v.* sie, kora; G. to.

straight, *a.* tē, trēnē; *v.* tēe, Ak. tene; G. trōmō; *v.* dša.

—, —*way*, *adv.* tē, trēnenene; (tu) nteñ; G. treñe.

straighten, *v.* tēe, tētēe; G. dšadše.

straightness, *n.* otēe, trēnē(ye); G. dšale, treñefemō.

strain, *v.* peñ mu, yere mu; kyim; sōñ so; mia ani,

biri mogya ani; G. do nō, kpa nō, tšere nō.

strait, *n.* ahōhia, ahōkyere; mpotam'; G. fimō.

he is in a—, ne hō hia no, ne hō kyere no; n'ani atane;

G. efile, ehe fi, ehe hiale.

strange, *a.* adefoforo, ñwōñwā; *v.* sono, Ak. sora;

G. kpōñ, gbō; sroto; košikoši; *v.* sro, soro.

—*matter*, añwoñwāšem, ašem foforo bi; G. asemsro.

stranger, *n.* obōho, onanani, G. mokpōñ, gbō, mañsenyo.

strangle, *v.* señ, —mene, siw mene, mia koñmu kum;

— G. sēñ, mia sē, šōtō.

straw, *n.* sare, ñwura; G. dfei. —*basket*, pirebi; G. ablabutu.

—*hat*, G. sōñfai. —*mattress*, pikyi; G. tšatša.

stray, *v.* yera (hāra); wō ntwētweḡe; kyin, kyini;

G. ladše, dū gbē; tšomlō.

streak, *v.* sensañ. *streaked*, *a.* ñworañworañ. See *speckled*.

stream, *n.* asu, asuteñ, asubonteñ; G. fa, nsubonteñ.

street, *n.* bōroñ, abonteñ; G. blohū.

—*tree*, gyedua; G. blohūntšo.

strength, ahōodeñ, deñ(ye), obërañ(ye), mmaninye;

G. wā, hewā, wale, hewale, heñwale; kpakpatāfemō;

oblañdšē, oblañgbamō, timo, tūna.

strengthen, *v.* hye deñ, hye ahōodeñ;

G. wa, wadše, wo hewale, fi se.

strenuous, -ly, *a. adv.* deñ, pa; mmarimaso.

stretch (forth, out), *v.* tēe, tṽē (mu); terew (mu), yere mu, peñ-mu; sã; G. kpã (mli), ble, gbe mli, šia.

strew, *v.* pē, petē, gu; G. gbe, fã, gbe..fã.

strict, -ly, *a. adv.* deñ, keṭē; G. petē, kpeññ.

to be-, (ani) ye deñ; G. hie wã; fo mli kpeññ.

stride, *v.* si apōnkōnã; tutu anã; G. tu nane.

strife, *n.* akasakasa, aperepere, -di, okō, atutu; w;

G. bē, bēi, hebē; apleple, -yeli; nōmo; natã.

strike, *v.* bō, boro, fṽe, pã, tow, to; (*of lightning*) duru, si;

G. di, lu, yi, gba, gbe, tfa;

-with the hand or fist, bō mē, pã asōm, tow tṽere, bō-,

bō kuturuku, kuturumōá; G. gba mã, mã atfere.

-down, kã bō fam; G. hē ši, lu ši, tfa ši.

-root, gye ntini, ñhiñ; G. here (hele) ši, yi fã, dse šisifã.

string, *n.* hama, a -; *of cowries*: oḅã; G. kpã.

half a string of cowries: tapo; G. tšakpo.

string, *v.* kyekyere, sina, bañ; G. fi, wo kpã.

strip, *v.* pa, gua, woro(w), wore; G. kpla, kproke.

striped, *a.* see *speckled*. -cotton, dukudoñ, abrokyiri-kente;

G. konoku, ablotšile-kente.

stripling, *n.* aberantéwá, aberantékwá.

strive, *v.* bō mṽodeñ, pere, perepere, di aperepere; kō;

G. bō mṽodeñ, ye apleple, bē, nō, ta na.

stroke, *n.* oḅo, asōm pã, mē (tṽere, kutruku) a wōbo; G. tã,

tšiamo, toigbã, toigblamo, mãgblamo, bum, gbo, gbu.

stroke, *v.* srasra, siãm; defedefe; kyi (nufu); G. gbla he.

stroll, *v.* kyini, wō ntṽetṽede, bō ko; G. tšomlo, bō, bō ko.

stroller, *n.* oḅadueduefo, okobofo; G. tšomlolo, kobofu.

strong, *a.* deñ, dennén, pintiññ, primm, primprim; *G.* wā, agbo, anosā, denden, dendenden, kākā, kpanā, kpana-kpana, kpiññ, titri. *to be-*, hō yē deñ, hō yē pintiññ; yē ọbērañ; ọyē mū primm, ne hō primm;

G. wa, he wa; ti; dše oblañ, gba oblañ.

-*man*, ọhōodeñfo, ọt wēt wemfo, ọberañ; *G.* hewalọ, oblañ.
struggle, *v.* kō, -ntokwaw, pere; si kane; *G.* nō, ple; ši akañ.
struma, *n.* *G.* dọ.

stubborn, *to be-*, ñwen, yē mpi, tew ahī, asō asorow, kōn aseñ, ani yē deñ; *G.* yitšo wa; kuē kū.

study, *v.* sūa ñhōmam' fè; nēm adesūa hō; da dweñ.

stuff, *n.* ade & wode aye no biribi; ade, -titiriw; aḡide; ntama.

stumble, *v.* hintiw, Ak. fwinti, Kuk. sunti, F. purow;

G. hrāñ, tē (ši), trē, ti ši, tšō nọ. *stumbling-block*, -stone, hintidua, -bo; *G.* pampī, tšōne, šiteḡonō.

stump, *n.* siñ; *G.* ku; -of a tree, dunsin; *G.* tšoku, tšokuku.

stunned, *to be-*, etwāre no; *G.* hie di m.k.

stupid, *a., n.* tibonkōsò, okwasea, kwātéé; ogyimfo, aboa; *v.* gyimi, nni ti.

G. a. melō; *n.* kwašia, bulu, kolo; *v.* fe ašitū, yitšo wa.

stupidified, *to be-*, hō dḡiriw(no); *G.* he dšō he; fe ñwōñwā.

stutter, *v.* po dodow; *G.* ha momo.

sty, *n.* prakodañ; *G.* tšu, kplototšu.

subject, *n.* akoa, onipa, *pl.* ọmamfo, ọmañ mma, ñkurofo; ade a eye a.s. woye no biribi; ade a wōkā hō ašem; *G.* gbomo, wenyō, šišinyō, dšasefonyō; *pl.* mañbii, webii, šišibii.

sublime, *a.* kese, kūnini; nea wōamāso; *G.* wulu; *v.* yē gbeye.

submerge, *submerse*, *v.* mem, dọ asukọ, hye-; *G.* mi, ši.

submit, *v.* bēre (nehō) ase, de hye nša, de (nehō) mā;

G. ñme, ñme ši.

subsist, *v.* wọ họ; te..so, di, didi; yeñ; *G.* ye, ye; le.

subsistence, *n.* akwañhyede; akonhama; sise.

G. sise; niyenii; lē; nyonšeni.

substance, *n.* ade; emu ade; adetitiriw; ahōde. G. nō; nii.

substitution, *n.* anañmubyē; G. nādšiantō, -yeli.

succeed, *v.* di akyiri, di anañmu, di ade; kō anim, kō so;

nyā siade; G. ye seō, ye nādšian; fere; ya hie, ya nō.

success, *n.* siade; nkōso; G. šade, feremo, noyā, hieyā.

succession, *n.* anañmudi, adedi; G. nādšianyeli, seoyeli.

successor, (*to the throne*), *n.* adiahyiri (ahenniakyiri);

ōdedifo; G. (mañtše) semo.

succumb, *v.* di nkōgu; G. tfa na tū.

such, *pron.* sā, sā .. yi; G. nakai, neke .. ne.

suck, *v.* few; num nufu; G. fō, šō; nu fufō, ye fufō.

suckling, *n.* nufunumfo, akokoā;

G. fufonulo, (gbeke) fufōo, gbeke abifao.

suddenly, *adv.* mpofirim', afreso, amonomhoara;

G. kpatū, kpatukpatu. *to do* -, patuw; G. kpatu.

suet, *n.* (asābo hō) srade; G. (sabai he) fō.

suffer, *v.* hū amane, hū biribi; mia ani hū; yare; mā okwan;

G. na nō, na amane;

-for, tua, tua kaw; G. wo nyōmō.

suffice, *v.* sufficient, *to be* -, sō, dōsō; du (ano); G. fa, še (na).

sufficiency, *n.* nea esō, edōsō, edu; G. fale, šē, našē, kplemō.

suffocate, *v.* siw mene; G. šiki.

suffocation, *n.* menesiw; G. šikimō; tsuisū.

sugar, *n.* asikre; G. sukle, -te.

-cane, *n.* afwerew (afweree); G. sē. *wild* -, fwerew.

suggest, *v.* hye nyansā, -tirim; G. wo na; -toiñ, -yiñ, -ñā.

suicide, *n.* ahōkum; G. hegbē.

he commits -, odi nehō dom; G. egbe ehe, egbe edšen na.

suit, *v.* fata, kō yiye; G. sa, sa hie.

- sullen, *to look-*, muna (kum) anim, anim amuna; G. tū hīe.
- sum, *n.* ano, ntoāno; G. yibo, yikule.
- summer, *n.* abōhurubere; G. latšabe.
- summit, *n.* atifi, -srōnsrōn; G. yiteñ, -šōšōšō.
- sun, *n.* o'wia, a'wia; G. hūlū (hūnū, hūrū).
 -down, -set, -setting, a'wiato; G. hūlūšinyō.
 -rise, -rising, a'wiapue, adekyēe; G. hūlūšitē.
 -shine, a'wia; G. hūlūtšō.
- Sunday, *n.* kwasida; G. hogba.
- supercilious, *he is-*, n'ani tra ne ntōn.
- superficially, *adv.* anianihayi, fā-nè-fā; G. famfam, fā-ke-fā.
to cover-, nyinanyinam (ani, so).
- superfluity, *n.* mmoroso, ntraso; tāmū;
 G. fale, (niiañ)wūmō, notekemō.
- support, *v.* boa; gyina akyi, t'wēri, sum, waw; hye deñ;
 bō akōñhama; G. piñ, wao, sōo; wa, wadše; le.
 -, *n.* oboa, gyina, akyidua, mūdua; deñhye; akōñhamabō;
 G. waomō; wadšemō; lē.
- supporter, *n.* oboafō, okyigyinafō; G. sefilō, hefatalō.
- suppose, *v.* susuw; G. kpa ši, to hie, yi fē; susu.
- sure, -ly, *a. adv.* nea ewom' ampa, wonim ampa, nokware,
 ampaara; G. krēdē, leleñ; anōkwa; šinñ; noni yeñ.
- surety, *n.* a(ka)gyinam', -di, a(ka)baso, -di;
 G. akadšinam, nādšianāmō, mlidāmō.
- surf, *n.* asorōkye, aworo; G. nsrōkei.
- surface, *n.* ani, so, hō; nsuani; G. hie, nō.
- surname, *n.* mmārañ, nsābrañ; G. sablā, sablāñ.
- surpass, *v.* señ, kyēñ, boro (so), tra (so) buñkam (so), deñ (so);
 G. fe, bō nō, ho na, ho he; ta nō, teke nō, fe nine.
- surprise, *v.* tow gu so, tua, to, patuw;
 G. fie nō, gbe nō, ti ši, tua, nina, hieñ, kpatu.
 -, *n.* ñwōñwā; ntua; G. ñwōñwā, tuamō, kpatumō.

surround, *v.* t̄wa hō h̄yia, -- si, b̄o hō konton̄kron̄, --dantabañ;
 G. b̄ole, b̄o klañma, sa yi.

survey, *v.* f̄wē, gyeñ, gyeñ ani f̄wē; f̄wē so; susuw (asase);
 G. kwē; n̄ō hie ka m.k. hie; susu.

suspect, *v.* susuw (obi) hō bone; G. susu (m.k.) he efoñ.
to render (one) suspected, ye (obi hō) osusukā, nt̄watoso,
 mmotoso. See *suspicious*.

suspend, *v.* señ (so); b̄o to h̄o; tu so, pem ase;
 G. t̄s̄ot̄s̄ro ši; señ ši; t̄s̄i gbe, t̄s̄i se, f̄ō.

suspension, *n.* mmotoh̄o; akyinyegye; ntuso;
 G. ab̄o, --yeli.

suspicion, *n.* G. h̄iešā, --d̄señ, h̄ieñmeiñšā; š̄ō.

suspicious, *he is* -- *against him*, oñh̄ū (onnim) ne tirim;
 G. esusu ehe efoñ. *to render* --, see *suspect*.

sustain, *v.* sum, waw, t̄weri; di boa; yeñ, b̄o akon̄hama;
 m̄ia ani h̄ū (amane); G. he, kpe na; kpēte šisi, m̄ia h̄ie.

swag, *v.* hod̄wow, h̄inhim; G. t̄s̄ot̄s̄ro ši.

swagger, *v.* hoahoa neh̄o, ye ahup̄o; G. f̄ā (yaka), f̄ū he.

swallow, *v.* mene, memmene; G. su, m̄i.

swallow, *n.* asom̄fānā, asonomf̄ōá; G. n̄yon̄mobitete.

swamp, *n.* atekyē, d̄en̄kyed̄en̄kye; G. n̄moto, n̄miamo.

swampy, *a.* t̄akā, t̄akataka; G. n̄motoñmoto.

sword, *n.* G. wulé.

swarming, *a.* m̄anyāmānyā, pitipiti, pepe;

G. yukuyuku, nyāñānyāñā, nyeñenyenyene.

swear, *v.* kā ntam, kā, di n̄sew, di abosom;

G. kā kitā, kia kitā, na, nana t̄āñ. (See *conjure*.)

–*by*., kā .., G. na m.k. –*to*., kā ntam gu.. so;

G. kā m.k. kitā. –*falsely*, kā ntañhunu.

–*mutually*, di ntammāra.

sweat, *n.* fifiri; G. lat̄sa.

sweep, *v.* pra, prapra, popa; G. be.

sweepings, *n.pl.* ñwura, -dódów; G. dfeì, bemonii, tumuno.

sweet, *a.* de, dedé, bróbróbro, dòko, dòkodoko, fénemm, frēmfrēm; hūām hūām; gyenennyenen; fefé;

G. dokó, dokodoko, srēmsrēm; *v.* dokó, ñò.

-heart, odofo; mpānā, ñwēwē; G. hemo.

-potatoe, ntóm mò; G. atomo. -scent, ohūām; G. ñma.

-things, nnokonokowade; G. dokodokoni.

sweeten, *v.* mā eye fremfrem, ...; G. dokó, wo ñómò.

sweetness, *n.* odew; ohūām; ahōofe, odwò, ayamye, animtew;

G. dokómò, ñómò, na-, he-.

swell, *v.* hōñ, pūñ, pumpuñ, puḍuw; yiri, pram;

G. fū, he fū, fūfūi, tēre, yiri, plam; fe ñmōñmōñmò.

swelling, *n.* ohōñ; G. hefūmò; abua, kakao.

swerve, *v.* mañ; fom (kwañ); kyini. See *deviate, wander.*

swift, -ly, *a. adv.* harehare, f̄wimf̄wim, sorowsorow; ohareso,

ntem; G. flefe, oyá, mra.

swim, *v.* guare, boro asu; G. sere (sre, sele); wu.

swine, *n.* prako, m-; G. kploto, -i.

swing, *v.* him, tow doñko; G. ša, ye abo. -, *n.* odónkó.

swinge, *v.* f̄we, kã mpire; G. yi (kpã).

swish, *n.* fa, dote; G. sū. to work-, ye dote; G. bo sū.

switch, *n.* abā; G. kpã.

swoon, *v.* to piti, to beraw; ani so biri; G. to piti (biti).

-, *n.* pitito, berawto; abiribiriw; G. piti, -to, bitito.

sword, *n.* ñkránté, afōa, afōnā, akōfānā, tàta;

G. klante; agādā, t̄ši. -bearer, ofōasofo.

symbol, *n.* señkyerene; gyidikāsem; G. okadi.

sympathize, *v.* hū mā .., te mā ..; G. na hā m.k.

sympathy, *n.* mmoborohunu, ahūmōbo(re), timōbo;

G. nā-ke-hāmò.

T.

Tabernacle, *n.* T'wi: ntamadañ, ebuw; osésé;

Gā: gba, bu; asese.

table, *n.* opon, didipon; adwumpoñ; G. okplō.

tail, *n.* dùa; G. lei.

tailor, *n.* opamfo, atadepamfo; G. mamakpelo, niikpelo.

take, *v.* gye, fa; de, kura, kita; so mu, kyere, yi; kukuru, tase; G. he, here, nō; ke, kō, klō; mō mli; dše; wo, hole, lo.

—(*a city*) *by storm*, kō fa; G. buba, nō.

—*away*, yi, fa, t'wē, de (fa).. kō, yi hō; G. ke-ya.

—*from*, gye nsam, pa; G. he n.k. ye m.k. deñ. —*off*, yi(so), de (fa).. kō; tew so, tew mu, pa; G. dšie, ke-ya, tše(mli).

—*out*, yi (mu), tu, gye; G. dše, dšie(mli, ši), fā (ši), here.

—*up*, gye, mā so, kukuru, tase; G. here, lo, wo, wo nō.

tale, *n.* asem, asemma, aseñkekāe, anansesem; G. kemō, sane, gbale; adesā. —*bearer*, otékofó, o(fákonè)fábafó,

ofátwafó, osekufó, kwasìamankwā'; G. nafolo, nafolo.

—*teller*, anansesemtofo; G. adesātālo.

talk, *v.* kasa, bō ñkōmmo, —semode; G. gba, toke, wie, —trili.

—, *n.* okasa, ñkōmmo, semode, aseñkekā, abansosem, akwañmusem; G. tokemo, triliwiemo, wyesewiemo.

talkative, -ly, *a. adv.* (ano)kurokuro, birebire, berebere;

G. trili.

talker, *n.* okasafo; G. tokelo, wielo, triliwielo.

tall, *a.* tenten, pánfwenñ, pánkrañ; *v.* ware;

G. kakadañ, agbo; *v.* kē.

tallow, *n.* aboróññúá, srade; G. ablonwa, tšinafo.

tame, *a.* G. kpō, bleō. *to be*—, dwo, hō dwo, ani dwo;

G. dšo, he dšo. —, *v.* d'wudwo; G. dšo, dšo be.

—*ness*, *n.* odwo, anidwo; G. hiedšole, hedšole, mlidšole.

tan, *v.* hye ñhōma; G. kpo wolo.

tanner, *n.* ñhōmahyefo; G. wolokpolo, wolasalo.

tank, *n.* nsu-abura; G. nubu.

tar, *n.* amā; G. amā.

tardy, *a.* berēō, nyā; G. bleo, šō.

tardiness, *n.* abōtŵētŵé, ogōm.

target, *n.* okyem; botae; G. tšen; oti.

tarnish, *v.* ye fi; G. fe mūdši, ñmā he.

tarry, *v.* kye, tŵen, tŵentŵen (nan) ase;

G. duna me ši, hahala ši, lila ši, šašao ši.

task, *n.* adŵuma; G. niitšumo.

tassel, *n.* dŵow; G. amānya, anmānya.

taste, *v.* kā fŵe, kā ano, so fŵe, te, tie; G. sa, sa na; nu; ñō.

-, *n.* ođete; G. nasā, nanōmo. *agreeable*-, ođew; G. tšinebā,

ñōmo. *to loose the*-, anom kum; G. dan dšō.

tasteful, *to be*-, ye de, ye akonno; G. ñō, ba tšine, ye tšine na.

tasteless, *a.* titri, tóbūrō, tobūrobō, ŵó, tóŵow; G. fete, fete-

fete, dududūdu, yurududūdu, mude, toblobō.

to become-, tabaw, ye mfiñ; G. gbo.

to make the mouth-, kum anom; G. gbe dan.

-ness, *n.* anomkum; G. dañgbele, nagbele, nagbō.

tatter, *n.* ntamagow; G. mamale. -, *v.* sunsūane, tetew.

tattle, *v.* kasa papa; G. toke, wie tšō, wie trili.

tax, *n.* otow, amanne, akwanne; G. nto, onia.

-gatherer, otowgyefo; G. ntohelō (ntoyilo, oniatšulo).

-payer, otowyifo; G. ntoyilo, oniatšulo.

tea, *n.* ti; G. tē. -cup, ti-kope; G. tē-kope.

-jug, ti-kuruwa; G. tē-kpulu. -kettle, ti-ketere; G. tē-ketre.

teach, *v.* kyere, kyerekyere, kasa kyere; G. tšō, wie..tšō.

teacher, *n.* kyerekyerefo; G. tšōlo, wolotšōlo.

tear, *n.* nisu, nusu; G. yafonui, hienmeinu.

tear, *v.* tew, tetew, sūane, sunsūane (mu); G. fā, tšere.

—*from*, pañ, poñ, f̄wim; G. šō, kproke. —*out*, tu, tutu; G. fā.

tease, teaze, *v.* yi mfēfēwa, gyigyē; G. tše na, dšedše.

tell, *v.* kā kyere, se; kañ, keñkañ, bu ano;

G. ke, gba, —sane, wo toi no; kane.

teller, *n.* okāfo; okenkañfo; G. kelo; gbalo, sane—; kanelo.

temper, *to be out of*—, ne bo ahuru, n'ani bere, n'ani ye hyew,

onseñ ne w̄erem; G. hie do, hie do la.

temple, *n.* (*place of worship*) asoredañ, asorefi; (*of the face*)

asóntorom; G. Nyonmotsu, —we; hietšo.

tempt, *v.* so ..f̄wē, gyigyē; G. kā; tšō, —na, wo kā; dšedše.

temptation, *n.* sof̄wē, nnyigyē; G. kā, tšō, natšō, tšōle, tšōmo.

tempter, *n.* osof̄wēfo, ogyigyēfo;

G. kalo, (na)tšōlo, tšōnetsōlo.

ten, *num.* edu; G. nyonma.

tend, *v.* w̄eñ, sra; buw; som; gyigyē, f̄wē(so); f̄wef̄wē;

G. sra, wa, kwe(no).

tender, *a.* berew, mmerew; bētē, bōdō, dómā, hòrohorō;

G. bo, bō, bōdō(bōdō), dōdōdō, doli, dšo, fo, foo, kubo,

teut, *n.* ebuw, ntamadañ; G. bū, asese.

[šrōmī.

tepid, *a.* see lukewarm.

terminate, *v.* t̄wa ohye; t̄wa so, t̄wa to; w̄ie; to t̄wa, s̄a;

G. gbe na, fo kuku; fo se; se fo; fō, tā; kpa.

termite, *n.* mfote(ē); G. fote.

terrible, *to be*—, hō ye hū; G. he ye gbeye.

terrify, *v.* yi hū, yi ahí, bō piriw, tu bo; *pass.* bō toyam;

G. wo gbeye, wo ñmiñmi.

terror, *n.* ehū, ahōd̄wiriw; ahōde, ahōd̄wiride; G. ñmiñmi.

test, *v.* so f̄wē; t̄wa(sika) f̄wē; G. kpa na, sa na, ka kwe.

testament, *n.* sāmānséw; G. sisamla.

testicles, *n. pl.* f̄weawa; G. gbei.

- t₃ y, *v.* di adanse; G. ye odase.
 testimony, *n.* adanse, -di; G. odaseyeli.
 than, *conj.*, *v.* señ, kyeñ; G. fe.
 thank, *v.* da ase; hyira; G. da ši; dšo. -, *n.* aseda; G. šidā.
 thankful, *to be* -, da ase; hyira, yi aye, wə aye;
 G. dšo, le šidā.
 that, *pron.* no, eno; nea, .. a ..; G. no; ní, moni, noni.
 -, *conj.* se, nea ebeye na ..; G. ake, akeši, koni.
 thatch, *v.* (a house) kuru dañ so, bua (so); G. wo tsu.
 the, *art.* no; G. le.
 theatre, *n.* afwēe, agorufwēe;
 G. adesātāmohe, niikwemohe, semohe.
 thee, *pron.* wo (*s.t.* pronounced wu, after i, u), w'; G. bo, .. o.
 theft, *n.* awi, akrommo; G. dšū.
 their, *pron.* wōñ, wōñ (wore); *cf.* they; G. ame...
theirs, wōñ de, wōñ dea; G. amenō.
 them, *pron.* wōñ; *cf.* they; G. ame. *themselves*, wōñ ara, wōñ
 ankasa; wōñbō; G. amedientše, amēhe.
 then, *conj.* afei, eno ansā na, eno na, enna; eno akyi, akyiri
 no; da no, ebere no, ehō no, ehobere no; G. afene, agbene;
 bele, belekē; benife se, fese le, keke le, mo, no le, no mli le.
 there, *adv.* ehō, -nom; G. dšei, dšemei, dšeme, Ad. ledšei.
 - *about*, ehonom; G. dšeiiniañ. - *after*, eno akyi, akyiri no;
 G. fese le, no se le. - *fore*, enti, enonti, eyi nti; G. nohewo.
 these, *pron.* yi, eyinom; G. ene, enemei.
 they, *pron.* wōñ, wōñ (Ab. beñ, As. Aky. yeñ, F. hwon, ehwon-
 nom); *prefixed to the v.* wə .., wo .. (be.. we.. ye..); G. ame.
 thick, *a.* pipri; duruduru, kesé; pikāpikā; kūsū, kàbi;
 G. titri; kusū, kusukusu, busū; kpi; kpitī.
to be, grow -, bə, pēa, piw, fuw; bua kusū; kyere, da, pirim;
 G. bu; bu kusū, wo -; kplim, kpotō; ti; fi. - *ly*, see *closely*,
 throng. - *ness, n.* pipripí, emu duru, kusū(ye); G. tile, timo.

thicket, *n.* odoto, ahaban, kwae, wura; G. kowyei.

thief, *n.* owifo, okromfo; G. dsulo.

thigh, *n.* sere, ataso; G. fio. — *bone*, dwoŋku; G. dsoŋku.

thimble, *n.* timere; G. siele, sele.

thia, *a.* fetefete, hamahama, hatā, hatahata, teatēā, trātrā;

G. bloblo, blobloō, fete(fete), habahaba, helehele, liō,

ñleñle, ñmelē, t̄sorot̄sorō, t̄sret̄sre, wyiwyiyi.

to grow—, foŋ; G. tā lo.

thine, *pron.* wo, wode, wodea; G. o., onō.

thing, *n.* ade (adee), *pl.* ade, nnewa, nneema; asem;

G. nō, *pl.* nii; sane.

a bad, sinful—, adebone, asemmone; G. nōfōn, nōša.

think, *v.* dweñ, susuw (tirim), bō tirim(pow); G. dfeñ, fie yi,

ke hie to nō, susu. — *about, of, on*, dweñ hō, dweñ so; kae,

ani wō so; G. dfeñ he, dfeñ nō.

thirst, *n.* osukom, nsukom; G. kumai, —yeli.

—, *v. to be thirsty*, osukom de .., .. de sukom; menewam wō;

G. kumai ye .., .. señ gbī.

thirteen, *num.* edumiensā; G. nyonma-ke-ete.

thirty, *num.* aduasā; G. nyonmai ete.

this, *pron.* oyi, eyi; yi; (adī = ade yi; ni = ne yi);

G. ene, mone, mene, none; le, ne.

thither, *adv.* eho, ehonom, —fām; G. dsei, dsemei, dseigbe.

thorn, *n.* nsōe, kasae, ñnuare, ofwirom'; G. ñme, ñmei, kandō.

thorny, a. nsōensōe; G. ñmeiñmei.

thoroughly, *adv.* kōrā, pé, pepēpe, fé, fefefe;

G. t̄se, t̄sebele, t̄senaso, t̄sekē, t̄sehū.

thought, *n.* adweñe, tirim, tirimasem; nsusuwi;

G. dfeñmō, susumō, yi, yiñ, yit̄soñ, yiñfiemō.

thousand, *num.* apem; G. akpe.

thrash, *v.* porow; G. gbe, gble, gbele.

thread, *n.* hama, a -, asawa; G. kpā, gblō, dšidsei.

turkey-red-, adídí; *yellow-*, adidisika.

-, *v.* (a needle), G. tšērē abui.

threat, *v.* atētēē; kōkōbō;

G. akpoiwō, gbeyewō; yifāmo, kōkōbō.

threaten, *v.* tētēē, bō kōkō, yē hāchāe; G. bō kōkō, fā (yi),

kwa, ñwā; wo akplō, wo akpoi, wo gbeye.

three, *num.* esā, nsā, abiesā, mmiensā, bāsā; G. ete.

threshold, *n.* apoñnua-ase; abobow-āno; G. šinašiši.

thrice, *num.* mpeñ abiesā, mprensā; G. šii ete.

thrift, *n.* mfaso; siade, yiyedi. - *iness*, *n.* anikāase; ñkoso;

G. hiesikāmo, letemo, tiamō; feremo.

thrifty, *to be-*, ani kā ase; kyee ne nneema so; G. hie kā ši.

- *person*, G. dfetribōlo,

thrive, *v.* kō so, yē yiye, di yiye, fēw, fefew;

G. ya nō, fere, bō, ba.

throat, *n.* okoñmu, mene, menewa; G. sē, sēñ, sēkpā.

throne, *n.* aheññua (aheññwā); G. mantšesēi.

throng, *v.* kyere so (kétekete, pepépépé, pitipiti).

-, *n.* ñkyereso.

through, *adv. prp.*, *v.* fa mu; *n.* nti;

G. *v.* tšō mli; *n.* hewō; *adv.* kā.

- *out*, *adv.* korā; G. flofōflo, sōññ, kwrā.

throw, *v.* to, tow, sūm, bo, pa, yi; G. fō, tfa.

- *away*, tow .. kyene, tow .. gu; G. se .. fō, tši .. fie.

- *down*, fwe ase, kā .. gu, fwe fam, gu fam;

G. he ši, lu ši, tfa ši, fō ši, gbe ši, nyō ši.

thrust, *v.* bō, kā, mia, siw, petew; G. fō, tši. See *push*.

- *through*, fwirow, wōw; G. gbu, tšu.

thumb, *n.* kokūrobeti; G. gōnti.

thunder, - *storm*, *n.* oprannā; G. nyonmošimo.

- *bolt*, *n.* Onyame abonua.

thunder, *v.* ɔprannā bom', bobom'; G. Nyoŋmo ši.

Thursday, *n.* yawda; G. sō.

thus, *adv.* sa, sā, se, sē; ne sā nti; G. nakai, neke.

thy, *pron.* wo (*s.t. pronounced wu, before i, u...*, cf. I), w'; G. o..

thyselſ, woara, woankasa; wohō; G. bodientše; ohe.

tickle, *v.* nunu, titi; G. titi, wo dokodiki; he flē m.k.

tide, *n.* the -ebbs, falls, goes out, epo (nsu) hūaŋ, twē; G. nšō fā;

the -is in, epo ye mā; G. nšō yi.

tie, *v.* kyekye, kyekyere, kā .. bom'; mantam, sā;

G. nmo, fi, wo kpā.

tiger, *n.* -cat, see leopard. G. mlantfi.

-nut, *n.* atadwe; G. adānme, atānme.

tight, *a., v.* mia; G. hiahia.

till, *prp.* expressed by the verbs de, G. ke, to have in hands, kō or ba; G. ya (te) or ba, to go, to come, together with other verbs indicating the stopping, arrival, touching &c. at a certain point; de-kō, de-kosi, .. du, .. pem, .. kā, .. sō; de-ba, de-besi, ...; na .. ansā; G. ke-ya, ke-yaši, ke-ba, ke-baši, ke-še. till now, .. praŋŋ yi; G. kpla ne.

till, *v.* dow (asase, afuw); G. hū (kō, nā).

tiller, *n.* ɔdowfo, okuafo; G. hūlo, šikpoŋhūlo.

timber, *n.* dua, nnua, nnannua, mpuraŋ; G. mplaiŋ.

-sow, *n.* nhūnhūnii; G. dšedšedše; agblala.

time, *n.* adagye(w); bere, da, doŋ; peŋ, mpeŋ, ahorow;

G. (a)dekā; be, gbi, nmele, -tfā; ši. See long, *adv. & while.*

-of old, of yore, tete, -bere, -bēme, -nteredē; G. blema.

timid person, ohūfo; G. tšuiŋfālo, gbeyelo.

timidity, *n.* ehū; G. tšuiŋfā, gbeyēšemo.

tin, *n.* sānyā'; G. sānyā. -vessel, kāŋkyē'; G. kanke, tšins,

tinder, *n.* mfahū; G. asoso.

[tšensi.

tingle, tinkle, *v.* gyigye; (asōm) ye yoŋŋ;

G. dšedše; (toin) fe heŋŋ.

- tin̄y, *a.* keteketewa; G. bibiō. See *little, small, puny.*
- tip, *n.* ano, f̄wēt̄i; G. na.
- tipped, tipsy, *to be, grow-*, bow (nsā), tia berew so;
G. t̄o dā, ye glagi, f̄o hie.
- tire, *v.* hye ob̄ere, guan hō, haw; G. t̄o, t̄ro.
tired, to be, grow-, b̄ere, t̄o, pa abaw, nsa pa; afono (no);
G. den̄me mō m.k., gbo den̄me, d̄se t̄sine, he h̄ia m.k.;
(etole, etroame).
tiredness, n. ob̄ere, abawpa; G. t̄ō, t̄ole, t̄romo, den̄megbō.
- tithe, *n.* ntoso du, *pl.* ntotoso du du; G. mlid̄ša nyoñma.
- to, *prp. adv., v.* (de) k̄o, (de) ba .. n̄kyen̄; G. ke-ya, ke-ba .. n̄ō.
Cf. till. he moves to and fro, odi ak̄on̄eabá (ak̄osañ, aforosi-
siñ, ahyemfiri); G. eyaä ebaä, enyico ke-yaä ke-baä.
to-day, -morrow, -night, see day &c.
- toad, *n.* ap̄on̄kyeren̄; G. k̄ōdō.
- toast, *v.* t̄ōt̄ō; kyere nsā, mā tri-n̄kwā, pā nsābrañ; G. šā.
- tobacco, *n.* tawa, tā, ahabantā; asra; G. taba, tawa, tā; asra.
in leaves, tawa ntabañ; *in rolls,* k̄ēsi; G. ok̄ēsi.
-*pipe,* abua, aburobua, tās̄en̄; G. tawable.
-*plant,* ahuahā.
- toe, *n.* nansōā; G. wao, nane wao.
- together, *adv.* t̄wēm, pr̄ek̄ō; *v.* patā, bom', hyia;
G. t̄fēm, kwa, šikome; *v.* ke-kpe.
- toil, *v.* ye (ob̄ere-)ad̄wuma, b̄ere hō, biri (ne)mogya ani;
G. t̄šu nii, gbo den̄me.
- token, *n.* señkyerene; G. (o)kadi.
-*of remembrance,* n̄kae-ade; G. kaim̄on̄ō, kaim̄okadi.
- toll, *n.* tow, akwanne; G. nto, onia.
-*gatherer, -taker,* otowgyeni; G. ntohelo, oniatšulo.
- ton, t̄un, *n.* h̄ase; n̄karibo mpennu; G. hase.
- tone, *n.* en̄ē, gyigye; G. gbē.

tongs, *n. pl.* adabaw; G. abele.

tongue, *n.* tekrema, Ak. tekyerema, F. gyerema; okasa;
G. lilei; wiemo.

too, *adv.* nso, bi, kā hō; G. hū. — *much*, dodo, papa; G. tšō.
to be too much, dōsō papa, boro so, tra so, tʷam;
G. fa tšō, teke nō, fo mli.

tool, *n.* ade, adwinne, adwinnade; *pl.* nnade; G. nānō.

tooth, *n.* esē (adonténmúsé, sēbommofo, nnyépi); G. nyānyōn;
kita; tebi. — *ache*, okekaw (okaka), adesē; G. kakao.

top, *n.* eso, ti, atifi, mpampam, ntentennōa, nkōá; sronsron;
ano; G. nō, yi, yiten, yiten šōšōšō.

torch, *n.* ogyateñ; G. ha, koti, dšateñ, pompā.

— *thistle*, ákārâte; G. aklate. — *tree*, okantō; G. hātšo.

torment, *v.* ye ayayade, aninyānne, hye ahōoyaw;

G. wa yi, hao, pi. —, *n.* see *torture*.

tornado, *n.* oprānná, ahum; G. ahum (ke nyoñmošimo).

tortoise, *n.* akyekyere, awuru, apohuru; G. akpokplonto,
hala. — *shell*, akyekyere abon; G. halañoño.

torture, *n.* aninyānne, ohaw, ahōoyaw-hye; G. nōnā, pimo,
haomo. —, *v.* see *torment*. — *to death*, de.. goru atopere.

toss, *v.* tow; sūm; wosow, posow; G. tši se, woso.

tottering, *a.* pōsoposo, pōsoposo; G. wokowoko, wosowoso.

toucan, *n.* akyénkyená.

touch, *v.* (de nsa) kā, so mu; pem, perew; to, du, hyia (*recipr.*);
tʷiw; fa hō biribi; bō diñ; G. ta, tra (he); sa (he); ši; ti.

—, *n.* okā, nkā; okāfwē, sofwē; tā, tramo; hetā, hetramo.

— *stone*, *n.* tʷábó.

tough, *a.* sā, tʷā, tʷāpā, tʷāñi, hūā, hūāñi, prāprā, fā, fāññ,
fākāfākā; deñ, primm; *v.* so hūā; G. šākātā, tšā, tšāñi,

tšā, tšāñ, tšotšōtšo; wā; *v.* he wa; soo.

towel, *n.* mpopahō; G. hañkle, pampam.

town, *n.* kurow (kūro), qmān; G. mā, mān.

toy, *n.* agode; G. femonō.

trade, *v.* di gua, di bata; G. ye dšra; ye guo.

–, *n.* egua, agnadi, bata, –di; dŵuma, adŵuma;

G. dšra, –yeli, guoyeli; nā, nālē, niitšumō.

trader, qbatani, oguadini, odetonfo; G. dšrayelo, guoyelo.

tradesman, *id.* & odŵumfo.

trades folk, –people, *id. pl.*

traffic, *see trade, v.*

trail, *v.* tŵē, tŵētŵē (ase).

train, *v.* tŵē; (–up) yeñ, kyerekyere, tēetēe; G. kpa, kpla;

le; tšose, tšō. –, *n.* kyerepen; sántēn; akyidifo, dom; dùa

traitor, *n.* ofátŵafo, kwasiamankwá;

G. kotompofo, segbetšōlo.

tramp, trample, *v.* tiatia so; de anañ pempem fam;

G. nana no; šimō ši.

tranquil, *a.* komm, diññ, dŵōdŵō; G. diññ, diō, kpō.

–lity, –ness, *n.* asomdwoee, ahōto, kommye &c.

G. diōfemō.

transact, *v.* ye, di, di ano; G. ye, ye na, fe, tšu.

transaction, *n.* odi, anodi, asem, adŵuma;

G. yeli, nayeli; femō, niitšumō.

transform, *v.* dañ, sakra; G. tšake.

transgress, *v.* bu so, fom, fom so; tō (mmāra, ntam);

G. kũ no, tō, tō no; tō kitā, bule.

transgression, *n.* ofom, mfomso, mmāratō, boneye;

G. tōmō, notōmō, mlatōmō; bulemō; dšū ke fō.

translate, *v.* kyere ase, dañ, yi ano; G. tšō šiši, dšie na.

transplant, *v.* tēw, tu kotēw bābi; G. tēo, fā ke-tēo hekroko.

trap, *n.* afiri, apa; G. tšō, natšō, tšōne, wōtšōne, akpa.

trapper, *n.* ofrisumfo; G. tšōnetšōlo, dũlo.

trash, *n.* adehunu, ùwura, wuradodow; ntetewa; mmefē;

G. dfei, tutu, yakani.

travail, *v.* haw nehō, bēre; kō awo; G. gba he na; kē, kēmo,

kō. —, *n.* awokō; G. nagbamo; yokēmo, yokōmo.

travel, *v.* nantew, tu kwan; G. nyie gbe, fā gbe.

—*by sea*, fa epo ani; G. nyie nšo hie.

traveler, *n.* onantefo, okwantemfo; G. nyielo, gbe-, gbefālo.

traveling bag, akwantu-botowa; G. gbenyiemo-kotoku.

—*basket*, apakan; G. akpakai.

traverse, *v.* de.. bea mu, twa mu, ñwōnā; siw kwan.

treacherous, *a.* See *traitor*. *treachery*, *n.* ñkontompo.

tread, *v.* tia, tiatia(so); si; nam, nantew; G. na (ši), nana(si).

treasure, *n.* akorade, adanmude; ahū; G. ahū; dsetri.

to find a—, tu ahū.

treasurer, *v.* ofotosānfo, osannāni, sikakorafo; G. fotrohielo.

treasury, *n.* adekorae, adekoradañ; G. tohe, tohetsu.

treat, *v.* di, ye, kura; ye hoho, tow poñ; mōmā hō;

G. ye, hie; fe gbo; ñme okplō.

treatment, *n.* odi; ahohoye, apontow;

G. yeli; gbōfemo, okplōnme.

treaty, *n.* apām, mmom', anodi; G. kpānmo, apām, nayeli.

tree, *n.* duá (As.F. eduya?); G. tšo.

tremble, *v.* popo, hō—, wosow, posow, him, hō saw;

G. kpokpo, he—, woso, he dšo.

trembling, *n.* ahōpopo; G. hekpokpomō.

trench, *n.* okā, amōa (amānā); G. dšo, nudšo.

trespass, *v.* fom, fom so; nsa pa hō; G. tō, tō no.

—, *n.* ofōm, mfomso, mmāratō; G. tōmo, notōmo.

trial, *n.* sofwe; asenni, atemmu; G. kā; kodšomō.

tribe, *n.* abusūakuw; oman, omansiñ; G. akutšo, tšekū; mañ.

tribulation, *n.* ohaw, otā; amanehunu; G. haomo.

tribute, *n.* tow, apeatow; G. onia, nto.

tricks, *n. pl.* ñkwada(wa)sem; G. ñā, ñānii, natšōnii.

trifle, *v.* goru (hō), toto ase; G. se, hie ye flefle.

trim, *v.* hyehye, kekā, wura, bañ ano; G. wula na.

tripe, *n.* ayamde; G. mlinii.

triumph, *n.* nim, ñkōnim; G. nyámō; kōnim, -yeli.

- , *v.* di nim, di ñkōnim; di ahurusi; G. nyá, ye kōnim.

troll, *v.* pirew, kyin; G. koklo.

troop, *n.* asafo, -kuw, fekuw; G. kutū, asafokū.

troth, *n.* nokware, -di; G. anōkwale, anōkwayeli.

trouble, *v.* haw, guaṅhō, hia hō, F. fōnā; G. gba na, hao, ye, dse la wo m.k. he, dšedše, tere; wo hedšramō; tše na.

to be troubled, hō hia no, -guaṅ no, -kyere no, di ñkōmmō;

G. he hia m.k., he fe m.k. nii, tšui ye, mli ye.

trouble, *n.* amane, -hunu, ahōntōwoso, ohaw, F. efōnā; ahōkyere, ahōhia, ahōguaṅ, ñkōmmō, aṅwerekosem; G. amane, amanehūlū, ahūntō, haomō, nagbamō, fimō, tšuiyeli,

yeli. *to be in-*, hō hia no, hū amane; G. fe yeyēye, hao(he).

troubler, *n.* ohawfo, ohōguaṅfo; G. nagbalō, haolō.

troublesome, *to be -*, haw; G. fe yeredē; fe yeyēye.

trowsers, *n. pl.* trōs, ntṅontṅo, wono; G. bluku, wonon.

truant, *n. a.* okwadṅwofo, onihafo; werekunu;

G. hedšōlō, anihaolō.

truck, *v.* di nsesāgua; G. tšake.

true, *to be -*, wom' (wō mu), ye nokware; di nokware;

G. ye, yeṅ, ye mli. *true! truly! int.* see *truth*.

trumpet, *n.* (to)torobento, aborobēṅ; G. biglo, tetremantre.

trumpeter, *n.* torobentohyeṅfo; G. tetremantrefilo, -kpālō.

trunk, *n.* dunsin, duasin; akonsin; (ñhōma-)adaka;

G. tšo, tšoku, gbomotšo. -*of an elephant*, fare; G. munum.

trust, *v.* de ani to..so, de nehō to..so; ani da so; dān, tṅeri,

bata, gyina so; G. ñō hie fō..nō; hie kā no; ka hā ..

- , *n.* anidaso; G. hienōkāmō, hie ke nōfō.

- trustworthy, trusty (person), onokwáfo; G. anokwafo.
- truth, *n.* nokware, nokwasem; G. anokwa, anokwale.
 -! *by my-*, *in-*, *of a-*! ampá! nokwáre! wóm'moá!
 F. wún'twá apáw! kórā! G. ampa, leleñ, anokwa, asanokwa, kē, kwrā, gbā, yeñ! omalee!
- try, *v.* so..fwe, kā..fwe, ye..fwe, kyere, kekare (n'anim);
 G. ka, ke..ka, fo hie, sa, šo he, tšō, tšō na.
- tsetse (a fly), *n.* G. ofoi.
- tub, *n.* tōpo, korow; G. blage, blake.
- Tuesday, *n.* bēnāda; G. dšufō.
- tug, *v.* twē, twētwe, tu, tutu; pere; G. kpla; ša, šata.
- tuft (of hair), *n.* mpese, *pl.* mpesempese; G. yitšoi kutša.
- tuition, *n.* oyeñ, okyere; ñfweso; G. tšosemo, tšōmo.
- tumble, *v.* fwe(ase), pirew, yantam; G. wule, lu ši, gbeši; kũ.
- tumbler, *n.* ñkōñkō.
- tumultuous, *to be-*, ye hō, ye hobobobo, bo wi; G. fe hō, bũ.
- tun, *ton*, *n.* hāse; ñkaribo mpennu; G. hase.
- tune, *n.* dšom, dšontobea; gyigye; G. lala, gbē, lalagbē.
- turkey, *n.* krakum; G. klakūnū, klakuñ.
- Turkey-red (cotton-yarn), adídí.
- turn, *v.* dañ, dañ..kyere, de..kyere..so; tōtō, kisā, sañ, bu, sakra; twa nehō dafā; dañ n'ani, twa n'ani;
 G. kpale; kũ; tšō, tšō he, tšō no; tšō hie, wyie hie.
 -*about*, twa nehō, dañ n'ani; G. bo kontonkron.
 -*aside*, māñ; G. gba, gbale. -*back*, dañ akyiri, dañ n'akyi, sañ, pini n'akyi; G. tšō se, kũ se, kpale.
 -*down*, dañ kyere fam, butuw; G. tšō ši, butu.
- turn, *n.* adannañ, -di, dibeá, yebea. *it is my-*, adu me so.
- turtle, -*dove*, -*pigeon*, *n.* aburuburu; G. kose-okpo.
- turtle, *sea-*, *n.* sukyekyere, suhuru, apohuru, súpurupù;
 G. hala. *Cf.* tortoise.

tusk (of a wild boar), *n.* batafosē; G. tšo.

tweak, *v.* ti, titi, fem; G. tšotše, titi.

twelve, *num.* edumienu, dumieñ; G. nyoñma-ke-enyo.

twenty, *num.* aduonu; G. nyoñmai enyo.

twice, *adv.* mpeñ abieñ, mpërennu; G. šii enyo.

twig, *n.* duabasa, dubā, mfefewe, abā; G. tšonine.

-, *v.* baw amane; G. dū amā.

twilight, *n.* ade rekyē a anim baebae, -boeboe, -bue, -ye fōntāfōntāñ, ñwāniñwāni, sesasesa, wē; ade sā a anim ye ñwāniñwāni; anadwōfā fōmm; G. hie futefute, hie mātā-mātā, dšetšeremo; dšenamo; hie tūtū;

to be, grow-, ade sā; G. dše na.

twin, *n.* ata (*male*), atā' (*female*); *pl.* nta;

Ata panyin, Ata kumā, obiwom'; Atā;

G. hādši; Akuete & Akuete, Akuele & Akuoko; nta.

twine, *v.* kyim, fira; ñwene; G. fa, tšē, nyene kpā.

-, *n.* hama, mfiriwa, dow; G. kpā.

twinge, *v.* titi, fem; G. tšotše.

twinkle, *v.* bu (bubu) ani, di aniwabubu; G. tšā hieñmei.

twist, *v.* kyim, fira, ñwene; G. fa, nyene, tšō.

two, *num.* enu (nnu), abieñ, mmienu; G. enyo.

type, *n.* ñfweso, nšeso, sennahō; ntintimi;

G. heno, kwēmōñō; okadi; ñnmlamōñō, woloñkadinō.

U.

Udder, *n.* Twi: nufu; Gā: fufō.

ugly, *a.* tañ, tantāñ; G. tañ, tantāñ.

ulcer, *n.* ekuru, akisikuru; G. asāne, fla, fafale.

ulcerate, *v.* tu kuru; G. fā fla.

umbrella, *n.* akataw̄ia, asow̄ia; G. akataiw̄ia.

Uarge, katamānsò, bamkyin̄ii (kyin̄ie); G. akatamanso.

umpire, *n.* otemmuni; G. atenyelo, atenbulò.

unadulterated, *a.* kroñkroñ; G. *id.*

unadvisedly, *adv.* mpasompaso, sesekwā; G. afūnyām, yimū.

unappeasable, *a.* nea ontie mpata;

G. kpatakple, moni kplēē kpātāmò.

unaware(s) *adv.* mpaso, mpaase, mpofirim.

unbelief, *n.* ogye a wonnye nni; G. hemò ní ahee yee.

unboiled, *a.* amono, momono; G. enmōn.

unbound, *to be*—, ehō da hō, okwan da(no) hō; G. he kā.

uncertainty, *n.* akyinnye; G. ñwane, —dšē.

unchastity, *n.* efi, efi adeye;

G. yakayaka niitšumò, mūdšini.

uncle, *n.* mother's brother: wofa; father's brother: agya (kūmā);

G. tšekwē.

unclean, *a.* buru, burum, fi, fifi, nea ne hō ye fi;

G. fò, mūdšimūdši, tantañ. —ness, *n.* efi, mpebebé, apātá;

G. mūdšiniitšumò, kplokoniitšumò.

uncovered, *a.* (odañ) ñkánñūñ; *to be*—, eso da hō; G. he kā.

under, *prp. adv.* ase; G. šiši, ši.

undercloth, —garment, *n.* amōase; Ak. otam, dánta;

G. male: tekle; female: boi, boitšē.

understand, *v.* hū, te, hū ase, hū mu, te ase;

G. hie tu, na šiši, na na, nu, yo se.

hard to be understood, ase ye deñ, ye hū nā; G. šiši wa.

understanding, *n.* nimdee, ñhūase, ñhūmu, ñhūāno; ti, tirim,

tipá; G. lē, niilē, nanā, šišilē, šišina; yi, yin, yitšon.

undertake, *v.* see attempt, venture.

undress, *v.* yi atade, pa ntama; G. dšie atade, —mama, —nii.

uneasiness, *n.* ahōhia; G. hehiāmò, tšuiyeli, haomò.

unemployed, *a.* kwa; G. yaka.

uneven, *a.* aṣ́ereaṣ́ere, apowapow, aboṅkyiaboṅkyi;
G. kōdōn, kpoikpoi, sakasaka.

unexpected, *a.* nea woanṣ́wē okwan; —*trouble*, see *urgency*.
—*ly, adv.* mpofirim, mpaase, putápürú; G. wrao, kpatu-
kpatu. *to do or happen—, v.* patuw (ye, ba.); G. kpatu.

unfortunate, *to be—, hū* amane; G. na amane.
—*day*, dabone; G. musugbi.

unfriendliness, *n.* animmuna;

G. hie(ṅmei)ša; nyāfimo; finyāfinyā.

unfruitful, *a.* patā; boniṅ; G. kpetē; kene.

ungrateful *person*, nea oyi amō, omoyifo; G. otrumu, trumu-
felo. —*ness, n.* bonniaye; G. trumufemo.

unhappiness, *n.* ahōyeraw.

unicorn, *n.* okō; G. ṅmaṅma.

union, *n.* biakōye, mmom';

G. gbekpāmo, ekomefemo, nanyobō.

unite, *v.* ye biakō, bom', (mā) ano kō beṅ korom';

G. fe ekome, ye egbo, bom, tša.

unjust, *a.* nea ɔntēe, ɛntēe; atēṅkyew; G. noni edšaa.

unkind, *a.* ɔyamōṅwenefo; G. gbo; *to be—, hie* wa, mli wa.

unleavened bread, apiti; G. akpiti.

unless, *conj.* gye se, se gye; G. dša, dša ake.

unload, *v.* soe.

unloose, *v.* sān; G. fēne.

unmanly, *a.* G. yeiabinō.

unmarried, *a.* osigyafō, ohōkafo; G. ošidšafō.

to be—, di sigyaw.

unmeaning, *a.* hunu; G. efo.

unmingled, *a.* kroṅkroṅ, kurennyen; G. kroṅkroṅ.

unparalleled, *a.* biakō, nea eso bi nni; G. ekōme.

unpleasant, *a.* nea enye fe, -de, enso ani;

G. tañ, tantañ; noni saa hie.

unprepared, *a.* amono, momono, futuro; nea wansiesie nehō,
nea wonnyā nsiesiei e; G. enmōñ; moni esako, noni asako.

unquiet, *a.* petērépètéré, harehare; perepere.

G. fidsitefidsite, krukru, kplekple.

unreasonable *person*, ogyigyirifo. See *silly*.

unrighteous, *he is* -, ontēe, odi fo; G. eye fo. See *unjust*.

-ness, *n.* otēe a obi ntēe; ntenkyew; amim, ñkontompo,
ñkonkōnsa; G. atentseo, amim, kōtōmpoyeli.

unripe, *a.* buñ, nea emmeree e, emmoe e; abuntwēre,
akyeñkyeñ; G. brubru, fo; ñmlikiti.

unroot, *v.* tu, tu ase; G. fā, fā šiši.

unruly, *a.* kitikiti, kurokuro, kyikyirikyikyiri; *v.* tew ahī;

G. fidsitefidsite, flafa, gidi(gidi), krukru, kplekple,
māmāmā; *v.* fe gidigidi, ye flafa, dse adšin, dse ogagasu,
dse ši, tše ši, flegedše.

unseal, *v.* tew ano; G. tše na.

unsociable, *he is* -, onnim ago; G. eke m.k. fee.

unstable, unstaidd, unsteady, -ly, *a. adv.* See *unquiet*, *unruly*.

G. kpañle.

untie, *v.* sän; G. fēne.

until, unto, *prp.* see *till*, *to*.

untouched, *a.* emū, nea woñkā no dekyé, enni dem, edi mu;

G. (e)mū, noni atako he.

untrue, *to be* -, ennim', ennim' sa; woboa! G. be mli.

unused, *a.* nea eđa hō kwa, wonyee hō biribi e, wontā nye,

unwind, *v.* G. yērōke. [-ñkā.

up, *prp. adv.* so, soro; *v.* foro; G. nō, ñwei.

upper part, -region, -side, eso, osoro; ti, atifi, atifi-fām;

G. nō, ñweigbe.

upon, *prp.* so, atifi, ani; G. no, yiteñ, hie.

upright, *a.* trēnē, kyerebeññ; G. klomlo; dšalo; trōmō.

uproar, *n.* hō, atūatew, mansōtṽē, sakasaka, ntanani;

G. hō. *to make an-*, ye hō, tew atūa, tane oman no ani;

G. fe hō, bu.

upset, *v.* butuw; G. butu.

upside down, *to lie, stand, turn-*, butuw; G. butu.

upstairs, *adv.* abansoro; G. nwei, tšuyiteñ.

upward, -s, *adv.* (nea ekyere) ošoro; akyiri; *v.* boro;

G. nweigbe; no; *v.* fe.

urge, *v.* pia, pūa, sūm atiko, haw, kānyāñ;

G. tši (tšire) yise, fā yi.

urgency, *n.* ohōntowoso; ohia, ahōkyere; G. ahūntō, fimō.

urgent, *to be-*, hia; pia, pūa; G. fe ahūntō; fi.

urine, *n.* dṽenso; G. šāmo.

us, *pron.* yeñ (F. hyen, ehyennom); G. ...wo (*suffixed to the v.*).

use, *v.* de, kura, de..ye biribi, ye hō biribi, di (sika n.a.);

G. hie, fe he noko; ye. -up, fṽere, di, see; G. fite, ye.

use, *n.* ehō adeye, ne di, ne yebea; ne kābea;

G. heniitšumo, noka, nokamo; yeli.

useless, -ly, *a. adv.* hunu, kwa, teta; huhuw, funu, ..fō; nea

emfra, womfa nyē fṽē; G. yaka(yaka), yakatfā; gbonyo.

quite-, emfra korā; G. yakatfā po.

usurper, *n.* G. noḱpalo.

usury, *n.* *to lend upon, to practise-*, huruw sika, hye huru-

fem; G. he hekpa (agēfoagē).

utter, *a.* (nea ewo) akyiri; G. (noni yo) se, segbe.

utmost, uttermost, *a.* korā; akyirikyiri, ano noho toññ;

G. fofoo, šoññ, nagbē.

utter, *v.* kā, kā asem; efi n'ano; G. ke, wie; dše na, dše dan.

utterance, *n.* asem; G. señtfā, dañdšē, nadšē, wiemo, kemo.

V.

Vagabond, *a. n.* T̄wi: kob_ofo, kabonnāfo, obadueduefo;

Gā: kob_ofo, nānyōl_o, niiahetfal_o.

to be a—, b_o ko, t_o wuram; G. b_o ko, nyō nā.

—*life*; akob_o; G. kob_od_šen.

vagina, *n. obsc.* t̄we; G. yohe, yonō; *obsc.* s_o, gbemi (gbebi).

vain, *a. adv.* hunu, huhuw, kwa; F. gyan, gyennyān;

G. efo, yaka(yaka), yakatfā.

it is in—, entetam; wosom' a enso; G. efe yaka.

—*act, deed, matter*, ahuhusem, asenhuhuw, ahuhude;

G. yakasane, yakayakanō, yakayakaniifem_o.

—*glory, —show*, ahōkyere hunu, anuonyānhunupe.

vale, valley, *n.* oboñ, osuboñ, oboñkā; G. dš_o, nudš_o, flo.

valiant (*man*), osabarimá, okatakyí (kwatakyi);

G. kpanā, kpanaku; ekāl_o, kākāl_o.

valour, *n.* nnam, mmaninye;

G. ekā, nam; nūfem_o, hianiifem_o.

van, vanguard, *n.* t̄wafo; G. asafokañ; ntfa, —yeli.

vanish (*away*), *v.* yera (hāra), tu yera, señ ko, t̄wam';

G. ho ya, tu yarabasa, ladše. Ad. la.

vanity, *n.* ahuhude, ahuhusem, adehuhuw; agohunu.

F. agyennyāne; G. yaka, —nō.

vapour, *n.* ahohow, ahuhuw, huruhurow; G. afua, lamo.

variable, *a.* nea esakra(sakra), edi adannañ.

variance, *n.* nsakrae; mansō, atutuw; G. bē.

variation, *n.* nsakrae, adannañ, nsonee, nsonsonnee.

variégated, *a.* see *speckled, spotted*.

various, *a.* horow (*a.*), ahorow (*n.*), sono, sonsono (*v.*);

G. sr_oto.

vehement, -ly, *a. adv.* denneñ, pī, bebrē, keše, sē, bam;

G. wā, pī, bam, bambambam.

veil, *n.* ñkataanim; G. hiehanō.

vein, *n.* ntini; G. fā.

velvet, *n.* seda, ago; (*yellow*) bofua; G. agobofū, flonto.

venison, *n.* hanām; G. milelo.

venom, *n.* bōre, ɔwɔ-bōre; G. bɔ, ebɔ, onufubɔ.

venture, *v.* sɔ.. fʋɛ, kekare(anim), si bo ye;

G. ka, ka hie, šɔ he; ši tšitši fe.

-, *n.* abōsi; G. kā, tšitšišimɔ; ekā.

to do at (for) a- tow asunsumabo.

veranda, *n.* abrānnā'; G. ablana.

verdigrise, *n.* kōbere hō bōre, ñkānare;

G. bɔ, ebɔ, obɔhima; ñkanale.

verily, *adv.* ampa, nokware; G. leleñ, anɔkwa, asanɔkwa.

verity, *n.* nokware; G. anɔkwale.

vertex, *n.* atifi, mpampam; G. yiten, pampaso.

very, *a.* pa, pòtè, trēnē; ara; -, *adv.* -*much*, sê, sɛ biribi,

papa, dodo, kese, pi, bebrē, yiye, katabaṅṅ, ketɔ, pām,

bum; butū; G. naakpa, tšō, tūtu; dukuduku, sukusuku,

gbogbōgbo; tam, pam, pampampam, pi, fe noko.

vessel, *n.* ade; hyeñ, korow; G. nō; lele, Ad. le.

vex, *v.* haw, guan hō, gyigye, yi mfēfēwa;

G. hao, gba na, fe niiseniiani, fe anuanuanii.

vice, *n.* bone, -ye, amumoye, ànómmane;

G. esa, efoñfemɔ, musu, bulemɔ.

victor, *n.* ñkōnimdifo; G. kōnimye(li)lɔ, noyelɔ.

victory, *n.* ñkōnim; G. kōnim, -yeli, tanagbē.

to gain the -, {di (ñkō)nim, kum *or* pam *or* yi ñom, fa so,

victorious, *to be* -, {di so; G. ye kōnim, gbe ta na, ye nɔ.

vie, *v.* ši kane; G. da, da he, ši akañ.

vlew, *v.* fʋɛ; hū; G. kwɛ.

-, *n.* ofʋɛ, adefʋɛ; nea obi susuw wɔ brb. hō; ñhūmu.

vigour, *n.* ahōdēn, tumi, nnam, mmarimasem, mmaninye;

G. hewale, nyēmō, ekā, nam, nūfemō.

village, *n.* kurow, akurowa, akurā, -ase; G. akrowa.

villain, *n.* ohuhuni, onipahuhw, onipabone, omumoyefo;

G. yakayakagbomo, gbomo fon.

vinegar, *n.* mfinegar; G. ašii.

violence, *n.* ahōdensem, anuodensem, akokobirisem, akaka-

bénsēm, asénnini, ntintimànsēm;

G. hewa, hewale, hiewale, yiwale, ahom, kakabā.

violent, *a.* kekā; okekāfo; G. blabla; kākālo.

a-death, opatuwu, owusiñ; G. plenemō, kpatumō.

-ly, adv. akakabénsò, akokobirisò, aporiso, oberanso;

G. hewale na.

violin, *n.* osānkū; G. sañkū.

viper, *n.* owō, ahurutoa; G. onufu, šinō, šikpā.

virgin, *n.* abábā', obábuñ; G. oblayō, -mū.

-ity, n. mmabābere, mūdi; G. oblayeiañ, emuyeli, hetšemō.

visage, *n.* anim; G. hie.

visible, *a.* nea wohū; G. noni anaā.

visit, *n.* fwe, befwe, kofwe, kyia; G. sra, nā.

vocable, *n.* asemfua; G. wiemō.

vocabulary, *n.* okasa mu nsemfua mmoaāno; nsem-asekyere-

nhōmā; G. wiemō-wolo; wiemōi-ašišitšōmō-wolo.

voice, *n.* enē; G. gbē; *loud-*, enē kese; G. gbē wā.

void, *a.* hunu; patā; G. eflo; kplanā.

Volta, *pr. n. of a river*, Fīraw; G. fīrao, fīlao.

vomit, *v.* fe; G. fe. *inclination to-*, abofono, yam fōntāñ;

G. tšine nō futamō, -lotamō.

vow, *v.* hye bō, hye ase; G. wo ši.

vulture, *n.* opété, akrampā, kokosakyi, borebiñ; G. akpaña.

W.

- Wag**, *v.* T ŵi: him, hinhim, wosow; Gā: woko, hosō.
wage, *v.* so..fwe; kyia; si bo; G. ka.
wage, *n.* awowa; *pl.* akatua, apābode, asranne, afrihyiade;
 G. awoba; *pl.* gbena, nyōmo, -wō, apabonii, nycndšenii.
wag(g)on, *n.* teaseenam; G. fili.
waggoner, *n.* teaseenam-kāfo; G. filigblalo;
 (*ursa major, the greater bear*) nsoromason; G. dšenkpawo.
waist, *n.* asenmu; G. mliten. -*coat*, G. wes.
wait, *v.* twen, fwe okwan, wen; kye; tew, buw; di abo, som;
 G. me; kwe gbe; tse; teo; somo.
waiter, *n.* abofra, oboni, osomfo; G. tšulo, sōolo, bage.
wake, **waken**, *v.* ani so da ho, si pe; nyan, kānyān;
 G. hienmei dfere no; hie tše; tšie (hie). **wake**, *n.* pesi.
wakefulness, *n.* ani a eso da ho, ani a enkum; pesi;
 G. hietdšemo, hietše.
walk, *v.* nam, nantew, fa; pase; G. nyie, tšō; šera ši.
 -*about*, nantenantew, duedue; G. nyie he, -hewo.
 -*affectedly*, doñ, kyēa; G. tšia; šere. -*after*, di..akyi, di
 akyiri; G. nyie se. -*along*, pere (abonteñ), nam ano ano;
 -*around*, twa hō hyia; G. bole. [G. nyie na.
 -*backward*, san n'akyi, pini n'akyi; G. nyie sese.
 -*before*, di anim, di kan; G. nyie hāmo, hie. -*over*, fa so;
 -*in procession*, wuw; G. fo, foñ, fo ši. [G. tšō no.
 -*proudly*, kyēa; G. tšia.
walk, *n.* onantew; okwan, okwanferene; bra, abrabo,
 amammu; G. yā, nyiemo, šišeramō; gbe; dšen.
to take a-, kopase, pasepase, kopase, -apasaw; nennam;
 gye mframa, -mfare; G. šera ši, ya šišeramō.
walking-staff, poma; G. deñhiemotšo, deñmātšo.
wall, *n.* ofasu, faban; G. gbogbo, afaban.

- wallow, *v.* (pirew) yantam; G. kokro (koklo), wu.
- wander, *v.* nantew, tu kwan, dom', dodom'; kyin(kyini),
nantenantew; G. b_o, fā, tšoml_o; kpa ši, log_o he.
- wandering, *n.* akwantu; ofom, mfomso;
G. gbēdū; kobo; tšomlom_o; šikpā.
- want, *v.* fweŋwe, pe, gye; G. tao, ye n.k. he niitšum_o:
he wants, is wanting, ehia no ..., aka no ..., onni ..., ..hō hia no;
G. n.k. (he) hiale.
it is wanted (very) much, ehō hia (sē); G. he hia naakpa.
- want, *n.* obia, okom; G. fe, obia, hiam_o, heniitšum_o, kpa, ona,
taom_o. *he is in -*, odi hia. *he is in - of*, see *he wants*.
- of breath, ahometew; G. tšuisū.
- wanted, *to be -*, b_o ahofwi; G. ho la.
- person, ohofwini; G. lahol_o, hieffletše.
- ness, *n.* ahofwi; G. lahō, obla, hieffle, ahofī.
- war, *n.* oša, okō, akōdi, edom, d_onkōe, nn_onkōe; G. ta.
- chief, ošahene, ošafohene, o_odommanin;
G. tatše, asafoatše.
- cry, (-song), ose; G. oše. *to raise (sing) a -*, b_o ose;
G. b_o ose. *- dance*, asrayere(di); G. asayere.
- war, *v.* kō, tu sa, k_o oša, di dom, di akō; G. wu, wu ta.
- ward (off), *v.* (a blow) gye, s_ow ano.
- ware, *n.* -s, *pl.* ade, aguade; G. dšra(yeli)nii, guonii.
earthen ware, nkuku nè nkaka. *warehouse*, afiase. *S. shop*.
- warm, *a.* ohyew, hyewhyew, hyerehyere; *v.* hō huru;
G. hereñ. -, *v.* kā hyew; how gya; G. kā ohyeo.
- one' s self, to gya, to awia; G. wyere (hūlū), gbom_o he.
- waru, *v.* b_o k_ok_o, yi apra; tia .. nan so; tu fo, kasa kyere;
hye nyansa; yi asitiw; G. b_o k_ok_o; wie tšō; wo nā.
- warp, *v.* konton, pono, kyea; G. kōdō.
- warrior, *n.* (okōfo,) okōfoní, ošafoní, ošrānί;
G. tabil_o, tawul_o, wul_o, asrafonyo.

- wash**, *v.* guare (*the whole body*); horo, hoho (nsa, nañ, anim, anom), hohoro (mu, kuruwa mu, tirim); G. dšu (he), fō (he); dšale; ša; ya fa, wu fa, wu nšō. — *clothes*, horo or si or posa ntade, ntama; G. fō atade he, nii ahe; kposa. — *with seawater, soap, lemons*, guare po, samina, ankā; G. dšu nšō, samla, abonua.
- wash-basin, -bowl, -pot*, *n.* aguasēñ; G. waskefa, kulo.
- washing-room*, *n.* aguaredañ; G. (he)dšutšu.
- washer**, *-man, -woman*, *n.* otamahorofo, otamasifo; G. fōlo, niahefōlo, kposalo, šalo.
- wasp**, *n.* kotokúròdú, agyén̄nare, mpennā' (apemnèadā'); G. adšanali, asāgbā.
- waste**, *v.* see, fwere, ye dwerebē, franam; G. fite, kpātā hie, še..fō. — *place*, ñkyerekyerā(so); amamfō, akurofō; G. olēñlēno, he kpatā, amamfō.
- watch**, *v.* wēñ, sra, fwe, buw; si pe; G. bu (he), ši kpe, kwe, sra; wō (he). — *n.* oñwēñ, pesi; oñwemfo; añwēñē; edoñ, anyansādoñ; G. bū, kpeši; (he)bulō; hū. — *house*, oñwemfo dañ; G. womotšu. — *man*, oñwemfo; G. bulō, sralō, (he)wōlo, wōñ.
- water**, *n.* nsu; asu; dwenso; G. nu; baba (*child. lang.*); Ad. nyu. *cold*—, nsuoñwini; G. nuhō; *hot*—, nsuohyew; G. nula. *to make*—, gu nsu, dwenso; G. šāmō, fie nu. — *carrier, -drawer*, nsusawfo, nsutowfo; G. nuyelō. — *frog*, apotorō, atwere; G. amlebo. — *melon*, anòwátère; — *pit*, asubura, nsu-amōa; G. bukwō, nubu. [G. (ano)watere. — *pot*, ahina, atáhina; G. (nu)gbe, dudō, botoku. — *snake*, osuwō.
- water**, *v.* gu so nsu; G. wo nu, fa nō nu.
- watery**, *a* fōsō, fōsofōso; G. frōfrō, tšorotšorō, tšretšre.

wave, *n.* sorokyé; G. (a)mlemle, amimirim, nukē, nšokē, nšrokē. —, *v.* him, tow; nyama; pa, po, tow .. kyene.

waver, *v.* hiñhim, gyigyā, tō ntintān; G. didā, dine, dšidša.

way, *n.* okwañ, oša, otempon, bron, nnantam', akwammā; G. gbe, gbehe, hegbe; Ad. blo.

in the—, middle of the—, okwañmu, akwantemfi; G. gbeteñ. —side, okwañkyeñ; G. gbeteñ, gbena, gbefañ.

to lose the—, yera, tō (fom) kwañ; G. ladše (gbe), dū gbe.

to make a—, yi (or bō) kwañ; G. dše gbe.

waylay, *v.* tēw, buw; G. wo kā.

we, *pron.* yeñ, yeñ (F. nye, ehyeu, -nom, cf. our); ye..., ye...; G. wō, o...

weak, -ly, *a. adv.* mméréw, bërèw, bètē, betebete, bōkō, bōkōbōkō, bōrōkō, bōrōgō, gōrōw, dufudufu, fēfā, fētēfete, hōdṽō, hōdṽohodṽo, horōhorō, nā', nī', nyāmō, siāmō; pōsoposo, pōsoposo; G. biē, bedē, bedebede, bōdō (bōdō), bobokū; doli, fete (fete), gbedē, gbedegbedē, kpetekpete, šrōbī, vī, wudō (wudō), yōbō (yōbō).

to be, grow—, gow, gurow, hōdṽow; G. dōdō, gbede, gbō, gbōdšo; (hewodšian fē) fe dōkō, wa he.

weaken, *v.* gow (mu), gurow; G. dōdō.

wealth, *n.* ade, ahōnyāde, tāmudi; G. nii, niifale.

wealthy, *to be—, nyā (wō) ade, nyā nehō, di tāmū.*

a—man, odefo, osikani, ohōnyāfo, obirempon; G. niatše.

weapon, *n.* akōde, dade, ñkrante;

G. tawunō, (a)dade, klante.

wear, *v.* hye (atade, kye, asepatere, petea), fura (ntama), sē (kotoku), siane (afōa), bō (abotiri, aboso);

G. wo (atade, ga), bu (mama), ha (bō).

weariness, *n.* obère; G. deñme; tō, tōle, dšinedšē.

- weary, *to be-*, bëre, pa abaw; G. to, (*he is-*, eto_{le}).
- , *v.* hye bëre, pa abaw; G. to, hā to m.k.
- weather, *n.* ðim'; G. dše, dšen.
- weave, *v.* ñwene; G. lo. *weaver*, *n.* o(tama)ñwemfo;
G. (mama)lolo. *weavers shuttle*, *n.* akorokorowa; G. kloklo.
- wed, *v.* hyia (oyere, ayeforo), ware;
G. kpe (ñō *or* wyē) yō; gbā; hā gblā; bote gblā mli.
- wedding, *n.* ayeforohyia;
G. ayemforokpemo, yōkpemo, yōwyē, yōñō, gblā.
— *guest*, ayeforohyia mma (*pl.*); G. bialo, *pl.* yokpemobii.
- wedlock, *n.* aware; G. yokpemo(kpo?).
- wedge, *n.* nnamē; G. kpeme, tšili.
- Wednesday, *n.* wukuda; G. šo.
- weed, *n.* wúrá, ñwúrá, -dodow; G. dfei.
—, *v.* tu ñwura; ñwane, dow; G. fā dfei, hū.
- week, *n.* dapeñ, nnaawotwe; G. otši.
- weep, *v.* sū, nusu gu no, -tere no; G. fo (he), fo yafonui;
hie fe tototo; -*for*, sū, gyam; G. fo m.k. -
- weigh, *v.* kari; G. ñme.
- weight, *n.* ñkarii, duru; bo, abrammo; G. tšimo.
- welcome, *v.* kyia, gye tom'; G. fla, dšuro; here atū, -hieme.
(*be*)—! *int.* abō! akwaba! akwabō!
- well, *a. adv. int.* yiye; papa; ampa; yiw, yie, ðie, ayō! [yō;
G. ampa, dšogba, odšogbañ; kpakpa; naakpa, saññ; yiu,
to be-, hō ye, (hō) te yiye (pésē); berēo; G. ye dšogbā; bleō!
to be- again, hō asañ, hō ato(no), hō aye(no) deñ,
yare agyae, asā; G. he dšo, he tā, he wa.
well done! aye (woaye no) yiye! mo! woaye ade!
G. ahekō! anyehékō; ofē!
- well, *n.* abura, asubura, nsuti, nsu-aniwa; mmasu;
G. bu. See *spring*.

wench, *n.* o_{be}awa; afānā; mpānā, o_{be}aguāmān; G. blakpayō.

west, *n.* (-erly, -ern, -ward, a.) atifī, atōe(fām);

G. anai(gbe), yiteṅgbe, aši(gbe).

wet, *a.* fōnonono, fōkyē, fōsō; G. flanō, dōdō, dōdoli.

to be, (very)-, fow (dōtō, dōtō); G. fō (bōbōli).

-, *v.* fow; G. fā nō, fō, yi.

whale, *n.* bōnsu; G. bonsu.

what, *pron.* deṅ (Ak. seṅ)? e_{de}n? de_{ee}beṅ? e_{be}n ade? ..beṅ?

nea, dēkōde a...; G. mē? mēni? nē? noni.

-ever, biribiara a...; G. nofēno ní ...

wheat, *n.* a_{wi}; G. n_{mā}. *wheaten bread*, pānō'; G. akpanō.

wheel, *n.* teaseenam-naṅ, n_{kyi}mí, nt_{wah}ōnaṅ; F. katraka;

G. lonto, kokrolonto, agolo, filinane. --barrow, kudō;

G. bō, filibō. --wright, nteaseenam-yefo; G. filifelō.

-, *v.* t_{wā} nehō; G. fo he, t_{sō} he.

when, *conj.* e_{be}re a..., da kō a...; G. beni.

whence, *adv.* fi hē? nea ..fi; G. nēgbe.. d_{še}? heni d_{še}.

where, *adv.* e_{hē} (e_{hene})? nea ..hō; G. nē, nēgbe? heni.

-fore, *adv.* e_{de}nttia? nea enti; G. mēhewō? nohewō ní.

whether, *conj.* se; G. a_{ke}.

whether .. or, se .. anase..., ..ō, ..ō; G. a_{ke} .. lo; .. d_{šio} .. d_{šio}.

whet, *v.* sew ano; G. d_{šo} na. -stone, o_{sere}bo; G. nad_{šom}ote.

which, *pron.* beṅ? nea o..., nea e...; G. mē? nē? ní, noni.

while, *n.* bere; G. be.

a good (great, long) -(ago), a_{kye}; G. et_{še}; d_{še}enmō bēbe,

momosa. for a-, for some-, kakra (ansā); G. fio (dā).

a -after, e_{kye} kakra no; G. beni et_{še} fio le.

whip, *n.* abā, m_{pire}, a_{pon}kōbā, sika_{fere};

G. kpā, k_{ple}bi, o_{kpon}okpā, šika_{fē}le.

-, *v.* k_ā m_{mā} (m_{pire}, t_{wom}); G. yi kpā. See flog.

whirlwind, *n.* at_{wasi}frama, kyin_{hya}-m_{frama}; G. lasūogble.

- whiskers, *n. pl.* bogyeseputu; G. dabets̄oi.
- whisky, *n.* nsā, mmōrosā bī; G. dā, blofodā.
- whisper, *v.* tu asu; G. wo toin̄.
- whistle, *v.* bō f̄wirema, hyeñ botōwa, atentebēñ;
G. fi, kpā ble.
- white, *a.* fufu, fitā, furubañ, hyeññ; *v.* hoa, sereñ;
G. falefale, fitā(fitā), futā, fufu, eyeñ, yeñ; *v.* ye, gba fū.
very -, (hoa) fitafitā, fufufufufitā; G. ye fitā, futafutā.
-ants, mfote(e); G. fote. -clay, hyirew; G. ayelo.
-man, obūroni; G. blofouyo. -oil, abróònnuá; G. abloñwa.
-ness, *n.* fitā, fufu, hoae; G. yē.
- whiten, *v.* hoa (hō); G. ye, ša he.
- whitewash, *v.* sra hō hyirew, akado; G. ša, wo kalo.
- whitish, *a.* fufu; *v.* hoa, sereñ; G. eyeño, yeño; *v.* yeo.
- whither, *adv.* ehē? ehēfā? nea..ho; G. nē? nēgbē? heni.
- who, *pron.* ehena (Ak. F. hwana, nhwāe, hona)? ehenanom?
ehēfo? nea o.; G. namo? moni., ní.
- whole, *a.* emū; ne nnyinā, n̄ka-n̄hinā; G. emū, mū, soke.
to be -, di mū; G. ye emū. -ly, *adv.* korā, pe; G. kwrā.
- whore, *n.* aguāmāñ, ōbeaguamañ; G. adfamañ, ašifo (*obsc.*),
gblakpayo, yo sēlo. -, *v.* bō aguamañ; twē mpāñā;
G. bō adfamañ. -dom, aguamammo; G. adfamañbo.
-master, -monger, oguamammofo;
G. adfamañbōlo, ašifo, yotšelo.
- whose, *pron.* hena (hwana) de? nea ne..;
G. namo nō? monō ní.
- why, *adv.* edeñ? edeñ ntia? nea enti;
G. meba? mēhewo? nō hewo ní...
- wick, *n.* asawa; G. odonti.
- wicked, *a.* bone; G. efoñ. *to be* -, mūo, ye bone, di asemmone;
G. fō, tšo la. -ness, *n.* bone, abonefosem, amumoye;
G. fō, fōmo, efoñfemo, niifōdšianii, dšū ke fō, latšo.

wicker, *n.* abā, hama.

—basket, *n.* kentén, kyereṅkye; G. kenteñ.

wicket, *n.* berapac, abobow.

wide, *a.* bàyā, bayabáyà, tètèrē, tètèrēté, hāhārā, hāhārāhā;
v. (mū) terew; G. bayā, gblalā(gblalā), hatō, kplelē, kuyō,
 lekete, ñme, tetrē, wuyā; *v.* (mli)le.

widen, *v.* terew mu; G. le mli.

widow, widower, *n.* okunafo (okunafo bea, ok. barima, *or*:
 obea kunafo, obarima k.); G. (o)kulafo, -yō, -nū.

widowhood, *n.* kuna, kunaye; G. okulá, -femo.

wife, *n.* oyére, Ak. oye; G. anā, nā.

wild, *a.* kekā, kitikiti, krāmākrāmā, krāññ; G. gidi(gidi),

kakāka, klāmāklāmā; *to be* -, gyimi, ani bere, ani ye

hyew, -ye dennenneñ, -ye krāmākrāmā, -do ñkrāñ;

G. dšim, hie do la, ho la, ye *or* fe gidigidi.

-beast, ahabo. -boar, batafo, kokote; G. batafo, beo.

-dog, odompo, hatwéa, odemerefua, sakramañ;

G. nāngbe. -fig, odoma; G. agbami, agbomi.

-horse, saresoponko; G. nānokpono.

-man, person, okekāfo; ohamuni, n'asem ahamsem;

G. hiedolo; kōnyo. -yam, ahabayere.

wildness, *n.* kekā, anibere, anuohyew;

G. hiedo, hiekrāmākrāmā.

wilderness, *n.* sare(sere), sarem', sareso, ñhwéaso, epawso

(apāso), sare pradadada, sare patā; ñkyerekyerewa

(..kyerā); kwae, kwaberentuw; eham', ahabañ; wuram;

G. nā, nāno, nākpatā, kohayi.

will, *v.* pe, fwe, fwefwē; G. sumo. -, *n.* ope, nea wope;

samansew; G. suomō, nōsuomōnō, taomō.

willingly, *adv.* ope-so, ayamiy-so; G. suomō na.

win, *v.* nyā, fa, fa so; di ñkōnim; dādā.

- wind, *n.* mframa, mfare; G. kọyọ.
 wind, *v.* huw, hyeñ (abeñ); (*-about*) bare, bebare hō, fefañō;
 bọ, bobow; dan, dannañ; G. hu, fi, kpā; tšō.
 windlace, windlass, *n.* G. fufoohewale.
 window, *n.* mfensere, tokuru; G. samfle.
 -frame, mfensere dua, *-agua*; G. flentšo.
 -glass, *-pane*, mf. afwefwe; G. samfle alife.
 wine, *n.* nsā, bobesā; F. win; G. dā, wein.
 wing, *n.* ntabañ; ñkyeñmu; (edom bi) nifā a.s. beñkum.
 winged creature, ntakaraboa, ntuboa; G. fidšiatše.
 wink, *v.* bu..ani; G. be hieñmeii. *-at*, bu (kā) ani gu so;
 G. dšie hie ye nọ, kũ hie fō nọ. *-*, *n.* aniwabu(bu).
 winnow, *v.* huw so, po so; G. ša.
 winter, *n.* awowbere; G. fēibe.
 wipe, *v.* pa, popa, pra, prapra, tšiw, tšitšiw; siām;
 G. tšumọ.
 wisdom, *n.* nyansā, nimdee; G. nā, nālē, lē, niilē.
 wise, *to be*-, nim nyansā, hũ nimdee; ani tew, ani da ho,
 ani kā ase; G. le nā, le nii; hie tē, hie kā ši; na.
 -person, onyansafo, onimdefo; G. nālọ, niilelọ.
 wish, *v.* pe, fweñwe; fwe; G. sumọ, tao. *-*, *n.* ope, nea obi pe,
 nea ofweñwe; G. suomọ, nōsuomōñō, taomọ.
 wit, *n.* aseñkwā; G. lē; feoyeli.
 witch, *n.* ayeñ, obāyeñ, obayifo; G. aye. *-*, *v.* dew bayi.
 -craft, *n.* bayi, abayigoru; G. ayekpemo, *-femo*.
 with, *prp.* nē; ñkyeñ; *v.* de; G. nō; *v.* ke.
 withal, *adv.* nso, bi; sāara; *v.* kā hō; G. hũ, nakai noñ.
 within, *prp. adv.*, *n.* mu, emu-fām'; G. mli, mligbe.
 without, *prp. adv.*, *n.* adi, adiwo; hō, akyi, akyiri;
 v. kwati, gyaw, nnim'; G. *n.* he, se; *v.* ši, be mli.

- withdraw**, *v.* yi, t̄wē kō, t̄wē(nehō); sañ; kō, kōda;
 —*wia*wia nehō kō; G. dšie; gbla; gbla he.
- wither**, *v.* guañ, nyām, kisā, bow, botow, kagyaw, monom;
 G. kpe, gbi. *withered*, *a.* guaññuañ, guññuañ.
- withhold**, *v.* kame, siw kwañ.
- withstand**, *v.* siw ano, siw kwañ, di asi.
- witness**, *n.* adanse, —di; odansefo; G. odase, —yeli; odasefo.
false—, adansekrum; odansekrumfo; G. odase kōdōñ,
 amale-odase. —, *v.* di adanse; G. ye odase.
- wizard**, *n.* ayeñ, obaninyeñ, obayifo, osumañfo.
- woe**, *n.* eyaw, amane, mmusu; G. haomō, nōnā, musu.
 —, *int.* ai! ai! due! (mínue! ónnue!) G. ao!
- woman**, *n.* obea, obā, o(bā)basia; G. yō.
 —*with child*, opemfo; G. yōhōlō, yōhōrō.
women's sickness, mmea yare, bra, asabu; G. yei ahela.
- womb**, *n.* yafunu, awotwēā; G. fōmōhe.
- wonder**, *v.* ye ñwoñwā, ani so ye yā;
 G. hie fe yā, na kpe he, he dšō he, fe ñwoñwā.
 —, *n.* ñwoñwā, ahōbow, ñkonyā, añwoñwāde, ahōd̄wiriwde;
 G. yā, (hie)yāfemō, nakpe, ñwoñwā, ahubō.
 —*tree*, see *ricinus*.
- wood**, *n.* (*forest*) wura; kwae, ha, ham', ababañ; (*substance of trees*) dua; (*fuel*) ogya, nnyentia; G. kō; tšo; la, lai.
to go for—, kō anyañ. —*beetle*, ñhuñhunii; G. dšedšēdfe.
 —*chopper*, —*cleaver*, nnuapaefo; G. tšogbalō.
 —*cutter*, nnuatowfo, nnuatwāfo; G. tšofolō, tšotolō.
 —*culver*, —*dove*, —*pigeon*, aboromā, aburuburu.
 —*hen*, akokofwērew, asamante.
 —(*s*-)*man*, obōmmōfo; G. gbōbilō.
 —*fretter*, —*worm*, ñhuñhunii; G. dšedšēdfe, tšētšētfe.
- wool**, *n.* oguanteñ hō ñhwī; kuntū; G. gwanteñhetšōi; tohetšōi.

- word**, *n.* asem, asemfua; okasa, ose, kasee, amannee; nkra;
G. gbē; wiemo, kemo, sane.
- work**, *v.* ye (ade), ye adwuma, di dwuma; G. tšu (nii).
-for hire, di pā; G. ye apa.
-together, di nnoboa; G. bo mpan.
-, *n.* adwuma, -ye, dwuma, -di; G. tšumo, niitšumo.
artificial-, adwiñ, adwinni.
- worker, workman**, *n.* odwumayefo, opāni;
G. tšulo, niitšulo, apayelo, apafonyo.
- workshop**, *n.* adwumayebew; G. niitšumohe.
- world**, *n.* ewiase, wim, wiasefo; ade, aden nyinā (ñr.); bra;
abrabu, amammui; aguasem, -de; nnipa; G. dše, dšen.
the nether-, *abode of the dead*, asaman; G. gbohiadše.
-ling, wiaseni, *pl.* wiasefo; G. dšennyo, *pl.* dšenbii.
-ly life, wiasetrā, wiase amammui; G. dšenšihile.
- worm**, *n.* osunsoñ, obannyā', aboā (aboawa), ñhuñhunii;
G. gōgōmi. *to produce*-, do mmoawa; G. wo gōgōmi.
to be worm-eaten, hunu (*perf.*).
- worry**, *v.* haw, guan hō; hye bere.
- worship**, *v.* kotow, sore, som, gyaw; di nī;
G. dša, sōmo, sole.
- worth**, *n.* ebo; papa, yiye; nīdi, animduru; G. dšra; našimo.
- worthiness**, *n.* mfataso, animduru, papa, mmaninye; G. sale.
- worthless**, *a.* nea emfra, huhuw, hunu; G. akle; yaka, efo.
- worthy**, *to be*-, se, fata, so ani, wo bo; G. sa.
- wound**, *v.* pira, pirapira; bo fe, bobo afe; G. pila, ye awui.
-, *n.* opira, ekuru, pirakuru, ofe; G. pilamo, fla.
to be wounded, get a wound, pira, tu kuru, tutu akuru;
G. pila, fā fla.
a person full of wounds, opirafo, okufo; G. fadšiatše.

wrap, *v.* bobow (hō), dura (hō); G. bla he.

wrapper, wrappage, wrapping, nnurahō; kotoku.

wrath, *n.* abufuw, abohuru, anibere, yamgya;

G. mlifū, mlila, grimō.

-ful, a. obufufafō (*n.*); G. glinī; mlilatše, mlifūlo.

wreath, *n.* nhabamma a woakyekye; G. (a)kekre, nyanyera.

wreath(e), *v.* kyekye(re), nwene, hyehye.

wreck, *v.* gu asu; G. ša ši.

wrest, *v.* (*a saw*) G. leŋge, lege.

wrestle, *v.* tam, tam abotiri, sūa ntokwaw, kō, pere; si kane,

di aguma, di ayénsin; G. fō abotiri, nō, na, plehe, ši akañ.

wrestler, *n.* okōfo, ogumadifo; G. nōlo, abotiri(fō)lo.

wretch, *n.* mmōboroni; akyere; ohuhuni.

wrinkle, *v.* pono, pompono, mōnkyēm; G. kūa.

wrinkled, wrinkly, a. G. kūakūa, sukusuku, susui.

wrinkle(s), *n.* (*pl.*) mpomponee; G. hīekūamō.

wrist, *n.* bakoñ; G. nineši.

write, *v.* kyerew (nhōma)); kurukyerew; G. n̄mā (wolo).

writer, *n.* okyerewfo; G. (wolo)n̄mālo.

writing, *n.* nhōma-kyerew; G. n̄mā, n̄māmō.

-desk, kyerew-poñ; G. wolonmā-okplō.

-paper, see *paper*.

writhe, *v.* kyim, fira; dañ.

wrong, *a.* bone; nea enye, entēē, akyea; nea wōboa;

ntēnkyew; G. efoñ, atfēntfēñ, atēntšeo.

he is-, n'asēm nyē dē.

-, *n.* bone, amim, mfomso; G. efoñ, amim, tōmō.

-, *v.* yē bone, di amim;

G. fe efoñ, ye amim, ye hie, sa he, tō nō.

wry, *a.* kontoñkye; G. kōdōñ; *to be-*, kyea; G. kōdō.

Y.

- Yam**, *n.* T'wi: ɔde, Ak. ɔdeɛ, F. edw̄o; [*kinds*: gyawú, àkwakɔ, krúkrupà, ñkantámi, díká, m̄ade...; ñkaní, bàyére, kókóra, pepeá; afaséw, afasékàní, afasetuntúm, m̄énsá, ñkámfó, n.a.]; G. yerē (yelē), dšawu, afaseo &c. — *crop*, — *harvest*, ɔdetu; mmotɔkrómá (*the first*), mpow (*the second*); G. yerēdšiemo, yerēfā, — fāmo. — *custom*, odw̄ira. — *planting*, ɔdefua; G. yerēdūmo.
- yard**, *n.* adiwo, abañnua; abasamfā;
G. kpo, kpo no, agbo na; yale.
- yawn**, *v.* yeram Ak. h̄aram; emu bae; tē ano bàyā; G. haku.
- yaws**, *n. pl.* gyato; G. adšato.
sick of the —, ogyatofo; G. adšatofo, —yelɔ.
- ye**, *pron.* mo (hom); G. nye. See *you*.
- yea**, *adv.* yiw, ampa; mpo, mmom.
- year**, *n.* afe, afrihyia (Ab. afrihyiae); G. afi.
- yearn**, *v.* (ne)yam h̄ychye(no); fe, ani gyina; G. mli tšō, musun tšō (m.k. ye m.k. he); mli dšo, tšui šā; fe.
- yellow**, *a.* kō, kōkō, aṅkāhono, bofua (odubēn), adidisika;
G. fū, etšuru; gūfa, gulfa, abonua, akutu.
to be —, bere aṅkāhono; G. fe fū, tšu akutu &c.
- yes**, *int.* yiw! ē! ehē! G. ē! hē! yō!
- yesterday**, *adv.* 'nera (= ene da; 'nara, 'nora); G. nye.
the day before —, nennansā; G. nyese.
- yet**, *adv. conj., v.* da so; *adv.* kyeñkyeñara, ara; G. lolo, kē, kēle. *nor* —, ñkāntom'; *not* —, *v.* nnyā with *neg. v.*
- yield**, *v.* yi, mā, yi mā, pene, mā ɔkwan;
G. fere, hā gbē, ñme gbē, kplē, wo, bō, ba.
- yoke**, *n.* koñdua; mpambō.
- yolk**, *n.* (ñkesuam') kōkroboto.

- yon, yond, yonder, *a. adv.* no, ehō no, no hō, nohōā (Ak. dohā),
 ɔya nohō, anim nohō.
- youre, *of-*, *adv.* tete, tete nteredē, tetebere so;
 G. blēma, momosa.
- you, *pron.* mo, Ak.F. hom (ehomnom); G. nye.
 (See also: *thou &c.*)
- your, mo, hom; G. nye...
- yours, mode, modea, Ak. hom dee, F. hom dze, G. nyenō.
- yourselves, moara, moankasa; *obj.* mohō;
 G. nyedientse(me); *obj.* nyehe.
- young, *a.* ..foro; ōba, abofra, kūmā; G. fōo, bi.
 -child, abotafowa, akokoā; G. gbekē abifao, fufōo.
 -people, mmofra, 'nemma; G. gbekēbii.
 -man, aberante, akwañkwā; G. oblanyo.
 -woman, abábā; G. oblayo.
- youngest child, oposie, opopayam.
- youth, *n.* mmofraase, mmerantebere, mmabābere, mmere;
 abofra, aberante(wa), akwañkwā; obábuñ, obabun;
 mmofra, mmerante, mmabā;
 G. oblanyo; gbekēbii; oblahī, oblayei.
- youthful, *a.* onipamóno kânwē.
 -ness, *n.* mmeranteye, bereye; mmere;
 G. (o)bla, oblanyofemō.

Z.

Zeal, *n.* T̄wi: anibere; mmōdeñ, mmōdeñbō;

Gā: he dō, hiedō, mōdeñ, mōdeñbō.

zealous, *to be-*, bō mmōdeñ; G. bō mōdeñ, hie dō.

zenith, *n.* atifī (wō osoro); G. yiten.

zink, *n.* sānyā; G. sānyā.